

Møte onsdag den 18. november kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 16):

1. Spørretime (nr. 4)
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime
2. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Troms fylke, Ruth *Stenersen*, har tatt sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg foreslår Ursula Evje.

Presidenten: Ursula Evje er foreslått som settepresident. Andre forslag foreligger ikke, og Ursula Evje anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Kjell Magne Bondevik og følgende statsråder vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Odd Einar Dørum
- statsråd Magnhild Meltveit Kleppa

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klar til å starte den muntlige spørretimen.

En del representanter har meldt seg på forhånd med ønske om å få stille spørsmål. De representanter som i tillegg til disse ønsker å stille hovedspørsmål, bes om å rise seg. – Takk.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hill-Marta Solberg.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg skal få lov til å stille følgende spørsmål til statsministeren:

Finanskomiteen har nå avsluttet sitt arbeid med finansinnstillingen, og forhandlingene omkring statsbudsjettet ble avsluttet for snart en uke siden. Ved avslutningen av arbeidet i finanskomiteen tør det være kjent at det ikke er fremkommet noe flertall for statsbudsjettet for neste år. Gjennom media har statsministeren gitt uttrykk for at han har en løsning på budsjettproblemene. Hvis det

er tilfellet, ville det ikke da vært naturlig at denne løsningen hadde vært presentert gjennom finanskomiteen, slik at Stortinget også kunne ha fått innblikk i dette gjennom den finansinnstillingen som straks skal forelegges Stortinget?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg har ikke gitt uttrykk for at jeg har en løsning, men jeg har gitt uttrykk for at vi selvsagt gjør oss tanker om hvordan en fram mot den tid Stortinget skal vedta et budsjett, kan prøve å finne en løsning. Nå er vi i en vanskelig budsjett-situasjon. Det er jeg enig med representanten Hill-Marta Solberg i. Regjeringen og alle partiene på Stortinget har et ansvar for å medvirke til en løsning. Stortinget skal ifølge Grunnloven § 75 vedta et statsbudsjett.

Høyres leder, Jan Petersen, sa i begynnelsen av denne uken at vi nå kanskje burde gå inn i en stille uke – bruke telefonen, ikke mediene, for å finne løsninger. Det synes jeg er klokt. Jeg er enig med ham i det. Hvis en nå virkelig vil en løsning, som en så langt ikke har oppnådd, tror jeg en skal gjøre det på den måten som Jan Petersen anbeforte, ikke med utspill eller forhandlinger via mediene eller Stortingets talerstol. Derfor vil jeg gjøre mitt for at så kan skje.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg må få presisere at mitt spørsmål til statsministeren ikke gikk på hvorvidt han kunne tenkte seg å føre forhandlinger gjennom media, men om det ikke hadde vært riktig at den mulige løsningen som man kanskje skal finne pr. telefon, hadde latt seg frambringe gjennom arbeidet med finansinnstillingen i finanskomiteen. Det er jo slik at Regjeringen er representert med ikke mindre enn tre partier i finanskomiteen, og vi skulle derfor kunne anta at en mulig løsning kunne legges fram i de forhandlingene.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det har vært gjort flere forsøk både gjennom finanskomiteen og i drøftinger mellom de parlamentariske ledere for ulike partier på å finne en løsning innen fristen for avgivelsen av finansinnstillingen. Det har ikke lyktes, og det er det for sent å få til nå. Men det betyr ikke at partiene på Stortinget skal gi opp å finne en løsning innen finansdebatten, og da tror jeg vi nå må bruke andre metoder enn å kommunisere offentlig hvis en virkelig vil en løsning. Regjeringspartiene og Regjeringen ønsker å medvirke til en løsning, og vi tar Jan Petersens invitt til hvordan en nå kanskje best kan håndtere det, til etterretning.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Jan Petersen (H): Nå hadde jeg ærlig talt ikke tenkt at den stille uken skulle være så stille at det er statsministeren som snakker, og jeg ikke sier noe, så jeg har et spørsmål til statsministeren.

I Bergens Tidende i går advarer næringsministeren Høyre og sier at blir det ikke enighet, vil det ikke være grunnlag for et bredt borgerlig samarbeid på mange år. Kristelig Folkepartis parlamentariske leder uttrykker seg

(Petersen)

noenlunde likt. Men problemet med dette er jo at jeg ikke har merket noe bredt borgerlig samarbeid. Tvert imot – Regjeringen har meget tydelig sagt at den er en blokk-uavhengig regjering og har lagt frem et budsjettforslag som nettopp går til angrep på Høyres hjertesaker. Og da er spørsmålet mitt rett og slett hva som ligger i denne uttalelsen fra næringsministeren. Kanskje det her er en vei videre. Mitt spørsmål til statsministeren er rett og slett om næringsministerens uttalelse betyr at Regjeringen nå ser for seg at dette skal utvikle seg til et bredt borgerlig samarbeid hvor alle deltar på like fot, og hvilke tiltak statsministeren har tenkt seg for å virkeliggjøre denne målsettingen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Alle vet hva som var bakgrunnen for at vi fikk den regjeringen vi nå har. Det var at Arbeiderpartiets leder frivillig gikk av fordi han ikke fikk den tilslutningen ved stortingsvalget i fjor som han forutsatte. Den tilslutningen har han selv sagt fortsatt ikke, fordi Stortingets sammensetning er uendret i fire år. Jeg ser i dag av en avis at han snakker om at gallupen nå gir ham mer enn 36,9 pst., men det har jo lite å si for Stortingets sammensetning.

Det var ikke grunnlag for en bred ikke-sosialistisk regjering i fjor fordi Høyre og Senterpartiet gjensidig utelukket hverandre fra et regjeringssamarbeid. Jeg har ikke registrert nye signaler i så måte og må forholde meg til det. Men det er klart at for klimaet mellom de ikke-sosialistiske partier ville det være uheldig om f.eks. Høyre skulle bidra til at en nå ikke får vedtatt et ansvarlig budsjett, noe en regjering ikke kan leve med.

Jan Petersen startet med å si at det skulle ikke være en så stille uke at han skulle være taus. Nei, jeg hadde da heller ikke forventet det, og jeg har heller ikke registrert det i den senere tid. Det jeg derimot håper at Jan Petersen vil legge vekt på, er at regjeringspartiene har strukket seg langt i det justerte forslaget vi har presentert i finanskomiteen. Det er bedre enn Arbeiderpartiets forslag, for det første fordi vi har kontantstøtten inne, noe Arbeiderpartiet ikke har – de vil til og med ta den bort midt i et barnehageår, fra 1. januar. Det er bedre for næringslivet med tanke på rederibeskatning, delingsmodell for familiebedrifter, aksjerabatter. Arbeiderpartiet vil bortimot rasere støtten til de private skolene. Dette kan umulig være god høyrepolitikk. Regjeringspartiene har tatt inn refusjonsordningen for sjøfolk, noe Arbeiderpartiet ikke har. Her burde det være grunnlag for et samarbeid mellom regjeringspartiene og bl.a. Høyre.

Jan Petersen (H): Jeg konstaterer at statsministeren ikke hadde noe som kunne følge opp næringsministerens uttalelse, så vi står vel her overfor nok et tilfelle av dobbeltkommunikasjon fra Regjeringens side. Jeg vil gjerne minne om at budsjettforslaget er et angrep på Høyres viktige saker når det gjelder skatter og avgifter, forsvar, kampen mot kriminalitet, veibygging – saker som ligger oss på hjertet. Vi tilbød oss å snakke sammen om budsjettet før det ble fremlagt. Det ble avslått fra regjerings-

partiene. Det virker på meg som om blokkuavhengigheten til Regjeringen går ut på at det er Regjeringen som skal være uavhengig av blokkene, mens Høyre alltid skal stille opp for Regjeringen, og på den måten er det jo rester av den gamle toblokkstenkningen igjen i Regjeringen.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hva er det i Regjeringens politikk som måtte berettiggere begrepet «borgerlig»?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg har aldri vært noen sterk tilhenger av uttrykket borgerlig. Det minner meg litt for mye om kampen mellom borgerskap og proletariat. Jeg har derimot om de nåværende regjeringspartier brukt uttrykket ikke-sosialistisk, og sagt at vi er sentrumpartier. Men ut fra hva Jan Petersen legger i uttrykket borgerlig, vil jeg tro at det må være interessant for Høyre at vi har foreslått og fått gjennomslag for en reform i familierpolitikken som øker valgfriheten for småbarnsforeldre, og jeg håper da inderlig – eller jeg regner med som selvsagt – at Høyre står ved avtalen om kontantstøtten, for Høyre har alltid vært en pålitelig avtalepartner.

Jeg vil også understreke at i det justerte budsjettopplegg sentrumpartiene har lagt fram, har vi sagt oss villig til å øke bevilgningene til Forsvaret, også mer enn Arbeiderpartiet foreslår, og å øke bevilgningene til politi og rettsvesen. Vårt opplegg er bedre enn Arbeiderpartiets når det gjelder skatter og avgifter, selv om vi ikke fullt ut imøtekommer Høyre. Så den fremstilling Jan Petersen gav, var ikke dekkende.

Jan Petersen (H): Her er det grunnlag for å be om ordet til en åpenbar misforståelse ...

Presidenten: Det tillater ikke reglementet.

Vi går videre med et oppfølgingsspørsmål fra Børge Brende.

Børge Brende (H): Statsministerens eneste konkrete svar på spørsmålet fra Jan Petersen om hva som var borgerlig politikk i denne Regjeringens budsjett, var gjennomføringen av kontantstøtten. Men den ble jo vedtatt i vår. Det var finansieringen av kontantstøtten vi skulle komme tilbake til i budsjettet, og her har statsministeren og Regjeringen valgt å finansiere kontantstøtten gjennom tiårets største skatte- og avgiftsøkninger. Man skal gi med den ene hånden og ta med den andre. Snakk om bristende forutsetninger for en reform som skulle styrke familiene! Og en av de andre reformene Regjeringen foreslår for å bidra til å styrke familiene, er å fjerne en fridag – for at familiene skulle få mer tid for hverandre, er det det som var utgangspunktet? Nepp.

I den stille uken har Einar Steensnæs påtatt seg litt av statsministerens rolle og vært rundt og varslet at selv om Regjeringen ikke skulle få budsjettet sitt igjennom, vil man ikke gå av, det er Stortingets ansvar. Har ikke Regjeringen et ansvar for å fremlegge et budsjett som det i alle fall er muligheter for å få igjennom i Stortinget?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg skjønnte på utvekslingen av notater på veien til talerstolen at Brende taler i Jan Petersens ånd, og det synes jeg er helt greit.

Hva er det i dette budsjettforslaget som er såkalt borgerlig, ble det spurt. Jeg forstår at Høyre snakker om et mulig budsjettsamarbeid med Arbeiderpartiet. Arbeiderpartiet har lagt fram et budsjett som er dårligere for næringslivet, dårligere når det gjelder skatter og avgifter. De har lagt fram et budsjett som vil rasere støtten til private skoler – det kan da umulig være borgerlig politikk eller høyrepolitikk. De vil ta fra småbarnsfamiliene kontantstøtten midt i et barnehageår, fra 1. januar. Dette er jo så viktige ting at jeg ville tro at Høyre må tenke seg vel om.

Så gjør Børge Brende spørsmålet om å ta bort en fridag til et stort poeng, det skulle være en såkalt ikke-borgerlig politikk. Jeg tror det var så sent som i 1993 at Høyre selv foreslo å ta bort to fridager. Så jeg tror en bør tenke i litt større linjer enn det Brendes innlegg gav inntrykk av.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har et spørsmål til statsministeren, som hele tiden har vært sterkt opptatt av verdispørsmål. Jeg går ut fra at statsministeren er enig i at folks trykkeløse følelse er viktig for den livsstandard man har. Kanskje gjelder dette særlig eldre mennesker. Når man mister frihetsfølelsen og ikke tør å gå ut bl.a. i Oslo etter mørkets frembrudd, reduseres livsstandarden, og det er et meget viktig verdispørsmål. Den siste utviklingen når det gjelder ran og vold i Oslo, møtes av Regjeringen med en tafatt justisminister som ikke har noen strakstiltak, ingen forslag som kan gjøre noe med situasjonen slik den nå utvikler seg.

Jeg vil få lov til å spørre statsministeren om han vil sørge for at Regjeringen nå foretar seg en god del forskjellige ting for å møte den rans- og voldsbølge som er i Oslo, f.eks. ved å skaffe landet en ny justisminister som ikke er så tafatt som den sittende.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det siste akter ikke statsministeren å medvirke til, tvert om. Vi har en god justisminister.

Regjeringen tar voldsproblemet på alvor. Regjeringen la på ettersommeren fram en handlingsplan mot vold. Den er godt mottatt bl.a. av Oslos politimester. Jeg var selv med henne en tur i Oslo sentrum en natt for noen uker siden, bl.a. for med egne øyne å se hvordan nattlivet i Oslo fortoner seg. Og hun sa at de tiltak som var skissert i denne planen, var et godt verktøy for bl.a. Oslo-politiet.

Jeg er enig i at vi ikke har greid å løse problemet, og vi har i den senere tid hatt stygge tilfeller, ikke av så mye mer vold, men av langt grovere vold enn det som har vært tilfellet tidligere, og jeg tror at dette må angripes på flere måter. Det må mer politi til, og det må først og

fremst mer politi ut i gatene. Det vil Regjeringen jobbe for, og derfor har vi også i det justerte forslaget sentrumspartiene har lagt fram i finanskomiteen, gått lenger enn i det opprinnelige forslaget når det gjelder bevilgninger til politiet. Justisdepartementet har også gitt tillatelse til en prøveordning med videoovervåkning av en del strøk i Oslo sentrum, slik at de som er ute i gale hensikter, skal vite at de på den måten kan overvåkes og lettere tas.

Så er det et ubestridelig faktum – selv om Carl I. Hagen ikke liker å høre det – som politimesteren fortalte meg den natten vi var ute i Oslo sentrum, nemlig at mellom 60 og 80 pst. av voldshandlingene begås av berusede personer, og når det er mellom 60 og 80 pst., er det fordi det er litt ulikt fordelt i ulike aldersgrupper. Og de fleste av dem er beruset av alkohol. Den liberale alkoholpolitikken som har vært ført i Oslo ikke minst under påtrykk av Fremskrittspartiet, er etter mitt skjønn en sterkt medvirkende faktor til den grove volden vi har.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg regnet med at statsministeren igjen ville antyde at man ønsker å gå tilbake til forbudstiden og omtrent stoppe all alkoholservering. Det medførte den største kriminelle utvikling noensinne overalt hvor det ble forsøkt.

Det jeg savner fra statsministeren, er bl.a. lovendringer og strakstiltak som kan vise at storsamfunnet ikke vil finne seg i denne utviklingen. Da hjelper det ikke bare med langsiktige planer, da kreves øyeblikkelig handling. Det fremkommer ikke i Regjeringens papirhaug som her foreligger. Det er handling nå i de nærmeste uker jeg etterlyser. Vil det fra Regjeringen komme noen forslag om lovendringer som medfører reaksjoner som vil virke preventivt overfor de som utøver volden? Jeg synes også at statsministeren faktisk burde vurdere om han ikke nå burde klargjøre om Regjeringen vil slutte seg til det som ligger i rapporten til Justisdepartementet, om at nye stillinger til Oslo-politiet blir gjennomført i løpet av to-tre år – altså si ja til de 680 stillingene som ressursutvalget i Justisdepartementet har foreslått.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Carl I. Hagen kan ikke snakke seg bort fra alvoret i at de aller fleste voldshandlingene begås av alkoholberusede personer, ved å beskyldte noen for å ville tilbake til forbudstiden. Det er et totalt bomskudd. Verken statsministeren, Kristelig Folkeparti eller Regjeringen for den saks skyld har slike tanker. Men en må være villig til å se sammenhengen, en må være villig til å se at Oslo nå er blant de hovedsteder i verden som har den mest liberale alkoholpolitikken, og at dette medfører vold. Det må Fremskrittspartiet snart ta konsekvensen av. Så må vi også gjøre andre ting, f.eks. sette inn strakstiltak. Regjeringen vil drøfte det. Jeg er f.eks. for min del opptatt av også å ansvarliggjøre foreldre i forhold til de barn og unge som dessverre medvirker til vold og til å gjøre også Oslo utrygg for bl.a. eldre mennesker. Og i det andre lovforlaget som kan bøte på situasjonen, fremmer vi gjerne det, men jeg tror

ikke vi skal tro på de enkle løsninger. Dette er også snakk om forebygging, og vi må inn i de gjengene og også i de innvandrermiljøene som bidrar til dette.

Presidenten: Bjørn Hernæs – til oppfølgingsspørsmål.

Bjørn Hernæs (H): Det gleder meg at statsministeren nå understreker et gammelt Høyre-krav om mer synlig politi. Det setter vi pris på.

Når statsministeren henviser til den handlingsplanen som er fremsatt, vil jeg gjerne få understreke at der er det mange pene ord, men det er en handlingsplan som totalt mangler penger. Det fikk vi også understreket under den høringen – man må kunne kalle det det – som komiteen i går hadde med et tverrpolitisk utvalg fra Oslo bystyre.

Omsider kommer det et konkret forslag om mer politi i Oslo, for her er hovedproblemet. Men det forslaget er da bundet opp til at man skal ta politi fra Distrikts-Norge. Men det er jo ikke slik at det er overflod av politi og lensmenn i distriktene, og at de sitter arbeidsløse og venter på nye oppdrag. I deler av Distrikts-Norge er det noenlunde balanse mellom antall politi og det arbeid man krever av dem. Vil statsministeren opprettholde dette forslaget om at det er distriktene som skal løse Oslos politiproblem?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det har vært etterlyst strakstiltak, bl.a. av Carl I. Hagen. Dersom det er politidistrikter som mener at de kan avse politi i en akutt overgangsfase, bør det også kunne gjøres. Det har faktisk vært politimestre som har stilt seg positivt til det. Men så er det andre politimestre som har vært negative, og som mener at de trenger mannskapet der, og da må vi respektere det.

Det er ikke riktig at den handlingsplanen mot vold som Regjeringen har lagt fram, bare er full av prat. Den inneholder faktisk konkrete tiltak. Og jeg synes at Hernæs skal være forsiktig med en slik karakteristikk når Oslos politimester sier at planen er et godt redskap for henne i arbeidet i Oslo. Jeg lytter faktisk vel så mye til henne som til representanten Hernæs i dette tilfellet, for hun er nærmere problemet – med all respekt for representanten Hernæs.

Denne handlingsplanen tilsier mer synlig politi, raske straffereaksjoner, samarbeid med frivillige organisasjoner (presidenten klubber), bl.a. også bruk av sivile vernepliktige i servicepatroljer i Oslo sentrum osv. Dette er konkret.

Presidenten: Presidenten minner om at tiden for besvarelse er ett minutt.

Jan Simonsen – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Simonsen (Frp): Antall trusler med skytevåpen har økt med 36,1 pst. fra første halvår i fjor til første halvår i år. Riksadvokaten har på denne bakgrunn bedt om at politiet må få fullmakt til å ransake ungdomsgjenger som de mistenker for å være i besittelse av våpen, dersom det er rimelig grunn til dette. Man skal altså ikke

kunne ransake hvem som helst, det må være rimelig grunn.

Justisministeren har så langt sagt nei til Riksadvokaten og begrunner dette med at en slik ransaking vil føles ubehagelig for enkelte ungdommer med mørk hudfarge, og at det kan være i strid med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens Artikkel 8 om rett til privatliv, noe som er merkelig så lenge Tollvesenet kan forlange at folk skal kle seg nakne uten at det er i strid med den samme artikkelen.

Er det virkelig slik at Regjeringen ønsker å nekte politiet å gjøre sin jobb effektivt for å forhindre våpenbruk og knivbruk i Oslo, bare fordi det kan føles ubehagelig for enkelte personer som blir utsatt for ransaking?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringen ønsker ikke å redusere politiets effektivitet i kampen mot vold og bruk av skytevåpen.

For en tid tilbake ble en skjerping av våpenloven vedtatt, og det var jo også et skritt i retning av å øke kontrollen med den omsegripende våpenbesittelsen i ulike miljøer i det norske samfunnet. Hvis de tiltak som Simonsen her skisserer, ikke er i strid med andre viktige hensyn, er det klart at vi er villig til å vurdere det. Det tror jeg heller ikke justisministeren vil være uvillig til, men vi må da passe på at det i tilfelle skjer på en måte som ikke virker diskriminerende eller er i strid med internasjonale konvensjoner. Det må jeg få anledning til å studere noe nærmere.

Men som jeg sa i mitt foregående svar: Vi må gå inn i de gjenger som medvirker til volden, for å splitte dem i så måte og for å forebygge.

Presidenten: Olav Gunnar Ballo – til oppfølgingsspørsmål.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil stille statsministeren tre konkrete spørsmål knyttet til den økende voldsbruken i Oslo. Det er problemstillinger som jeg har lagt merke til at Fremskrittspartiet er lite opptatt av, så jeg synes det er viktig å få dem synliggjort.

Ser statsministeren at det kan være en sammenheng mellom åpningstidene på skjenkestedene og en eventuell tidligere lukning av disse i forhold til å oppnå mindre vold, da spesielt vold utført i alkoholberuset tilstand?

Videre i forhold til våpenloven og tilgangen til våpen – til dels også uregistrerte våpen som er tilgjengelige i ungdomsgjenger: Ser statsministeren at det kan være et poeng å hindre den lette tilgangen til våpen som ledd i å få ned kriminaliteten, i et samfunn som er blitt kaldere, og der vi ser at det dannes ungdomsgjenger, til dels blant innvandrere, fordi de støtes ut og ikke blir akseptert som en del av det norske samfunnet?

Ser statsministeren at det kan være en sammenheng mellom den økende volden bl.a. blant innvandrere og den til dels rasistiske tilnærmingen som også politikere kan ha i forhold til innvandrergreper, som medfører at disse føler seg utstøtt i samfunnet?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: På det første spørsmålet er mitt svar ubetinget ja. Det er etter mitt syn – som jeg også var inne på i en replikkveksling med Carl I. Hagen – en helt klar sammenheng mellom en liberal alkoholpolitikk og vold, og de svært liberale åpningstidene en har i Oslo, og de mange bevillingene som er gitt, øker alkoholmisbruket på kvelds- og nattetid i Oslo. Oslos politimester har gjort det helt klart at dette er et problem, og at det medvirker.

Når det gjelder tilgangen på våpen, har det som sagt skjedd endringer i våpenloven som skulle gjøre dette mer restriktivt. Men det er klart at hvis en også kan avdekke at det her er et problem, er jeg villig til å se på det på nytt.

Jeg tror også at innvandringspolitikken er viktig med tanke på voldsutviklingen i Oslo. Vi må på en helt annen og bedre måte integrere innvandrerne, slik at de ikke føler seg som grupper som på en eller annen måte blir utstøtt av det norske samfunn. Det er et ansvar for dem, og det er et ansvar for oss.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Jens Stoltenberg (A): Jeg har et spørsmål til statsministeren. I dag er rentene i Norge omtrent dobbelt så høye som i våre naboland, og for å få ned rentene har Regjeringen foreslått et finanspolitisk opplegg der det strammes inn om lag 9 milliarder kr. Regjeringspartiene her i Stortinget har nå svekket den innstrammingen vesentlig, redusert den fra om lag 9 milliarder til godt under 8 milliarder kr, og Regjeringen anslår selv at innstrammingen reduseres fra opp mot 1 pst. til om lag 0,75 pst. av nasjonalproduktet. Statsministeren begrunner og argumenterer for den svekkelsen med at Finansdepartementet har fått nye rapporter som tilsier at det er forsvarlig med en svekkelse av finanspolitikken, slik regjeringspartiene nå foreslår. Hvilke nye rapporter har Finansdepartementet fått som tilsier en svakere finanspolitikk?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringen og Finansdepartementet vurderer den økonomiske utviklingen fortløpende. Det er kommet en del ny informasjon etter fremleggelsen av nasjonalbudsjettet, og det er det redegjort for i Finansdepartementets månedlige konjunkturrapport for oktober. Den viser først og fremst at det er en betydelig usikkerhet om den økonomiske utviklingen, bl.a. knyttet til lønnsutvikling, internasjonale forhold, kronekurs og renteutvikling. Den viser også at vi har hatt en reduksjon f.eks. når det gjelder bilsalg og boliginvesteringer, noe som skyldes det høye rentenivået. Det siste – altså boliginvesteringene – påvirker situasjonen i bygge- og anleggsvirksomheten. Derfor har regjeringspartiene funnet det forsvarlig å frafalle forslaget om konjunkturavgift. Men totalt sett er det fortsatt stort press i norsk økonomi. Det tilsier en stram finanspolitikk – det sa jeg også i det radioprogrammet som Stoltenberg sikkert viser til – og hovedsiktemålet er å få ned et for høyt rentenivå slik at ikke det festner seg når vi har så lav oljepris.

Finansdepartementet har i et svar til Arbeiderpartiet i finanskomiteen sagt at den nye informasjonen ikke tilsier noen vesentlige endringer i vurderingen av norsk økonomi siden nasjonalbudsjettet ble lagt fram. Det er jeg enig i. Situasjonen i Stortinget har imidlertid vist at det er vanskelig å få flertall for Regjeringens budsjett slik det opprinnelig ble foreslått. Derfor har sentrumspartiene lagt fram et justert forslag for å prøve å få til en løsning. Det å skaffe landet et ansvarlig budsjett er en selvstendig oppgave som, hvis det lykkes, vil bidra til å stabilisere situasjonen og tilliten til norsk økonomi og å redusere usikkerheten. I lys av dette ser jeg det som forsvarlig at sentrumspartiene har lagt fram det forslag de har gjort. De har strukket seg langt for å finne en løsning. Mitt håp er at også andre vil strekke seg for å få til en løsning.

Jens Stoltenberg (A): Jeg takker for svaret. Det er riktig at det er noen tegn i norsk økonomi som viser svakere utvikling enn det som er lagt til grunn i nasjonalbudsjettet. Men som statsministeren selv påpeker, er det tegn som først og fremst skyldes det høye rentenivået. Og det er jo de høye rentene vi vil ha ned, og da kan vi ikke legge den innstrammingen til grunn. Dessuten er det i den konjunkturoversikten Finansdepartementet offentliggjør, mange tegn som taler for at det er minst like stort behov for innstramming nå som tidligere. Blant annet er veksten i det private forbruket klart høyere enn antatt, veksten i importen er fortsatt veldig høy, arbeidsmarkedet er fortsatt svært stramt og kronekursen er fortsatt veldig svak. Alt dette tilsier minst like sterk innstramming som tidligere og tilsier ikke den svekkelsen det nå er lagt opp til.

Mitt spørsmål til statsministeren er således om han deler Finansdepartementets vurdering av at det ikke er noen vesentlige endringer siden nasjonalbudsjettet ble lagt fram.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Som jeg sa i mitt første svar, delte jeg den oppfatning at det ikke var grunn til vesentlig endrede vurderinger av den økonomiske utviklingen. Men siden Arbeiderpartiets Jens Stoltenberg er så opptatt av stramhetsfaktoren, er det også grunn til å sette et kritisk søkelys på Arbeiderpartiets opplegg i så måte. Den inndekning Arbeiderpartiet har for sine påplussingsforslag, betyr at de vil frata barnefamilier kontantstøtte midt i et barnehageår – en kontantstøtte de har basert seg på. Hvor realistisk og ansvarlig er det? For det andre tilsier Arbeiderpartiets opplegg at man skal legge om til et helt annet skatteregime for våre redere i november/desember med virkning for 1998. Finansdepartementet sier at det neppe er teknisk eller praktisk mulig. Arbeiderpartiet opererer også med inndekning i kutt i dagpenger. Det påvirker ikke stramhetsfaktoren i budsjettet, så jeg tror Stoltenberg bør be sine medlemmer i finanskomiteen gå kritisk gjennom Arbeiderpartiets opplegg når det gjelder stramheten.

Presidenten: Hill-Marta Solberg – til oppfølgings-spørsmål.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg kan forsikre statsministeren om at det er mange som har gått kritisk gjennom Arbeiderpartiets budsjett, bl.a. har Finansdepartementet gjort det etter oppfordring fra Kristelig Folkeparti. Den gjennomgangen konkluderte med at Arbeiderpartiets alternative budsjett faktisk har en innstramming på om lag 9 milliarder kr. Det Finansdepartementet har svart Arbeiderpartiet på spørsmål om stramheten, er at det ikke er noen vesentlige endringer som tilsier en annen stramhet enn den som ligger i nasjonalbudsjettet, på 9 milliarder kr. Betyr det da at statsministeren definerer en mindre innstramming på om lag 1,3 milliarder kr, som i det justerte opplegget, som en uvesentlig endring av nasjonalbudsjettet? Betyr det også at statsministeren kan tenke seg en enda lavere innstramming i økonomien til neste år?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nei, statsministeren akter ikke å legge opp til en enda lavere innstramming, så dette er ikke starten på en sklie, hvis det var det representanten Solberg spurte om.

Jeg har lest brevet fra Finansdepartementet til Arbeiderpartiet, og det er ikke fullt så rosenrødt som det representanten Hill-Marta Solberg nå gav uttrykk for. Finansdepartementet påviser det jeg selv sa, at det neppe er teknisk eller praktisk mulig å gjøre så fundamentale endringer i beskatningen overfor en næring som Arbeiderpartiet foreslår når det gjelder rederier. Og hvis det ikke kan gjøres, skriver Finansdepartementet at innstrammingen i Arbeiderpartiets opplegg blir om lag 0,8 pst., altså ca. 8 milliarder kr. I tillegg kommer at Arbeiderpartiet skal gjøre den øvelsen at de skal frata småbarnsforeldre kontantstøtte midt i et barnehegeår, noe representanten Hill-Marta Solberg selv tidligere har sagt at det kan være betenkelige sider ved. Dessuten kuttes det i dagpenger, som ikke gir innstrammingseffekt, og Arbeiderpartiet har foreslått bare om lag halvparten av det som trengs for å øke verftsstøtten til 9 pst., slik Arbeiderpartiet går inn for.

Presidenten: Per-Kristian Foss – til oppfølgingsspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): For å motvirke at statsministeren nå svarer med å angripe Høyres opplegg, kan jeg bare opplyse at vår stramhetseffekt etter de tall som ble lagt inn ved avgivelsen av innstillingen og etter de siste svar fra Regjeringen, er sterkere enn Regjeringens opprinnelige opplegg og det justerte opplegget. Men mitt spørsmål gjelder altså statsministerens egne uttalelser – hvis det er mulig å få et svar på det. Statsministeren har uttalt i radioen at han er informert om de siste rapportene som er kommet inn, og som tilsier at det er mulig å gjøre en mindre justering på opplegget – altså en mindre stramhet.

Jeg har lest svaret fra finansministeren. I det svaret redegjøres det ikke for noen rapporter som tilsier dette, snarere tvert om. Jeg vil be statsministeren være konkret og si hvilke rapporter han henviser til som gir ham grunnlag for å trekke en annen konklusjon enn den fi-

nansministeren har trukket. Den har han selv sitert, nemlig at det er ingen vesentlige endringer i vurderingen av norsk økonomi siden nasjonalbudsjettet. Da mente statsministeren at stramhetseffekten burde være 9 milliarder kr. Nå mener han noe annet. Hva er grunnlaget for dette? Rapporten er ukjent.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg legger ikke skjul på at vi helst hadde sett at stramheten kunne vært opprettholdt på 9 milliarder kr. Jeg er enig med representanten Foss i at det er ingen rapport som isolert sett tilsier at det er ønskelig å svekke den. Men en regjering eller regjeringspartier har også et ansvar for å medvirke til å få vedtatt et budsjett. Det i seg selv kan ha en så positiv effekt for tilliten til norsk økonomi at det mer enn oppveier den reduserte innstrammingen. Og med de ting sett i sammenheng mener jeg dette er forsvarlig.

Jeg skal med glede studere Høyres siste opplegg til statsbudsjett. For ifølge det svaret Finansdepartementet har gitt når det gjelder Høyres opplegg, ender det opp med en svekking på 1,1 milliarder i forhold til Regjeringens forslag i Gul bok – altså 0,75 pst. innstramming og ikke 1 pst. Men hvis Høyre har endret på sitt opplegg i siste fase eller fått Finansdepartementets ord for at de har en innstramming på 9 milliarder, skal jeg studere det med interesse.

Presidenten: Øystein Djupedal – til oppfølgingsspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Det er interessant å høre at det ikke foreligger rapporter som viser at man skal stramme mindre inn, som statsministeren tidligere har henvist til. Mitt utgangspunkt er at vi hele tiden har visst at den innstrammingen som Regjeringen foreslo, og som var så viktig, var altfor sterk; Det betyr at når Regjeringen nå strammer litt mindre inn, er det positivt, for det kan bety mindre arbeidsledighet. Men det blir jo ikke spesielt troverdig når statsministeren henviser til rapporter som ikke eksisterer. De rapportene som sannsynligvis viser det statsministeren ønsker å si, var kjent allerede ved statsbudsjettets fremleggelse.

Det var to ting ved statsbudsjettets fremleggelse som var viktig for Regjeringen. Det var en innstramming på 9 milliarder, og det var å få en rask avklaring av budsjettet i Stortinget. Ingen av tingene kan vi si at Regjeringen har lyktes spesielt godt med.

Mitt spørsmål til statsministeren er følgende: Først skulle vi tenke på tallet 9 milliarder som var tatt ut fra hva vet jeg – i hvert fall var 9 milliarder innstrammingen. Nå skal vi tenke på et nytt tall som er sju komma et eller annet, og det er da åpenbart det riktige tallet for å få en finanspolitisk innstramming. Er det da (presidenten klubber) grunn til å tro at statsministeren vil stå på det tallet, og er det grunn til å tro at Regjeringen faktisk vil sette sin stilling inn på det, eller vil det være sannsynlig at man også da i neste runde vil kunne få et budsjett som har enda mindre stramhet?

Presidenten: Presidenten ber representanten Djupe-dal om å holde seg til tidsrammen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: I mitt første svar på spørsmål om stramheten viste jeg til Finansdepartementets konjunkturrapport for oktober. Det den først og fremst understreker, er usikkerheten i den økonomiske utviklingen som er knyttet til flere forhold: internasjonale forhold, oljeprisen som ser ut til å være vedvarende lav, lønnsutviklingen, kronekurs og renteutvikling. Derfor er det et viktig poeng i seg selv om Stortinget kan medvirke til å redusere den usikkerheten, og det kan Stortinget best gjøre ved å få vedtatt et budsjett så fort som mulig. Derfor har regjeringspartiene strukket seg for å imøtekomme andre partier for om mulig å få vedtatt et budsjett. Derfor har vi også funnet det forsvarlig med den reduksjonen i innstrammingen. Men fortsatt skal det være et stramt budsjett, det har jeg understreket. Konjunkturrapportene viser også isolert sett at det kan bli noe mindre press i bygge- og anleggsbransjen, derfor har vi funnet det forsvarlig å foreslå at konjunkturavgiften ikke blir innført. Dette er ikke starten på en glidning mot en svakere stramhet.

Presidenten: Ranveig Frøiland – til oppfølgings-spørsmål.

Ranveig Frøiland (A): Eg konstaterer at statsministeren er samd med finansministeren i at det ikkje har skjedd noko etter at statsbudsjettet vart lagt fram som tilseier vesentlege endringar i stramheita. Dei rapportane som statsministeren har vist til, viser òg at det ikkje er vesentlege endringar. Det stadfesta eigentleg statsministeren.

Så er spørsmålet mitt: Når ein no òg viser til situasjonen i Stortinget, kva for situasjon i Stortinget er det som tilseier mindre stramheit? Både frå Arbeidarpartiet og frå Høgre si side har det vore sagt klart at det er nødvendig med stramheit i storleiken 9 milliardar kr, og sentrumsregjeringa la opp til det. Så er då situasjonen i Stortinget slik at dei partia som representerer Regjeringa, ikkje finn inndekking for den stramheita, og så legg dei fram eit nytt justert opplegg som viser mindre stramheit. No må statsministeren bestemme seg. Er det den stramheita som sentrumspartia har lagt inn no, som er rett, eller er det 9 milliardar?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Situasjonen i Stortinget viser først av alt at det ikke har vært mulig å få flertall for Regjeringens budsjett slik det opprinnelig ble framlagt. Vi har, liksom tidligere regjeringer, vært villig til å strekke oss for å få en løsning. Det er i seg selv viktig for å redusere usikkerheten. Vi må konstatere at det ikke har vært tilsvarende vilje hos andre partier til å strekke seg. Men vi håper selvsagt fortsatt i det lengste.

Så sier Ranveig Frøiland at Arbeiderpartiet og Høyre mener det må være en innstramming på 9 milliarder. Men mener virkelig representanten Frøiland – nå må jeg få lov til å spørre tilbake – at det skal man gjøre ved å ta

fra folk kontantstøtten midt i et barnehageår, endre en rederibeskatning på slutten av året med virkning for inneværende år – som neppe er teknisk eller praktisk mulig? Derfor tror jeg det er grunn til å se på stramheten i flere budsjettopplegg.

Ranveig Frøiland (A): Statsministeren spør meg ...

Presidenten: Presidenten må vise til reglementet, selv om spørsmålet da må henge i luften.

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Erik Solheim (SV): Jeg har et spørsmål til statsministeren: Da Thorbjørn Jagland overtok etter Gro for to år siden, var han en av de mer populære statsministere i norsk historie. I løpet av ett eneste år ble han drevet inn i et politisk spill og endte nærmest opp som en vaskeklut som følge av en overkritisk opposisjon og en kritisk presse. Da statsminister Bondevik overtok, var han sågar den mest populære statsminister noensinne i vårt lands historie. Han har nå vært igjennom nøyaktig den samme prosessen, og vi ser dette billedlagt i Dagbladet i dag. Nå er det Thorbjørn Jagland som vises fram struttende av selvtillit med glimt i øyet, sågar i farger, mens Bondevik på siden ved siden av framstilles som et litt grimete troll innerst i mørkeskapet.

Jeg mener disse prosessene er farlige, fordi de gjør at den som er statsminister, og de som sitter i regjeringen i Norge, aldri får lagt noen langsiktige planer, men hele tiden blir drevet inn i et politisk spill hvor det hele dreier seg om å overleve fra dag til dag. Mitt spørsmål til statsministeren er om han har noen tanker om hvordan vi kan komme ut av dette på litt lengre sikt.

Presidenten: Presidenten vil be representanten Solheim om å holde seg både til et språk som er egnet her i salen, og også til tidsrammen, og vil antyde at litt mindre tidsbruk på vaskekluter vil gi et bedre rom for spørsmål.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg vil også tillate meg å ta avstand fra det uttrykket at Thorbjørn Jagland endte opp som en vaskeklut i fjor høst. Det synes jeg var for respektløst.

Men Erik Solheim er inne på noe viktig, nemlig hva vi kan gjøre for å skape større langsiktighet i politikken. Og det er et spørsmål jeg vil ta på dypt alvor, fordi mediene er troløse venner, og vi kan ikke styre etter gallup. Det som forbauser meg med mediene, er hvordan de går i flokk. Hvis noen har bestemt seg for noe, er mediene helt like – bare se på dagens aviser. Så vi kan ikke styre etter det. De bildene de tar, og som de selvsagt bruker til å illustrere sine artikler, kan vi heller ikke la oss styre av. Vi kan heller ikke la oss styre av galluper, enten det er partigalluper eller popularitetsmålinger. Jeg tror at vi som politikere og kanskje også med respekt å melde mediene skulle tenke i litt lengre linjer.

Jeg tror den eneste måten vi kan komme ut av dette på, er at vi politikere viser vilje til i større grad å diskutere de grunnleggende spørsmål: miljø- og ressurskrisen,

globaliseringen, den teknologiske utviklingen og hva den gjør med oss, den materialismen som har bredd seg også i vårt samfunn. Det vi trenger, er en virkelig grunnleggende verdidebatt. Og så får vi føre den, selv om det ikke alltid gir de store overskriftene i mediene. De er flyktige fra dag til dag, og er altså troløse venner, enten det gjelder den ene eller andre statsminister.

Erik Solheim (SV): Jeg er ikke først og fremst ute etter en mediedebatt, for media har vi som sitter her, veldig lite hånd om. Derimot har vi litt mer hånd om det å redusere det politiske spillet på en slik måte at media ikke hele tiden kan grafse i politisk spill, men er nødt til å referere en del av de viktige sakene statsministeren nå trekker opp. Men når vi lar oss drive inn i en situasjon hvor vi har en ekstremt svak regjering, som ikke får noe annet utgangspunkt enn å overleve fra dag til dag, blir det ikke rom for å diskutere de langsiktige spørsmålene.

La meg nevne to strukturspørsmål som ville løse noen av disse problemene, og jeg vil gjerne ha statsministerens kommentar. Det er åpenbart at en flertallsregjering som kan regne med en langsiktighet i forhold til Stortinget, er i en helt annen situasjon når det gjelder å legge langsiktige planer og reise den type debatt som statsministeren nevner, enn en veldig svak mindretallsregjering som den vi nå har. Og dessuten: Når vi lar oss drive inn i en situasjon som er helt enestående i hele Europa, der det partiet som ligger på absolutt ytterste høyre fløy, har avgjørende innflytelse i politikken, er vi også i en veldig spesiell situasjon.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg har aldri lagt skjul på at det er store fordeler ved en flertallsregjering. Jeg har selv sittet både i flertalls- og i mindretallsregjeringer, og har i så måte erfaring med begge deler.

En flertallsregjering vil, slik det partipolitiske mønster er i Norge, måtte inneholde større spenninger innad i regjeringen, men den vil selvsagt når den først kommer fram til en politikk, ha større muligheter i Stortinget. En mindretallsregjering har den fordel at det er større konformitet eller mindre spennvidde innenfor regjeringen, men den har større problemer i Stortinget.

Det foreligger, så vidt jeg kan se, ikke noe flertallsregjeringsalternativ i Norge i dag. Derfor må vi basere oss på mindretallsalternativer. Det er situasjonen. I den situasjonen mener jeg at en sentrumsregjering er den som har størst handlefrihet til å hente støtte hos ulike partier, noe også denne regjeringen har gjort det første året.

Presidenten: Trond Giske – til oppfølgingsspørsmål.

Trond Giske (A): Jeg vet ikke om den sittende regjeringen er et eksempel på en mindretallsregjering med mindre spenninger, men la nå det gå.

Mitt spørsmål til oppfølging av Solheims spørsmål går på at jeg deler den bekymringen Solheim har for respekten for politikk og politisk handling. Jeg lurer på om statsministeren har noen tanker om at kanskje altfor store lovnader, at man skaper et bilde av at det er mulig i gi

milliarder til kommunene, milliarder til veier, at man bruker enkeltsaker i flyktningspolitikken i et kynisk spill for å skaffe seg selv oppslutning, og så må gå fra alle løftene, kanskje er med på å skape de popularitetsbølgene som går høyt opp og langt ned og fører til manglende respekt for politikk, og om statsministeren selv kanskje har bidratt til det.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Hvis Trond Giske nå mente engasjement for enkeltasylsaker, vil jeg ta skarp avstand fra Trond Giskes problemstilling. Jeg har aldri brukt slike saker i et kynisk spill. Det jeg har gjort, har jeg gjort ut fra et ærlig engasjement for de mennesker det gjaldt, og jeg trodde faktisk Trond Giske hadde et tilsvarende engasjement.

Regjeringen har myket opp flyktning- og asylpolitikken. Jeg har forstått det slik at det har fått Trond Giskes tilslutning, så det overrasker meg hvordan han bruker denne saken.

Det er viktig og riktig at partiene ikke gir for store løfter som krever økonomiske uttelling. Nå har vi fått en økonomisk situasjon som er vanskeligere enn det vi kunne forutse, på grunn av internasjonale forhold. Det gjør at regjeringspartiene ikke kan gjennomføre det vi beskrev, i det tempoet vi hadde forutsatt. Men den Voksenåserklæringen vi la fram, er en fireårserklæring, og vi skal gjøre hva vi kan for å komme så langt som mulig med å realisere den hvis vi får anledning til det i løpet av fireårsperioden.

Presidenten: Inge Myrvoll – til oppfølgingsspørsmål.

Inge Myrvoll (SV): Det ser ikke ut som det å være i mindretallsregjering er noen særlig garanti mot spenninger i Regjeringen. Når jeg har fulgt med denne sentrumsregjeringen, har jeg tenkt at den kommer ikke nærmere Paradiset enn en god nekrolog – og nå ser det ut til å være for sent det også. For hva er det blitt til med sentrumsprofilen, bortsett fra en tafatt verdikommisjon og kontantstøtte med mange minussider – når en tenker på alt de skulle gjøre for å få opp demokratiet, det lokale sjølstyret? Det eneste sjølstyret man ser nå, er vel at de begynner å diskutere om de skal legge ned vervene sine. Det er også en form for sjølstyre, sjølsagt.

I Voksenåserklæringen som jeg lå og leste i natt, er man opptatt av hvordan man skal få styring med markedet, og man har mange kritiske og gode merknader, men nå opplever vi at det eneste signalet man får, er at kanskje skal Telenor og Arcus på børsen snart, og at det blir diverse privatiseringer. Med andre ord er det motsatte signaler av det man forventer. Hva er sentrumsprofilen og hva er blitt annerledes i dette landet enn da vi hadde en arbeiderpartiregjering, som av enkelte av sentrumspartiene ble kritisert for å være for markedsorientert?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Sentrumsregjeringen la på sin ettårsdag fram et politisk regnskap for det vi har gjort det første året, og det er et regnskap som jeg faktisk har god samvittighet for. Det viser at denne

regjeringen har gjort mye i løpet av ett år i forhold til det vi forespeilte i Voksenåserklæringen. Jeg vil anbefale den til ytterligere lesning for representanten Myrvoll, for det er begrenset hva jeg nå kan få tatt med. Men den viser at vi har gitt minstepensjonistene et løft med 1000 kr mer pr. måned, vi har satt inn en distriktpolitisk offensiv – en merbevilgning på 620 mill. kr i statsbudsjettforslaget for 1999 – for å prøve å bremse en sentraliseringstendens og i håp om å snu den, vi har lagt fram det Arbeiderpartiet ikke greidde i løpet av sine mange år i regjering, nemlig en plan for gjeldsettergivelse for utviklingsland som har vakt internasjonal positiv oppmerksomhet, vi har gjennomført en annen familiepolitikk med større valgfrihet for småbarnsforeldre, og vi har satset mer på de frivillige organisasjoner og det forebyggende arbeid. Nå er tiden ute, men dette viser bare noe av den kursomlegging vi har foretatt.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vil gjerne tilbake til noe statsministeren sa om behovet for stabilitet og forutsigbarhet om rammevilkår. Er statsministeren enig i at det er opp til både regjering og storting, og at det derfor når man f.eks laget en langtidsplan for forsvaret 8. juni i år, og så dramatisk ikke følger det opp i budsjettet, er det politikernes eller Regjeringens ansvar at man ikke får forutsigbarhet? Det samme gjelder refusjonsordningen for sjøfolk, som ser ut til å ha et halvt års varighet fordi partier endrer oppfatning.

Kunne statsministeren også tenke seg å være med på å utrede en reform for vårt budsjettssystem, slik at alle lovendringer, som vi nå har en haug av i forbindelse med statsbudsjettet, blir skilt i tid fra statsbudsjettbehandlingen til å skje på vårparten, slik at statsbudsjettbehandlingen utelukkende dreide seg om fastleggelse av de forskjellige satsene? Vi kunne muligens også lage et system hvor alle endringer i skattelovreglene kun ble gjort hvert fjerde år – én gang i hver periode – slik at næringslivet og andre visste at det i hvert fall var en fire års tid hvor de kunne vite hva lover og regler var på det viktige økonomiske området som skatter og avgifter er.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er enig med Carl I. Hagen i at forutsigbarhet er viktig, og at det selvsagt er et ansvar både for Regjeringen og for partiene på Stortinget.

Når det gjelder de to konkrete eksemplene som Hagen nevnte først, erkjenner vi åpent at da vi skulle legge fram et forslag til statsbudsjett med en innstramning på om lag 1 pst., måtte vi gjøre en del ting som var både upopulære og som betød at vi ikke kunne følge opp en del satsingsområder i samme tempo som forutsatt, bl.a. gjelder det langtidsplanen for Forsvaret. Når det gjelder denne og når det gjelder refusjonsordningen for sjøfolk, som var den andre saken som Hagen konkret nevnte, har regjeringspartiene for å imøtekomme synspunkter bl.a. fra Hagens parti foreslått økninger i forhold til Regjeringens

forslag i det reviderte budsjettoppdraget som er lagt inn i finanskomiteen.

Jeg vil stille meg tvilende til at man ikke skal kunne gjøre endringer i skattelovene mer enn hvert fjerde år, for det er en så viktig del av budsjettoppdraget at hvis man skal fraskrive seg helt muligheten til å gjøre justeringer der, blir en regjering handlingslammet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Harald Tom Nesvik (Frp): Jeg vil ikke stille spørsmål til statsministeren, men derimot til sosialministeren.

De siste årene har vi i Norge faktisk satt en rekke nye rekorder i negativ retning når det gjelder overdosedødsfall. På bakgrunn av dette har bl.a. Stortinget i statsbudsjettet for 1998 under kap. 614, post 63, bevilget 29 mill. kr, og dessuten har man i revidert nasjonalbudsjett i år bevilget 10 mill. kr i forbindelse med metadonprosjektet.

På bakgrunn av dette vil jeg spørre sosialministeren: Hvordan ligger det an med dette metadonprosjektet rundt omkring, og hvor mange er nå kommet inn under denne type hjelpetiltak i Oslo?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Etablering av eit landsdekkjande tilbod om metadonassistert rehabilitering tek tid dersom det skal gå føre seg på ein kvalitativ trygg måte. Eg kan no melda at oppstarten av sentra både i Oslo, Bergen og Trondheim er i rute, dvs. at ein i Oslo er vel etablert og har etter kvart tilsett dei fagfolka som trengst for å kunna utvida verksemda. Det er eit trefylkessamarbeid i Telemark, Buskerud og Vestfold som vil vera klart for klientinntak i januar 1999. Der skal òg Aust-Agder og Vest-Agder få plass til dei som er aktuelle frå desse fylka. Sjølv var eg i Bergen for eit par veker sidan og deltok i opninga av ein metadonklinik der. Ved inngangen til 1999 er det ca. 200 klientar som vil ha moglegheit til å delta i metadonprosjektet, og den største delen av dei har då plass i Oslo. Ved utgangen av 1999 reknar ein med at ytterlegare 150 vil ha plass.

Det er ein viktig føresetnad at det for den enkelte som får ta del i slik behandling, er ein tiltaksplan utarbeidd av den kommunen som den enkelte høyrer til i, med tilslutning frå den som dette er aktuelt for. Derfor tek det ytterlegare tid å få akkurat det på plass.

Harald Tom Nesvik (Frp): Nå har vi brukt rimelig lang tid og rimelig mye penger på både å organisere og legge til rette for disse tilbudene. I mellomtiden dør folk på gata, fordi man ikke får et tilbud. Syns ikke sosialministeren at man må gripe inn og få fortgang i dette? Ønsket om å kunne bruke dette behandlingsopplegget med metadon for å kunne ha en normal livsførsel er stort, og pågangen er enorm. Vil sosialministeren gripe inn, slik at vi kanskje kan få brutt den trenden som vi ser med overdosedødsfall og brutte familieband rundt omkring i landet?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg er svært oppteken av det som skjer når det gjeld overdosedødsfall

både i Oslo og andre stader i landet. Det er tragisk for kvar enkelt som dette skjer med, for dei pårørande rundt og for heile miljøet. Men eg trur det er viktig å understreka at metadonassistert rehabilitering er eit tilbod som berre må gå til nokre få av dei mest belasta rusmiddel-misbrukarane. Det er ikkje eit tryllemiddel som vil få vekk alle overdosedødsfalla. Her trengst det breie tiltak langt utover akkurat det. Lat meg peika på det store arbeidet som i dag blir gjort innan rusvernet i Oslo og i andre kommunar i samarbeid med frivillige organisasjonar.

Presidenten: Vi går da vidare til neste hovudsprørsmål.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Statsministeren har tidlegare i denne spørretimen vist til at ideelt sett burde stramheten som Regjeringen la til grunn i budsjettet, med 9 milliarder kr, vært videreført. Han har imidlertid konstatert at som følge av den politiske behandling i Stortinget har regjeringspartiene i Stortinget funnet det riktig å legge fram et budsjett med en annen stramhet. Gir ikke det et bilde av at Regjeringen og Regjeringens partier her i Stortinget har rakt hendene i været og konstatert at egentlig gjør vi ikke det som vi burde ha gjort, holdt stramhet i budsjettet, på grunn av at vi ikke klarer å få til en innstramning som står i forhold til de utfordringene landet står overfor. Er ikke det en erkjennelse av en utilstrekkelighet i forhold til de utfordringene som Regjeringen selv har beskrevet, og i forhold til det statsministeren i dagens spørretime har stått fast ved burde ha vært resultatet av budsjettbehandlingen?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nei, jeg mener ikke det, fordi det som situasjonen fremfor alt viser, er en stor usikkerhet om den økonomiske utvikling. Alt som kan bidra til å stabilisere situasjonen og å redusere usikkerheten, er det nå viktig og ønskelig å bidra til. Sett i det lys, mener jeg, som også finansministeren har svart i brev til komiteen, at det opplegg sentrumpartiene har presentert, er forsvarlig. Vi hadde håpet på større velvilje og imøtekommenhet fra andre partier på Stortinget, slik at en kunne fått en raskere budsjettløsning. Dette er selvsagt et ansvar for Regjeringen og regjeringspartiene, men det er også et ansvar for opposisjonen i en situasjon med mindretallsregjering. Vi må konstatere at så langt har vi ikke møtt tilstrekkelig forståelse til at vi har en avklart budsjettsituasjon.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Hvis det er noe Regjeringen har hatt tilslutning til og har tilslutning til i dette budsjettet, er det nettopp det nivået på innstramningen som Regjeringen har beskrevet som nødvendig. Samtidig er det det nivået Regjeringen forlater når den skal prøve å finne en løsning som den ønsker å samle oppslutning om. Det er bred enighet i Stortinget om behovet for en innstramning i den størrelsesorden som Regjeringen har beskrevet. Men gir ikke dette et bilde av at Regjeringen spiller opp en situasjon og så viker unna når utfordringene blir for vanskelige, på samme måte som vi har sett i løftepolitikken? Flere andre talere i dag har vist

til de løfter som Regjeringen både gav før valget, jf. bl.a. vegplanen, og etter valget, jf. bl.a. langtidsplanen for Forsvaret, men når man skulle sette dem ut i aktiv politikk, vek man tilbake fordi man ikke klarte å finne et opplegg for å følge opp de løftene som var gitt.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringen viker ikke unna, og regjeringspartiene har foreslått nye kutt og måter å dekke opp utgifter på for å imøtekomme opposisjonens ønsker om økt innsats på en del områder. Forut for dette hadde vi også et ganske tøft budsjettframlegg med en innstramning på 9 milliarder kr, henholdsvis 5 milliarder på utgiftskutt og 4 milliarder på inntektsøkningen. Men vi har ikke kunnet gå inn på en del av de inndekningsforslag som bl.a. Arbeiderpartiet har lagt fram. Vi synes det er uklokt å legge om til et helt nytt rederibeskatningsregime på slutten av et år når en skal ha forutsigbarhet. Vi synes ikke en kan ta fra småbarnsforeldre kontantstøtte midt i et barnehageår, osv. Derfor kan en ikke bare gå på inndekningsforslag som opposisjonen har kommet til, uten å vurdere holdbarheten av dem. Alt i alt mener vi det opplegget sentrumpartiene har lagt fram, er forsvarlig.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål fra Per-Kristian Foss.

Per-Kristian Foss (H): Jeg er tilfreds med at statsministeren nå bekrefter at Dagbladet har rett når det i dag skriver:

«Sannheten er at ingen i departementet vet hvilke rapporter Bondevik sikter til ...»

Bondevik sa også i et tidligere svar at det er «situasjonen i Stortinget» som tilsier at man nå har gått inn for en noe mindre stramhet i budsjettet enn Regjeringen mente var et overordnet mål opprinnelig. Jeg vil stille spørsmål om dette ikke er en misforståelse, om ikke statsministeren mente *situasjonen i Regjeringen*, for det er jo situasjonen i Regjeringen som har gjort at man ikke har kunnet godta noen av de mange kutt som er lagt frem. For ordens skyld: Jeg snakker ikke nå om Arbeiderpartiet, jeg snakker om situasjonen i Høyre og Fremskrittspartiet, som hver for seg har lagt frem forslag om kutt i størrelsesorden 10 milliarder kr – 30 milliarder kr. Veldig få av disse har situasjonen i Regjeringen tilsagt at man har kunnet gå inn for i Stortinget.

For ordens skyld vil jeg bare gjøre statsministeren oppmerksom på at hvis han nå har tenkt å stille spørsmål til meg, har jeg ikke anledning til å svare!

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg skal ikke stille spørsmål til representanten Foss. Men når han og andre går så kritisk til verks mot sentrumpartiens budsjettopplegg, må han tåle at det rettes et kritisk søkelys også mot Høyres budsjettopplegg. Det innebærer bl.a. at man skal sette til side deler av en inngått jordbruksavtale – det skriver Høyre selv i sitt budsjettopplegg – men vi kan dessverre ikke drive inndekning på den måten. Også

det Høyre har foreslått når det gjelder sykelønn og et par andre ordninger, er, så langt vi kan bedømme det, i strid med inngåtte tariffavtaler og er derfor en veldig tvilsom inndekning.

Så det er ikke situasjonen i Regjeringen, men det er situasjonen i Stortinget og en del av de inndekningsforslag som bl.a. Høyre har kommet med, som vi ikke finner for- svarlig.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretime er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en lang rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 6, fra representanten Inge Myrvoll til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklings- og menneskerettighetsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 9, fra representanten Tore Nordtun til finansministeren, bortfaller, da spørreeren ikke er til stede.

Spørsmål 10, fra representanten Torbjørn Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra helseministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart foran spørsmål 21, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 26, fra representanten Trond Helleland til olje- og energiministeren, er overført til miljøvernministeren som rette vedkommende. Spørsmålet må imidlertid utsettes til neste spørretime da statsråden har sykdomsforfall.

Spørsmål 27, fra representanten Ågot Valle til utviklings- og menneskerettighetsministeren, blir etter anmodning fra utviklings- og menneskerettighetsministeren flyttet og besvart etter spørsmål 6, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 28, fra representanten Erik Solheim til utviklings- og menneskerettighetsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 29, fra representanten Christopher Stensaker til miljøvernministeren, utsettes til neste spørretime da statsråden har sykdomsforfall.

S p ø r s m å l 1

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få lov til å stille statsministeren følgende spørsmål:

«I St.meld. nr. 11 (1998-99) begrunner Regjeringen sitt nei til samarbeid med Sverige om skytefelt med beredskapshensyn og sikkerhetspolitiske vurderinger og «finder det ikke forsvarlig» å gjøre Det norske forsvar avhengig av fremmed lands territorium. I Nordisk Råd 11. november 1998 sier statsråd Queseth Haarstad at «det

måtte vel gå an for disse to landene, selv om vi har forskjellig tilknytning til NATO, å bruke felles øvingsfelt».

Er det forsvarsministeren – eller kommunal- og regionalministeren som står for Regjeringens syn?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Forsvarets arbeid med å utrede et større skyte- og øvingsfelt for avdelingene i Østlandsregionen er ingen ny sak. Allerede i mars 1994 ble det utredningsprogram som plan- og bygningsloven foreskriver, fastlagt. Dette omfattet ikke utredning av felt i utlandet, da Forsvaret ikke anså dette som noen aktuell løsning. Mens utredningsarbeidet pågikk, kom imidlertid spørsmålet om bruk av det svenske forsvars artilleriskytefelt – Älvdalen skjutfält i Dalarna – opp i den offentlige debatt. Forsvarets syn på en slik løsning ble referert for Stortinget i forbindelse med representanten Hernæs' spørsmål i spørretimen 6. mars 1996. Daværende forsvarsminister, statsråd Jørgen Kosmo, fremholdt da at selv om Älvdalen-feltet i utgangspunktet fremstod som mer enn stort nok, var man i tvil om feltets kapasitet til å ivareta både det svenske og norske behov innen samme tidsramme, siden de to lands forsvar har utviklet omtrent samme mønster for avvikling av større øvelser. Det ble også presisert at det norske forsvar måtte ha egen kapasitet til utdanning og trening av eget personell.

Representanten Hernæs tok så på ny opp spørsmålet om norske myndigheter ville henvende seg til Sverige om felles bruk av Älvdalen skytefelt i spørretimen 21. mai 1997. Statsråd Kosmo viste da til en interpellasjon i den svenske riksdagen 22. april 1997, hvor forsvarsminister Bjørn von Sydow hadde uttalt at det var en prinsipiell svensk holdning at utenlandske tropper ikke tillates på svensk territorium. En rekke forhold når det gjaldt miljø og utslippskonsesjoner stod også åpne, slik at saken på ingen måte var avklart fra svensk side. I sitt svar refererte også statsråd Kosmo til at de lange transportavstander medførte betydelige ekstra transportomkostninger og et uakseptabelt tap av øvingstid.

Selv om Forsvarets bruk av Älvdalen ikke var en del av de konsekvensutredninger som ble gjennomført, er det i St. meld. nr. 11 for 1998-99, Regionalt skyte- og øvingsfelt for Forsvarets avdelinger på Østlandet – Regionfelt Østlandet, redegjort for de vurderinger som ligger til grunn for at Forsvaret ikke anser bruk av Älvdalen som en hensiktsmessig løsning. Jeg er også kjent med at statsråd Fjærvoll i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen hadde kontakt med sin svenske kollega, og etter å ha drøftet saken, var disse to fagministre enige om at et samarbeid om bruk av Älvdalen ikke var tjenlig for noen av partene.

Hele Regjeringen står bak stortingsmeldingens formulering om at det må utredes «andre nasjonale løsninger».

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil takke statsministeren for svaret.

For ikke å kludre dette mer til, skal jeg merke meg svaret bokstavelig og direkte slik statsministeren sa det. Da skal jeg bare la det bli stående som et digert spørsmålstegn hvordan kommunalministeren kunne stå i Stortinget i forbindelse med Nordisk Råd og si på spørsmål om en mulig samordning med Sverige at hun gjerne hadde sett at man kunne øve sammen. Og så legger hun til følgende:

«Da må vi over til den svenske ministeren og den svenske regjering for å høre om *det* er en løsning som kan være aktuell i framtida.»

Etter at Regjeringen har begrunnet at det av norske sikkerhetsmessige hensyn ikke går an å øve sammen, går altså en av Regjeringens statsråder ut og sier at det er den svenske regjering som bokstavelig talt må avgjøre om dette lar seg gjøre.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg har i grunnen ikke mer å tilføye annet enn at Regjeringens syn selvsagt kommer til uttrykk i stortingsmeldingen. Der har vi redegjort for at vi mener at det er andre nasjonale løsninger som må utredes, ikke svenske.

Bjørn Hernæs (H): Jeg har heller ikke mye å tilføye. Jeg vil igjen takke for svaret. Det blir like tilfredsstillende hver gang. Men siden så mye respekt ble min ringe person til del i en tidligere sekvens i denne spørretimen, vil jeg gjerne få benytte anledningen til å returnere respekten.

S p ø r s m å l 2

Jon Olav Alstad (A): Jeg vil gjerne få lov til å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«I Stortinget i fjor ble det understreket at Regjeringen må se på rammebetingelsene til avisene, slik at vi ikke får en omfattende avisdød. Det ble lovt å samordne dette slik at hver statsråd med ansvar for ulike rammebetingelser også så helheten, slik at Regjeringens politikk ikke fikk uante konsekvenser. Nå ser vi at avisene igjen får sine rammer forverret blant annet gjennom ytterligere portoøkninger.

Fører Regjeringen en bevisst politikk for å svekke avisene, eller skyldes dette manglende samordning?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg ser selvfølgelig et klart behov for at alle Regjeringens politikkområder med betydning for pressens rammebetingelser ses i sammenheng. Det er representanten Alstad vel kjent med.

Når dette er sagt, vil jeg vise til at Statskonsult i rapporten om pressestøtten som ble lagt fram i januar i år, konkluderte med at den statlige pressestøtten i dag treffer svært presist de avisene som har behov for støtte. Dette viser etter min mening at Regjeringens pressepolitikk faktisk tar hensyn til alle de rammebetingelser som er med på å avgjøre avisenes økonomiske situasjon.

Når det særlig gjelder spørsmålet om avisporto, vil jeg peke på at ansvaret for alle portosatser unntatt A-post i

dag er delegert til Posten. Det nye styringssystemet for Posten gjør at satsene i begrenset grad kan styres politisk. På tross av dette kan jeg vise til at Posten, bl.a. etter henvendelser fra Samferdselsdepartementet og Kulturdepartementet, har vedtatt å la de små bygdeavisene beholde avisporto i stedet for å måtte betale porto på lik linje med ukeblader. Dette er et konkret eksempel på slik samordning som jeg oppfatter at Alstad etterlyser.

Jeg kan i denne sammenheng også nevne at Regjeringen i sitt budsjettforslag for 1999 har gått inn for å øke produksjonstilskuddet for dagsaviser med 6,45 mill. kr i forhold til 1998-budsjettet.

Jeg anser det som helt nødvendig å legge vekt på pressepolitiske hensyn når man vurderer andre saksområder som har vesentlig betydning for avisenes rammebetingelser, og vil så langt jeg kan, bidra til at dette også blir gjort.

Jon Olav Alstad (A): Jeg takker statsråden for svaret. Det er godt å høre at det på visse områder har skjedd en samordning, som igjen gir gode resultater ut til avisene. Den Statskonsult-rapporten som statsråden refererte til, som for øvrig ble lagt fram i vår på bakgrunn av en undersøkelse gjort ut fra foregående år, viser at pressestøtten treffer veldig godt. Men når nivået på den blir nedjustert, bl.a. gjennom at pressestøtten kuttes, slik som Regjeringen var med på i fjor, hjelper ikke det avisene så veldig mye mer. Kuttene treffer jo også ganske bra.

Pressestøtten er økt i år, har statsråden påpekt. Det kunne vært interessant å høre om man regner med at den på lengre sikt skal legges på et nivå som er 15 mill. kr under fjorårets nivå. Det vil i hvert fall medføre at en del aviser får problemer, for midt oppi pressestøttekuttene ser man også en utvikling der annonsemarkedet er i nedgang, og lokalavisene taper på kjededanningen. Og regjeringspartiene er foruroligende lite prinsipielle i momsspørsmålet, så jeg er av den grunn ikke helt beroliget når det gjelder avisenes framtid.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg tror representanten Alstad og jeg langt på vei er enig i beskrivelsen av de utfordringene vi står overfor når det gjelder å opprettholde en mangfoldig og differensiert presse, og egentlig de utfordringene som er knyttet til den markedenknningen som griper om seg på alle samfunnets områder, og som gjør at helhetlig tenkning blir vanskeliggjort. Det er jo derfor det er viktig å se på pressestøtteordningene og sikre at de treffer der vi ønsker at de skal treffe, og det er, som Alstad vel vet, de landsdekkende, meningsbærende avisene, det er de små lokalavisene, og det er nr. 2-avisene.

Når det gjelder annonsenedgang og andre utfordringer som pressen er preget av, er jeg klar over det. Vi kan ikke garantere at det ikke skjer endringer, men mitt mål er i hvert fall at man skal søke å opprettholde et differensiert og mangfoldig pressemønster som det vi har i dag, og som er enestående i internasjonal sammenheng.

S p ø r s m å l 3

Jon Olav Alstad (A): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Statsministeren uttalte i Nationen 4. november 1998 at det kan være aktuelt å vurdere om menn bør ta ut en del av kontantstøtten. Denne ordningen vil som kjent bidra til å undergrave rettigheter som fedrene har fått de siste årene, presse dem bort fra omsorgsrollen og tilbake til forsørgerrollen.

Vil statsråden bidra til at statsministeren får en oversikt over utviklingen slik at det kan innføres en «fedrekvote» også i kontantstøtten?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er kome mange positive tilbakemeldingar etter mannsrollekonferansen «Nye tider – nye menn?», som statsministeren og eg arrangerte. Konferansen understreka behovet for nytt søkjelys på fleire sider av mannsrolla. Utsegna frå statsministeren som Alstad trakk fram, vart gitt i etterkant av denne konferansen, og eg har lyst til å gjengi svaret statsministeren gav i Nationen den 4. november, for å gi eit meir dekkande bilete:

«Det blir vanskelig å knytte betingelser til kontantstøtte, men vi vil evaluere kontantstøtten. Hvis evalueringen viser at den brukes av kvinner, kan det være aktuelt å vurdere om menn bør ta ut en del av tida.»

Kontantstøtta er ikkje ei permisjonsordning. Kontantstøtte er ei kontantoverføring til familiar som ikkje – eller berre delvis – nyttar barnehage til borna sine. Det er ikkje krav om at ein av foreldra er heime. Slik ordninga er utforma, er det derfor ikkje aktuelt med ein fedrekvote i kontantstøtta etter modell av fedrekvota i fødselspermisjonen.

Sjølv om det ikkje er eit vilkår for kontantstøtte at ein av foreldra er heime, er det eit mål med ordninga at den skal bidra til at småbarnsforeldre brukar meir tid på omsorg. Regjeringa ynskjer og håpar at både kvinner og menn vil nytta det høvet som kontantstøtta gir til å redusere arbeidstida eller vera heime på heiltid ein periode for å ta seg av borna sine.

Representanten Alstad påstår at kontantstøtta vil pressa fedrane bort frå omsorgsrolla. Eg stiller meg undrande til korleis Alstad kan trekka slike bastante konklusjonar. Kontantstøtta inneber ein ny valfridom for småbarnsfamiliane, og vi veit førebels lite om verknaden av ordninga med omsyn til korleis familiane faktisk organiserer barneomsorga. Eg reknar med at det i utgangspunktet vil vera fleire kvinner enn menn som vel å arbeida mindre ute på grunn av kontantstøtta. Alle ordningar som gjer det mogleg å bruka meir tid saman med borna, er hittil mest nytta av kvinner. Berre 12,7 pst. – i 1997 – av mennene tar ut større del av fødselspermisjonen enn fedrekvota. Ei undersøking som Statistisk sentralbyrå har gjennomført, viser at berre 7,5 pst. av dei spurde seier at far vil arbeida mindre enn no eller vera heime på heiltid når familien får kontantstøtte. Undersøkinga vart gjennomført på eit tidspunkt då kontantstøtteordninga enno ikkje var vedtatt av Stortinget. Talet seier derfor

ikkje så mykje om korleis familiane vil innretta seg når det kjem til stykket. Erfaringane med fødselspermisjonen viser at fedrane tar meir og meir del i omsorga i barnets fyrste leveår. Auken har kome gradvis over tid, og eg trur vi etter kvart vil sjå at fleire fedrar vel å arbeida mindre ute også mens borna er mellom eit og to år gamle.

Vi vil fylgja utviklinga nøye i form av statistikk, forskning og evaluering. Mellom anna vil vi leggja vekt på å få fram kva for verknader kontantstøtta har på yrkesdeltakinga for mødre og fedre og på delinga av oppgåvene i heimen.

Dersom evalueringa skulle visa at småbarnsforeldre ikkje brukar meir tid på omsorg for eigne born som fylgje av kontantstøtta, eller at ordninga forsterkar skilnadene mellom mødrer og fedrar når det gjeld omsorg og yrkesdeltaking, må vi ta dette opp til vurdering. Det er for tidleg å spekulera i kva som i så fall kan gjerast. Når forskingsresultata og oversikten over utviklinga kjem til meg, vil eg sjølv sagt sørgja for at statsministeren får den same kunnskapen.

Jon Olav Alstad (A): Det er visse ting i dette samfunnet vi ikkje trenger å forske på og undersøke for å kunne si hvordan utviklingen blir. En av årsakene her er resultatene av opplegget for kontantstøtten når det gjelder fedres deltakelse. Den ene måneden som i dag er avsatt, og som brukes av nærmere 80 pst. av fedrene, vil bli satt under press når kontantstøtten blir valgt. Og den blir ikke valgt av fedrene, det tror jeg vi kan slå fast allerede nå.

Det tok tre år fra vi startet endringene av et ganske inngrodd familiemønster, til vi klarte å få det igjennom. Det gikk veldig fort, men det var fordi fedrene ønsket å ta et større ansvar i hjemmet. Den politikken det legges opp til nå når kontantstøtten ikke engang vil bli prioritert fedrene, vil nettopp innebære at en stopper endringene i familiemønsteret og presser fedrene tilbake til forsørgerrollen og overtidsbruken som småbarnsfedre i dag har.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Noko av det som undrar meg i den debatten som vi no har ført over lengre tid om kontantstøtta, er korleis dei som er motstandarar av kontantstøtta, så tydeleg veit – og påstår – at kvinner blir pressa hit og dit og menn blir pressa hit og dit. Har ikkje menn og kvinner vilje sjølve?

Som representanten Alstad sa i sitt tilleggs spørsmål til meg – eller kanskje meir «tilleggs påstand» – var det ei endring i fedrane sin oppførsel fordi dei sjølve ynskjer å vera meir heime og ta større del av oppgåva, samtidig som dei fekk sin eigen fedrekvote. Eg trur faktisk at fedre ynskjer å bruka meir tid på borna sine. No legg vi altså til rette for større valfridom, og det er sjølv sagt då opp til foreldra å velja kven som skal ta ut den tida.

Så er det sjølv sagt mykje anna som er med og påverkar vala som foreldra tar. Det går på permisjonsrettar, det går på skilnader i lønn og mykje anna. Dette er forhold som vi òg sjølv sagt vil fylgja nøye, for slike ting trur eg faktisk vil ha større påverknad ved å gi større valfridom til foreldra.

Jon Olav Alstad (A): Den som har fulgt likestillingsutviklingen fra begynnelsen av 1970-tallet og de endringene den har ført med seg når det gjelder familien, vil se en del mønstre, bl.a. at dersom vi som er fedre skal ha muligheten til å komme inn og få en større del av ansvaret, må det legges bedre til rette for det. For valgfriheten er ikke der i dag. Det var den ikke for jentene på begynnelsen av 1970-tallet da de ville inn på mannfolkenes områder, det er den ikke for karene i dag når de vil inn på kvinnfolkenes områder.

Det var én ting jeg merket meg i statsrådets svar som var positivt, og det var at hun ønsket å følge utviklingen nøye i form av forskning. Og var det noe denne mannskonferansen avdekket, var det at på det området er vi for dårlige. Vi vet ikke hva mannfolk tenker, vi vet ikke hva mannfolk gjør, og vi vet ikke hva det er som virker inn på utviklingen av verken mansrollen eller fedrerollen. Og da regner jeg med som en oppfølging av dette at statsråden vil ta initiativ til at vi får vite mer.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Med all respekt for spørsmålsstilleren trur eg faktisk eg har fylgt likestillingsdebatten og utviklinga frå 1970-talet og framover vel så nøye som spørjaren. Berre på grunn av alderen og på grunn av det engasjementet eg har hatt i politikken i alle desse åra, har eg hatt betre høve til å fylgja den ganske nøye.

Analysen som representanten hadde, er ganske riktig. Det må bli lagt meir til rette for at òg fedrane skal ta ut rettane sine. Når det gjeld mannsforskning, ynskjer vi òg å prioritera dette. Derfor er eg iallfall glad for at vi, førebels på nordisk nivå, har avsett ei forskarstilling som skal koordinera all mannsforskninga i Norden, og så får vi koma tilbake til korleis vi skal finansiera meir direkte mannsforskning på norsk nivå, noko som eg absolutt ynskjer at vi skal prioritera.

S p ø r s m å l 4

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Jeg er blitt kjent med at klasse TF1F ved Nordland Fiskerifagskole på Gravdal har hatt kontakt med Sjøfartsdirektoratet for å få svar på en del spørsmål angående retningslinjer for hvilke sertifikater de kan løse ut etter endt skoleår. Det har ennå ikke, to måneder etter skolestart, lyktes dem å få klare svar. Et minstekrav når en utdanning settes i gang, må da være at retningslinjene er klare.

Finnes det slike retningslinjer, og hvis ikke, når er det meningen at disse skal foreligge?»

Statsråd Lars Sponheim: Teknisk fagskole er som en følge av Reform 94 fastsatt til å gå over en periode på to år.

Sjøfartsdirektoratet gav den 10. juni 1998 midlertidig godkjenning til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets læreplan for teknisk fagskole. Læreplanen gir bl.a. retningslinjer for opptak og gjennomføring av studier

et samt retningslinjer for hvilke sertifikater som kan løses etter toårig utdanning. Retningslinjene er gjort kjent for de gjeldende fagskoler.

Etter dagens ordning må elevene fullføre og bestå alle fag i toårig teknisk fagskole og ha praksistid for å løse sertifikat. Dagens ordning gir ikke rett til å løse sertifikat etter kun ett skoleår.

Den nye læreplanen vil bli evaluert etter en periode. Sjøfartsdirektoratet vil deretter gi sin endelige godkjenning til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets læreplan for teknisk fagskole.

Sjøfartsdirektoratet har for øvrig informert meg om at rektor ved Nordland Fiskerifagskole på Gravdal fikk muntlig svar på en henvendelse i saken den 30. oktober 1998.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det var interessant å konstatere at rektor fikk svar den 30. oktober. Det er jo noe. I dag er det den 18. november så det er bare noen få dager siden han fikk svar, og det er et resultat av spørsmålet som elevene har reist. Dette er jo voksne folk, ikke unger. Det er opplagt at et minstekrav må være at de vet hva slags sertifikat de kan løse ut når skolen er avsluttet. Selvfølgelig er det en forutsetning at de består, og at de har den nødvendige fartstid. Det er nesten nærliggende å spørre: Fins det ikke et skjema for dette også?

Statsråd Lars Sponheim: Det er ikke tvil om hvilke retningslinjer som gjelder. Retningslinjene er nedfelt i den midlertidig godkjente læreplanen for den toårige skolen. Det vet elevene veldig godt når de søker. De burde iallfall vite det ved å sette seg inn i læreplanen, og selvsagt vet skolens ledelse det. Det kreves to års utdanning og bestått i alle fag, som jeg sa i mitt svar, for å få sertifikater. Det har det aldri vært tvil om.

Hva som måtte gjelde om man ikke fullfører to år eller står i alle fag, er en annen situasjon. Når man ikke har oppfylt de formelle krav, må Sjøfartsdirektoratet i hvert enkelt tilfelle vurdere om de krav som stilles til sertifikat, på annen måte kan dokumenteres. Det vil være en ordinær klagebehandling. Men det er ingen tvil om at de retningslinjer som gjelder, er nedfelt i læreplanen, og de har man kjent ved skolestart.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker igjen for svaret og konstaterer at det ikke var noe skjema for dette heller. Men jeg har ikke fått svar på spørsmålet, for spørsmålet går på: Hvilke sertifikater får man? Det er klart at man får et eller annet sertifikat. Men hva slags validitet er det på sertifikatet? Altså for enkelthets skyld: Hvor stor båt har du lov til å føre når du er ferdig med den toårige skolen?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg tror nok noen av disse problemstillingene må bygge på en misforståelse et eller annet sted. Det er ingen tvil om at det å fullføre dette toårige skoleløpet oppfyller den formelle kompetanse for å

få sertifikat for skipsførere og styrmenn, såkalt dekksoffiserssertifikat klasse 4, og sertifikat for skipsmaskinister, maskinoffiserssertifikat klasse 4. Høyere sertifikatrettigheter kan bare opparbeides gjennom fartstid, som sikkert representanten Bastesen er kjent med.

Noe av problemstillingen har vært hvorvidt man kan opparbeide rett til sertifikater uten å fullføre skoleløpet, slik som det er lagt fram i læreplanen, og som jeg vet det har vært en del spørsmålsstilling rundt. Den problemstillingen må bare behandles individuelt, hvor hver og en må dokumentere at man oppfyller de krav som stilles for å opparbeide seg rett til sertifikater, og det må da behandles av Sjøfartsdirektoratet.

S p ø r s m å l 5

Erna Solberg (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Mener nærings- og handelsministeren at norske kommuner bør kunne nedlegge generelle forbud mot etablering av nye tilbud innenfor enkelte næringsområder, for eksempel gjennom å sette et tak på antallet bedrifter/salgsheter innenfor en bransje i kommunen?»

Statsråd Lars Sponheim: Kommunene kan bare sette tak på antall bedrifter/salgsheter innenfor en bransje når det er hjemlet i lov. Dette gjelder bare unntaksvis, som bl.a. alkoholloven.

Arealplaner og reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven gir som hovedregel bare muligheter til å disponere arealer til næringsformål, boligområder, friområder mv. Når kommunen selv eier grunnen, kan de imidlertid legge føringer på utnyttelsen ved at de bestemmer hvem grunnen selges til.

Jeg synes ikke at norske kommuner bør kunne sette et tak på antall bedrifter/salgsheter innenfor en bransje i kommunen. Dette vil kunne påvirke konkurransesituasjonen, og i enkelte tilfeller vil det sågar kunne innebære at det etableres markedsaktører med altfor sterk monopolistisk stilling.

Jeg synes at kommunene skal arbeide aktivt for å tilrettelegge for næringsutvikling. Dette er viktig for at eksisterende bedrifter skal kunne utvide og nye etableres. En aktiv tilrettelegging er en forutsetning for et livskraftig næringsliv og dermed et livskraftig samfunn.

Erna Solberg (H): Jeg har lyst til å takke næringsministeren for et positivt og klart svar på spørsmålet.

Bakgrunnen for at spørsmålet fra min side er tatt opp, er at Bergen kommune for øyeblikket har på høring et spørsmål om å etablere et tak når det gjelder etablering av bensinstasjoner. Men slik jeg forstår statsrådets svar, har man egentlig ikke lov hjemmel for å etablere denne typen tak, som innebærer at for å få lov til å sette opp en ny bensinstasjon et sted, må en annen gå konkurs, stort sett.

Jeg er fornøyd med at statsråden også har prinsipielle vurderinger knyttet til spørsmålet om at kommunene faktisk bør legge til rette for næringsvirksomhet i stedet for å regulere det vekk.

Mitt lille oppfølgingsspørsmål blir: Vil det være slik at det kan innarbeides slike generelle vurderinger i en reguleringsplan, eller vil man også i reguleringsplanene kun kunne forholde seg til de faktiske, fysiske problemene som er knyttet til den enkelte næringsvirksomheten som blir etablert? Eller kan det på noen måte legges premisses innenfor en reguleringsplan som kan medføre at man legger tak uten at det i praksis er vedtatt?

Statsråd Lars Sponheim: Det er min oppfatning, som jeg forstår helt utdeles av spøreren her, at plan- og bygningslovens regler på dette området kan brukes til å regulere og bestemme relativt grovt formålet for bruk av arealer, f.eks. næringsareal. Utover det kan man ikke bestemme mer i detalj.

Nå er det slik at kommuner svært ofte i tillegg eier arealer. Da har man nok i betydelig større grad mulighet til å bestemme hvem som skal kjøpe arealene. Og man kan selge med et bestemt formål, slik vi kjenner det i andre problemstillinger som er reist, og som er til behandling i Stortinget. Men det er ikke lov hjemmel for, slik jeg vurderer det, og slik departementet vurderer det, å bruke plan- og bygningsloven på noen måte til å kunne begrense antall bensinstasjoner.

S p ø r s m å l 6

Presidenten: Dette spørsmålet, som er retta til utenriksministeren, blir svarta på av utviklings- og menneskerettsministeren på vegner av utenriksministeren.

Inge Myrvoll (SV): Jeg har stilt et spørsmål til utenriksministeren, men jeg synes det er helt utmerket at det er menneskerettighetsministeren som besvarer det:

«10. desember 1998 er det 50 år siden FN vedtok menneskerettighetserklæringa. Menneskerettighetenes vilkår er det sentrale internasjonale spørsmål som er til stede i de fleste andre samfunnsområder. Norge har en spesiell rolle ved at vi deler ut Nobels Fredspris.

Vil Regjeringen vurdere å innføre 10. desember som offisiell flaggdag?»

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Som kunngjort besvarer jeg spørsmålet på vegne av utenriksministeren.

Utenriksdepartementet har i løpet av de siste månedene mottatt flere henvendelser med forslag om å gjøre Menneskerettighetsdagen 10. desember til fast offisiell flaggdag, og forslaget har vært vurdert. Personlig har jeg stor sympati for forslaget. Ulike hensyn gjør likevel at det ikke er uproblematisk.

Norge har allerede et ganske stort antall offisielle flaggdager. Flagget er i første rekke et nasjonalt symbol. Forslag om å gjøre en internasjonal markeringsdag som FN-dagen den 24. oktober til offisiell flaggdag er tidligere blitt avvist, til tross for den solide oppslutningen i det norske folk om FN og de idealene verdensorganisasjonen står for. Andre forslag om flaggdager med internasjonalt perspektiv, som Europa-dagen og Den internasjonale kvinnetdagen, har heller ikke ført fram.

Forslaget om å gjøre Menneskerettighetsdagen til flaggdag har en tilsvarende karakter. Nå faller det seg imidlertid også slik at den 10. desember faller sammen med den datoen da Stortingets Nobelkomite tradisjonelt deler ut fredsprisen. Dersom denne datoen skulle bli ny offisiell flaggdag, vil det kunne få andre utilsiktede følger. Det kunne bidra til å underbygge den ganske utbredte misforståelsen, først og fremst i utlandet, at det er Norge som stat eller den norske regjering som tildeler prisen og ikke en komité oppnevnt av nasjonalforsamlingen. Det er viktig å unngå tvil om Nobelkomiteens fulle integritet vis-à-vis det offisielle Norge og vis-à-vis regjeringens politikk.

Et generelt hensyn er den brede respekten i Norge for flagget som nasjonalt symbol som markerer samlen- de nasjonale fest- og høytidsdager. Dette er et argument for at faste offisielle flaggdager i Norge fortsatt begrenses til nasjonale og religiøse høytidsdager og kongefamiliens fødselsdager. Det eneste unntak i Norge fra regelen om rent nasjonal forankring av flaggdager er 1. mai. Et viktig moment er at det hittil har vært god oppslutning også privat om flagging på de tradisjonelle høytidsdagene. Åpnes det for nye flaggdager, blir det også et spørsmål hvordan folk flest vil forholde seg til dem på sikt.

I lys av de momentene jeg har pekt på – og ikke minst i lys av koblingen til utdelingen av Nobels fredspris – har man ikke funnet å kunne gi sin tilslutning til å gjøre Menneskerettighetsdagen til ny offisiell flaggdag. På den annen side vil jeg også som menneskerettighetsminister gjerne understreke at det står enhver institusjon eller person fritt å flagge med nasjonalflagget ved en så viktig anledning som Menneskerettighetsdagen og å oppfordre andre til å gjøre det samme.

Inge Myrvoll (SV): Det var mye sympati i svaret, men svaret var ganske negativt.

Når man forholder seg til andre forslag om internasjonale flaggdager, er 10. desember helt spesiell, og jeg syns at vi skal flagge i år og si at nå starter vi med dette etter- som det nå er 50 år siden FN vedtok menneskerettighets- erklæringen. Hvis det er noe som på en måte trenger gjennom alle internasjonale spørsmål, er det menneskerettighetene. Som statsråden riktig påpekte, har vi allerede én dag som skiller seg ut som en internasjonal dag hvor det flagges, og det er 1. mai. I tillegg til den syns jeg – uten at det skal gå inflasjon i flaggdager, for det syns jeg ikke at det skal gjøre – at 10. desember er en dag som skiller seg ut. På en måte ville det vært en fin markering for Norge at vi satte menneskerettighetene i fokus og gjorde dette til en offisiell flaggdag. Naturligvis håper jeg at folk flagger allikevel, men jeg vil gjerne ha den dagen som en offisiell flaggdag.

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg er tilfreds med at representanten Myrvoll og jeg er enige om at det ikke skal gå inflasjon i flaggdager. Jeg er også enig med representanten Myrvoll i at Menneskerettighetsdagen og ikke minst 50 årsmarkeringen av FNs menneskerettighets-

erklæring er en meget viktig dag, og det skal vi få kjennskap til etter hvert som feiringen tar til.

Jeg vil likevel stille representanten Myrvoll overfor et bilde av en gitt situasjon som kan oppstå dersom man har den 10. desember som flaggdag i menneskerettighets- sammenheng. Da vil hele det offisielle Norge flagge samtidig som Nobelkomiteen foretar sin utdeling til en fredsprisvinner, som kanskje er opposisjonell og krever f.eks. løsrivelse og selvstendighet for sitt eget folk, noe som ikke det offisielle Norge nødvendigvis er 100 pst. enig i. Da kan vi komme i en ganske vanskelig situasjon. Jeg kan skrive under på at vi internasjonalt stadig vekk har den misforståelse ute at det er det offisielle Norge som utpeker fredsprisvinneren og ikke en uavhengig komité. Det problemet tror jeg ikke er løst til tross for representanten Myrvolls gode intensjoner.

Inge Myrvoll (SV) (fra salen): Hr. president! Jeg skal tenke igjennom innvendingene.

Presidenten: Då går vi til spørsmål 27.

S p ø r s m å l 27

Ågot Valle (SV): Jeg har følgende spørsmål til utviklings- og menneskerettighetsministeren:

«Akin Birdal, president for den tyrkiske menneskerettighetsorganisasjonen IHD, har fått dom på 1 års fengsel for sitt forsvar for det kurdiske folk. Han ble nylig nektet å reise til Norge for å delta på møte og få behandling for skader etter et attentat tidligere i år. Dette er et av Tyrkias mange grove brudd på menneskerettighetene.

Hvilke initiativ vil statsråden ta for å presse tyrkiske myndigheter til å respektere elementære menneskerettigheter?»

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Fra norsk side engasjerer vi oss aktivt for å styrke menneskerettighetenes vilkår i Tyrkia. Regjeringen har gjennom det siste året hatt en løpende dialog med tyrkiske myndigheter om disse spørsmålene. Det har vært flere møter også på regjeringnivå, og jeg har deltatt i flere av dem. I denne sammenheng står ytringsfrihet og frie arbeidsvilkår for menneskerettighetsforkjempere sentralt. Under mitt besøk i Ankara tidligere i høst benyttet jeg samtaler med tyrkiske regjeringsmedlemmer til å ta opp en rekke av de mest sentrale menneskerettighetsspørsmål hvor Tyrkia møter internasjonal kritikk, så som ytringsfrihet, kurdernes rettigheter som minoritet og bruken av tortur. Jeg tok også opp flere politiske fangers situasjon spesielt.

Under besøket møtte jeg også flere representanter for menneskerettighetsmiljøer i Tyrkia, blant dem den fengslede kurdiske parlamentariker Leyla Zana og Akin Birdal personlig.

Akin Birdal spiller en viktig rolle i menneskerettighetsarbeidet i Tyrkia. Dette sa faktisk også tyrkiske myndigheter da attentatet mot ham skjedde. En fengsling av Birdal vil bety et tilbakeslag for dette arbeidet.

Jeg kontaktet allerede for to uker tilbake min tyrkiske kollega i brev form og gav uttrykk for min bekymring.

Vår uro for Birdals situasjon er ytterligere forsterket etter vedtaket om utreiseforbud, særlig ettersom han også hadde medisinske grunner for å komme til Norge. Statssekretær Åslaug Haga tok opp saken med den tyrkiske ambassadør i forrige uke og bad om at påtalemyndighetens vedtak om utreiseforbud kunne omgjøres. Birdal har nå oversendt den medisinske dokumentasjon til påtalemyndigheten og avventer dennes vurdering. Vi står i løpende kontakt med Birdal og har nå et sterkt håp om at vedtaket om utreiseforbud kan bli omgjort.

Vi vurderer fortløpende hvordan vi mest effektivt kan medvirke til å bedre menneskerettighetssituasjonen i Tyrkia. Det er vårt inntrykk at den tyrkiske regjering ønsker å bedre situasjonen. Vi må imidlertid erkjenne at den som mindretallsregjering står overfor vanskelige politiske realiteter, og ikke minst i disse dager. Vi ser det derfor som nødvendig å videreføre dialogen for å påvirke tyrkiske myndigheter til både å endre sin politikk og til å ta initiativ for å reformere lovgivningen til større respekt for menneskerettighetene. Samtidig vil vi fortsatt delta aktivt i Europarådets arbeid for å forbedre menneskerettighetssituasjonen i Tyrkia.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Jeg hadde store forventninger til dette svaret, for jeg er ikke i tvil om statsrådets engasjement for menneskerettigheter i Tyrkia og for Akin Birdal spesielt. Jeg deler også det synet at spesielt Akin Birdal er et viktig symbol for alle dem som kjemper for menneskerettigheter i Tyrkia, og også for det kurdiske folks rettigheter. Men så er det de samme myndighetene som gir uttrykk for at de støtter Akin Birdal, som opprettholder de lovene som gjør det mulig å bure inn Birdal og andre menneskerettighetsforkjempere. Akin Birdal ble dømt for rasehat fordi han hadde brukt uttrykket «det kurdiske folket». Det viser at man har regler som gjør det mulig å bure inn folk. Da er mitt spørsmål: Vil statsråden støtte kampanjer som vil hindre at Akin Birdal går i fengsel, og at det blir tatt opp 18 nye saker mot ham?

Presidenten: Presidenten vil nemne at han merker seg at ein del SV-representantar går langt over den tilmålte tida på 1 minutt.

Ågot Valle (SV): Det kan være på grunn av engasjementet!

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Representanten Valle har rett i sin beskrivelse av betydningen av at Akin Birdal og andre menneskerettighetsforkjempere får arbeide fritt. Det er vi opptatt av.

Til representanten Valles orientering ligger det en slags reformpakke i parlamentet til behandling der man foreslår endring i en rekke lover. Etter vår oppfatning er disse endringene altfor lite omfattende, men jeg kan opplyse at etter det jeg kjenner til, ville den straff som nå er

blitt Akin Birdal til del, blitt vesentlig redusert og sannsynligvis bare blitt bøter dersom lovene var vedtatt. Problemet er imidlertid at yttringsfrihet innebærer at man ikke skal straffes for sine uttalelser, og det fastholder vi overfor tyrkiske myndigheter. Men det som er problemet nå, er at den aktuelle politiske krisen i Tyrkia kan innebære at også disse mindre og marginale reformene kan få problemer med å bli vedtatt – dessverre.

Ågot Valle (SV): Da skal jeg gå rett på noen konkrete saker. Både NGO-ere og advokater her i Norge vil trå til for å hjelpe IHD med å reise saker i Strasbourg og få i gang kampanjer i Tyrkia. Mitt spørsmål er da: Vil statsråden bidra til at de får muligheter til å hjelpe IHD? Og videre: Norge overtar formannskapet i OSSE over nyttår. Det kunne være en glimrende anledning å bruke akkurat det vervet til å presse Tyrkia til å oppheve de lovene som gjør det mulig å drive den type forfølgelse og trakassering som Tyrkia gjør i dag, og se om det også er mulig å få til sanksjoner for å øve press på Tyrkia.

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Vi har gjennom lang tid støttet tyrkiske menneskerettighetsorganisasjoner via norske frivillige organisasjoner, Norsk Forum for Ytringsfrihet og andre menneskerettighetsorganisasjoner i Norge. De har fått betydelige ressurser fra norsk side til sitt arbeid både med å drive senteret for torturofre og til sitt aktive arbeid for å forsvare og kjempe for menneskerettene i Tyrkia. Jeg hadde også møte med en rekke av dem, og la det være sagt: IHD er en av flere. Det er viktig at vi ikke bare fokuserer på dem og på Birdal, for det er veldig mange.

Selvfølgelig skal vi bruke alle kanaler vi kan, inkludert OSSE, og Europarådet er blant de internasjonale fora hvor menneskerettighetssituasjonen i Tyrkia står mest i fokus, og hvor vi deltar svært aktivt. Så det er ingen tvil om at vi bruker alle kanaler, multilaterale og bilaterale, for å påvirke situasjonen, og det som er tilfellet, er at får en endret lovgivningen, vil også situasjonen bli forbedret i forhold til alle disse sakene som representanten Valle nå var inne på. Derfor øver vi den type påtrykk overfor Tyrkia.

Presidenten: Då går vi tilbake til spørsmål 7.

S p ø r s m å l 7

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Mye tyder på at i de viktigste oppvekstområdene for torsk i Barentshavet så skjer det nå et russisk rovfiske på småfisk. Dette kan få svært alvorlige ressursmessige konsekvenser for vår egen fiskerinæring.

Hvilke konkrete initiativ vil statsråden ta for at denne uakseptable utviklingen snarest kan stoppes, og ser han at disse opplysningene kan få betydning for fastsettelsen av kvoten for norsk-arktisk torsk?»

Statsråd Peter Angelsen: Innledningsvis vil jeg vise til at forvaltningsregimet for norsk-arktisk torsk i Barentshavet, som er utviklet gjennom flere års samarbeid med russerne, har resultert i flere viktige tiltak som skal sikre en bærekraftig forvaltning av fiskeressursene i området. Jeg vil særlig trekke fram ordningen med stenging og åpning av fiskefelt som viktig i denne sammenheng. Ordningen innebærer at vi ved for stor innblanding av undermåls fisk i fangstene kan stenge et fiskefelt for å bevare småfisken. I møte i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen i Tromsø i forrige uke ble vi enig med russerne om felles retningslinjer for bruken av dette virkemidlet. Det er videre innført felles påbud om bruk av rist som skiller ut småfisk i trålfangstene i Barentshavet.

Selv om vi har lyktes i å få på plass slike tiltak, unngår vi ikke innblanding av undermåls fisk i fangstene. På denne bakgrunn og for å få oversikt over det samlede uttak av fisk, må all fisk leveres. Vi har ut fra bl.a. dette et utkastforbud og leveringspåbud for all fisk som blir fanget. Det er derfor ikke uvanlig at det oppdages undermåls fisk i enkelte partier.

I den senere tid er det fokusert på to russiske partier levert for videresalg fra tollager i Ålesund. La meg med en gang få si at levering for videresalg fra tollager er en innarbeidet ordning som etter det vi kjenner til, har fungert tilfredsstillende. De aktuelle partiene har blitt kontrollert av Fiskeridirektoratet som rapporterer at det er store innslag av fisk under minstemål i partiene. Hvorvidt dette er representativt for fangstsammensetningen under fiske, er imidlertid vanskelig å si ettersom partiene har kommet med lastebåt. Resultatene av våre undersøkelser er likevel overlevert russiske kontrollmyndigheter for videre oppfølging.

La meg få legge til at vi generelt har erfart at russisk fanget fisk holder minstemål. Jeg minner da om at det i russisk sone gjelder annet og lavere minstemål med bakgrunn i at fisken der er jamt over mindre. Dette har vært et stridstema mellom Norge og Russland i mange år uten å ha funnet sin løsning. Gjennom innføring av rist med lik spileavstand i størstedelen av Barentshavet har problemet blitt redusert. Jeg vil også nevne at det ikke er etterspørsel etter råstoff under lovlig minstemål fra norske bedrifter. Fra importørhold har vi imidlertid fått opplyst at det er et viktig marked for fisk under minstemål i Storbritannia, noe som jeg ved første anledning vil ta opp med min britiske kollega, fiskeriminister Morley.

Når det gjelder fastsetting av kvoter, skjer dette på basis av anbefalingene fra forskerne for det enkelte år. Et beskatningsmønster rettet mot de eldste årsklassene har betydning for oppbygging av bestanden og således for muligheten for å øke kvotene i framtiden. (Presidenten klubber.) Forvaltningssamarbeidet med Russland har de senere årene vært konsentrert om å bedre beskatningsmønsteret. Den saken representanten Bekkemellem Orheim reiser, viser behovet for å holde en høy innsats på dette området.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten benytter anledningen til å minne om at taletiden skal overholdes.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Det er svært urovekkende bestandstall havforskerne i disse dagene legger fram sammen med opplysninger som tyder på at det siden i sommer er blitt drevet et gigantisk russisk rovfiske på yngel som kan ha tilsvart en fangstmengde på hele 300 000 tonn. Jeg synes faktisk at fiskeriministeren svarer litt defensivt på noe som fort kan vise seg å være et svært alvorlig problem for fiskerinæringen vår. Det er innført felles påbud om bruk av rist som skiller ut småfisk i trålfangst i Barentshavet, men det er mye som i dag tyder på at russerne har gitt dispensasjon fra bruk av slik rist til trålerne. Én ting er hva russiske myndigheter sier. En annen ting er hva uoffisielle opplysninger, både fra den russiske kystvakten og russiske inspektører, sier. Blant annet fra England har det kommet melding om store mengder med russerfisk helt ned til 150 gram. Jeg håper statsråden kan ta dette på alvor, for hvis det er riktig, har russerne på få høstmåneder fisket torskeyngel som tilsvarer mer enn hele den norske kvoten i 1998, og dette er en svært alvorlig situasjon for fiskerinæringen.

Statsråd Peter Angelsen: Den beskrivelsen som representanten Bekkemellem Orheim gir, kan jeg ikke se er riktig. Den totale russiske kvoten for torsk i Barentshavet er på rundt 300 000 tonn. En stor del av den russiske kvoten blir landet av russiske trålere i norske havner og blir kontrollert av norske myndigheter. Det finnes ingen rapporter som sier at der er et betydelig innslag av undermåls fisk i de fangstene.

I det fiskerisamarbeidet vi har med russerne, har vi stimulert til at de russiske fiskefartøyene kan ta sine kvoter i norsk økonomisk sone, og der gjelder norske kontrolltiltak og norske minstemålbestemmelser. Bakgrunnen for at vi ønsker et slikt fangstregime også for russerne, er at det i den russiske sone øst i Barentshavet er et større innslag av småfisk. Det partiet som er oppdaget her, er et enkelttilfelle som vi håper ikke avdekker noen større eksport fra Russland av småfisk. Men det er helt klart at russerne i år ikke vil være i stand til å fiske den totale kvote på 300 000 tonn, så problemet kan ikke være så stort som det er beskrevet av representanten.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Det er tydelig at jeg og fiskeriministeren ser litt ulikt på dette problemet. Jeg hadde ønsket at fiskeriministeren hadde gått litt mer konkret inn på hvordan han mener at denne kvoteavtalen mellom Norge og Russland kunne følges opp, slik at vi hadde vært helt sikre på at sorteringsrist blir brukt som avtalt. Jeg hadde også ønsket at statsråden kanskje kunne gå litt inn på hvilken type kontrollmuligheter vi har. Er det mulig å gå inn på en type inspeksjon for å kontrollere på en annen måte enn det vi har mulighet til i dag? Det som skjer av fiske i russisk sone, har også betydning for det som vil skje med våre framtidige fiskebestander. Derfor er denne saken viktig. Fiskerne våre er meget bekymret, og de er opptatt av dette. Når vi også ser signa-

lene i det havforskerne i dag legger fram av tall, kan det fort bli ganske magre år for fiskerieringen.

Statsråd Peter Angelsen: Når det gjelder bruk av rist, har også Russland innarbeidet i sine fiskeriregler at det skal brukes rist ved fiske med trål. Men der er også et unntak både i våre og i de russiske bestemmelsene om at risten kan tas ut av trålen når det fiskes i meget dårlig vær, og det gjelder spesielt for de minste trålerne. Det har dessverre vist seg å avstedkomme uhell om bord som har skadet personer, for risten er en tung aluminiumskonstruksjon som er festet i trålposen, og som i sjøgang og dårlig vær er vanskelig å håndtere på dekket. Det er bakgrunnen. Så det finnes nok tilfeller der det er blitt fisket uten rist, men det innebærer ikke at fartøyene er fritatt fra de andre bestemmelsene når det gjelder maskevidde, som også går på å sile ut småfisken og å forlate felt der det er for stort innslag av småfisk. Som jeg nevnte i mitt første innlegg, har dette vært et tema i fiskeriforhandlinger med Russland i år så vel som i tidligere år, og man har iverksatt mange tiltak i løpet av de siste årene for å bedre situasjonen.

S p ø r s m å l 8

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har følgende spørsmål til vår ærede fiskeriminister:

«Selbestanden i Oslofjorden har økt sterkt på få år med redusert fiskebestand i samme periode. I fjor ble det gitt fellingstillatelse for 15 sel langs Østfoldkysten. Indre Oslofjord Fiskerlag foretar nå en bestandsregistrering og anslår den totale selbestanden i dette området til 2000 dyr.

Vil man ta hensyn til økningen i selbestanden og anbefale en betydelig økning av fellingskvoten for neste år?»

Statsråd Peter Angelsen: Jeg vil først vise til at Fiskeridepartementet i 1996 fastsatte en ny forskrift om forvaltning av sel på norskekysten. Formålet med forvaltningen av sel på kysten er å sikre livskraftige selbestander. Innenfor denne rammen kan selbestandene beskattes som en fornybar ressurs, og bestandene reguleres ut fra økologiske og samfunnsmessige hensyn.

Etter nevnte forskrift er det satt et generelt forbud mot fangst av sel av alle arter på norskekysten. Det er imidlertid adgang til å gi tillatelse til seljakt i områder hvor bestandene vurderes som jaktbare. Tillatelse til jakt på kystsel blir gitt fylkesvis for ett år av gangen.

For inneværende år fastsatte Fiskeridepartementet et bestemt antall sel for felling i de ulike fylkene basert utelukkende på biologiske hensyn. Dette innebærer at kvotene er fastsatt ut fra vitenskapelige anbefalinger. På bakgrunn av at sel har skapt spesielle problemer for fiskeri- og næringsvirksomhet i fylkene Finnmark, Troms og Nordland, ble det i sommer bestemt å øke kvotene for kystsel med 30 pst. i hvert av de tre fylkene. Fiskeridepartementet skal i løpet av kort tid fastsette kvoter for fangst av kystsel for 1999. Totalkvoten vil bli fastsatt

med utgangspunkt i vitenskapelige anbefalinger. Bestanden i Østfold er pr. i dag anslått til å bestå av 300 steinkobber. Det foreligger ikke anbefalinger som tilsier at det er rom for å øke kvoten for Østfold fylke i forhold til i år, hvor det ble fastsatt en kvote, som nevnt, på 15 dyr. De nye bestandsanslagene fra Indre Oslofjord Fiskerlag vil imidlertid bli vurdert nærmere før kvoten for 1999 fastsettes.

Fiskerimyndighetene vil også vurdere om det ut fra samfunnsmessige hensyn er behov for å fastsette et høyere uttak enn det biologiske grunnlaget alene skulle tilsi. Dette vil være aktuelt for områder der en har kunnskap om at sel gjør skade på fiskeredsdskaper og oppdrettsanlegg samt der en har registrert problemer med spredning av parasitter fra sel til fisk.

Jeg gjør oppmerksom på at det er fastsatt unntaksbestemmelser for tilfeller der sel gjør skade på fiskeredsdskaper og oppdrettsanlegg i sjøen. Eier, bruker eller andre som har tilsyn med redskapet eller anlegget, kan foreta avlaving av sel. Før avlaving skal det imidlertid i rimelig utstrekning forsøkes andre tiltak for å avverge skade. Enhver avlaving av sel skal rapporteres på fastsatt skjema.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Selbestanden i Oslofjordområdet er mangedoblet på få år. Gjennom observasjoner og registreringer kan dette ikke trekkes i tvil, selv om det selvfølgelig er vanskelig å kunne beregne økningen med et helt nøyaktig tall. Jeg er derfor meget glad for at statsråden vil vurdere bestandsanslagene nærmere med bakgrunn i de tellinger som er foretatt av Indre Oslofjord Fiskerlag, før de nye fellingskvotene fastsettes. Så det er et positivt svar.

Bare rundt Heia i Ytre Oslofjord har en oppsynsmann registrert 270 sel, mens antallet i hele området – Koster-skjergården inkludert – anslås til det tidobbelte. Det er i tråd med de anslag Indre Oslofjord Fiskerlag har gjort tidligere. Så dette dreier seg om en fellingstillatelse, slik som den er blitt gitt for inneværende år, på noen tiendedels prosent eller promille – hvis disse tallene viser seg å være riktige. Mener ikke statsråden det må legges realistiske vurderinger til grunn gjennom å gi fellingstillatelse på et høyere nivå hvis bestandsregistreringen tilsier det?

Statsråd Peter Angelsen: Det jeg kan si, er at vi i Fiskeridepartementet selvfølgelig er forpliktet til å opprettholde artsmangfoldet man har av dyreliv i sjøen langs kysten. Men vi innrømmer så gjerne at det er veldig vanskelig å få en fullstendig oversikt over størrelsen på de lokale selbestandene langs kysten. Det vil være både kostnadskrevenende og ta tid å få en slik fullstendig oversikt. Vi vil selvfølgelig nå ta hensyn til de rapportene som kommer fra de enkelte delene av kysten, og ta dem med i vurderingene når vi skal fastsette forvaltningen av selen langs kysten til neste år.

Jeg kan også si at vi fra Fiskeridepartementets side vil se på hvorvidt vi skal endre på de forvaltningsregimene vi har for selen, for på den måten og innenfor de ressursene man har, å få til en bedre bestandsvurdering.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for tilleggssvaret.

Inneværende år er det foretatt en avskyting av kun sju sel av en totalkvote på 15 dyr. Årsaken er ifølge jegerne at hver enkelt bare får én sel å felle. Skal det bli effektivitet i fellingen, må enkeltpersoner få et større antall dyr å felle. Vil det kunne åpnes for å gi større kvoter pr. jeger, slik at jakten kan ta seg opp?

Statsråd Peter Angelsen: Jeg må innrømme at statsråden ikke var kjent med det problemet før det ble reist her. Men jeg synes det er veldig viktig at vi i denne sammenhengen tar med alle de problemstillingene som er knyttet både til beskatning og forvaltning av sel. Jeg kan derfor love representanten Hedstrøm at det vil bli tatt med i den vurderingen vi skal gjøre i høst.

S p ø r s m å l 9

Fra representanten Tore Nordtun til finansministeren:
«Stortinget har fastsatt en vrakpantordning for personbiler for å stimulere til innlevering av utrangerte kjøretøy.

Vil statsråden vurdere å utvide vrakpantordningen til også å gjelde større kjøretøy, eksempelvis busser?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller.
Spørsmål 10 vil bli besvart foran spørsmål 21.

S p ø r s m å l 11

Ingvald Godal (H): Eg vil gjerne få stille fylgjande spørsmål til justisministeren:

«2. november 1998 blei ein 90 år gamal mann i Skien overfalt og sterkt mishandla av ein berusa 24-åring. Tysdag 3. november 1998 blei han framstilt for forhørsretten og sett fri fordi det etter det som vart sagt, ikkje skal vera fare for gjentakning. Folks reaksjonar er svært sterke.

Kva vil statsråden gjera for å bringe rettspraksis meir i samsvar med folks rettskjensle på dette området?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Betingelsene for varetektsfengsling fremgår av straffeprosessloven. En av betingelsene er at fengsling anses nødvendig for å hindre vedkommende i påny å begå en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder. Det er forhørsretten som vurderer og avgjør om betingelsene for varetektsfengsling er til stede.

Som representanten Godal sikkert kjenner til, kan ikke jeg som justisminister gripe inn i domstolenes virksomhet, som er uavhengig av de politiske myndigheter i behandling av enkeltsaker. Jeg er også avskåret fra å kommentere enkeltavgjørelser gjort av retten. I slike tilfeller er man henvist til å benytte seg av det rettsmiddel-system som vår rettsorden bygger på.

Jeg har imidlertid også merket meg folks sterke reaksjoner på løslatelsen i denne saken og i andre saker som har vært sterkt fremme i media den siste tiden. Jeg har ikke problemer med å sette meg inn i folks reaksjoner.

En mer effektiv håndtering av voldssaker slik at tiden mellom pågripelse og straffereaksjon kan reduseres, er et viktig tiltak, og jeg ser på dette som en prioritert oppgave for Regjeringen. Her er det allerede oppnådd forbedringer i flere distrikter, dels gjennom tilføring av nye ressurser og dels gjennom forbedringer av rutiner. Jeg kan til orientering også opplyse at påtalemyndigheten vil søke å prioritere den videre oppfølging av den sak som er nevnt i spørsmålet, slik at man kan ha en endelig avgjørelse innen rimelig tid.

Ingvald Godal (H): Eg takkar for svaret, som eg tolkar positivt.

Det er klårt at statsråden ikkje kan gå inn i enkeltsaker, men det er statsråden og Stortinget sitt ansvar å syte for at me har eit rettsregime som er i samsvar med det norske folks rettskjensle. Det trur eg tilseier at me no må gjera ein del radikale ting. Kriminaliteten utviklar seg på ein uakseptabel måte. Då må me på tilsvarande måte fylgje opp med førebyggjande tiltak. Og ein av dei tinga som eg ser på som heilt nødvendig, er at me får ein mykje raskare reaksjon frå ugjerninga vart gjord og til saka kjem opp for retten.

Eg har lyst til å spørja statsråden om ho kan tenkje seg ei ordning der spesielt alvorlege valdsaker vart tekne ut av køen, slik at ein får ein reaksjon i rettsapparatet med ein gong.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg er enig med representanten Godal i at vi må forsøke å finne måter å få redusert tiden på fra forbrytelsen har skjedd og til reaksjonen kommer. Men jeg er i utgangspunktet veldig i tvil om det som ble skissert som en løsning, at man skal tas ut av køen ved alvorlige valdsforbrytelser, vil føre til noe positivt. For vi er smertelig klar over at skal vi greie å stoppe disse forbrytelsene som skjer, kanskje av unge personer som ikke har en lang kriminell karriere bak seg, og prøve å få dem inn i et nytt spor, er det også veldig viktig at vi får raske reaksjoner der. Derfor er det vanskelige avveininger som helt åpenbart krever ganske grundige utredninger.

Ingvald Godal (H): Eg er heilt einig med statsråden i at det er viktig at unge lovbrytarar møter ein reaksjon raskt. Men eg trur òg det er veldig viktig at folk som gjer seg skuldig i alvorlege valdsovergrep, slik som i det tilfellet som er utgangspunktet for spørsmålet mitt, ikkje blir gåande fri i lang tid før dei blir møtte med ein reaksjon. Når folk gjer spinngalne ting, bør dei etter mitt syn bli putta inn ganske raskt.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg vil peke på at den ordningen vi har med varetekt, blir brukt der man anser det nødvendig for å hindre ny kriminalitet og for å få en best mulig belysning av saken. Men her har vi Europarådets torturovervåkningskomite, som har gitt oss ros for de forbedringer som er gjort i Norge i forhold til lang varetekt, så det er heller ikke veien å gå. Jeg er derfor enig med representanten Godal i at her må vi forsøke, ikke

minst gjennom effektivisering og ved å vurdere om vi kan kjøre saker hurtigere gjennom rettsapparatet, å få til en bedring når det gjelder det som er vårt felles anliggende: å få vist overfor samfunnet at kriminalitet ikke kan aksepteres, og at forbrytere ikke skal gå fri.

S p ø r s m å l 1 2

Inger Stolt-Nielsen (H): Jeg har dette spørsmålet til justisministeren:

«Gjennom media er en blitt kjent med at en varetektsfengslet drapsmann, underlagt psykiatrisk behandling ved Rogaland psykiatriske sjukehus, har vært gitt flere permisjoner uten at politiet har vært orientert. Det synes å herske en viss uvisshet om ansvars- og myndighetsfordeling mellom politi og helsevesen i slike saker.

Hva vil statsråden gjøre for å bringe klarhet i spørsmålet om hvilke ansvarsforhold som gjelder i forhold til psykiatriske pasienter som har begått alvorlige volds- overgrep?»

Statsråd Aud-Inger Aure: En person som er varetektsfengslet, er undergitt politiets ansvar og kontroll. Etter å ha undersøkt saken med Rogaland politidistrikt har jeg fått opplyst at den fengslede i dette tilfellet var undergitt psykiatrisk behandling og innlagt på Rogaland psykiatriske sjukehus i varetektsperioden. Sykehuset har, etter en faglig vurdering, gitt vedkommende permisjon, uten politiets kjennskap og uten at underretning ble gitt til politiet. Under permisjonene har den fengslede hele tiden hatt følge av personell fra institusjonen.

Hovedregelen er at en person som er varetektsfengslet, ikke kan løslates uten etter ordre enten fra forhørsretten eller påtalemyndigheten. Dersom den fengslede har behov for å komme til lege eller liknende, eller har andre velferdsgrunner som gjør at han midlertidig bør ut av varetektsfengslingen, skjer dette ved at han fremstilles av politiet. Vedkommende er med andre ord hele tiden under politiets tilsyn.

Dersom den fengslede undergis psykiatrisk behandling i varetektsperioden, må vi akseptere at behandlingshensyn kan tilsi at man praktiserer en annen form for tilsyn med den fengslede. Justisdepartementet og Sosial- og helsedepartementet har i 1992 utarbeidet retningslinjer for sikrings- eller straffedømte under psykisk helsevern. Det vil føre for langt å komme inn på disse retningslinjene, men jeg kan kort nevne at de bl.a. bestemmer at ansvarlig overlege skal innhente råd fra påtale- og fengselsmyndighet hvis det er aktuelt med lengre permisjon eller lengre utflukter for pasienter som er dømt for alvorlige volds- eller sedelighetsforbrytelser. Retningslinjene forutsettes også å gjelde under varetektsfengsling.

Etter min mening bør det ikke være tvil om hvilke regler som gjelder. Jeg har forståelse for at institusjonen, som ledd i behandlingen, må ha et visst spillerom med hensyn til den fengsledes mulighet til å utfolde seg. Men dersom den fengslede gis adgang til permisjon utenfor institusjonen, bør politiet varsles. Selv om vedkommende i disse tilfellene er under tilsyn av fagpersonell, har

jeg forståelse for at det kan bli reaksjoner når han observeres ute i samfunnet.

Etter det jeg har fått opplyst, har det vært kontakt mellom ledelsen ved Rogaland politidistrikt og Rogaland psykiatriske sjukehus med sikte på å klargjøre hvilke regler som gjelder for varetektsfengslede som er i psykiatrisk institusjon.

Jeg ser alvorlig på denne saken, idet vi i de senere år har opplevd flere tragiske og alvorlige handlinger begått av psykiatriske pasienter. Etter min mening bør man troelig ta sikte på å innføre en ordning der det etableres kontakt mellom påtalemyndigheten og institusjonen i forbindelse med overføring til institusjonen. Det bør samtidig utpekes kontaktpersoner, og det bør bestemmes at det ikke skal gis permisjoner utenfor institusjonen uten at påtalemyndigheten har uttalt seg.

Jeg vil derfor i samråd med helseministeren ta opp spørsmålet om på hvilken måte psykiatriske institusjoner bør informeres om hvilket ansvar og hvilken myndighet de har når de mottar varetektsfengslede personer som pasienter, og om det eventuelt er behov for endringer.

Inger Stolt-Nielsen (H): Jeg takker justisministeren for svaret, og jeg konstaterer at justisministeren deler den bekymring som veldig mange av oss har for forholdene rundt psykiatriske pasienter, som i gitte situasjoner kan bli veldig farlige.

Det synes nesten litt meningsløst at politiet og retten skal måtte bruke tid og ressurser på å få en bekreftelse på en forlengelse av en varetektsdom i påvente av skikkelig rettssaksbehandling, hvis en psykiatrisk institusjon i mellomtiden kan ta den angjeldende person – jeg har ikke lyst til å kalle det en kriminell, men en pasient – som da kan gis permisjoner uten at vilkårene for permisjoner er fastsatt i retningslinjer, og uten at vilkårene for permisjoner er lagt til grunn i domspremisser. Det er jo nettopp for at retten skal ha mulighet til å legge premisser også for permisjoner at en har en sikringssak og ikke en straffesak mot syke mennesker.

Vil justisministeren ta et initiativ til at ansvarsforholdet mellom politi og psykiatri får en lovmessig utforming som tilgodeser både de psykisk sykes behov for behandling og offentlighetens behov for beskyttelse?

Statsråd Aud-Inger Aure: Som jeg sa i mitt første svar, regner jeg med at dette egentlig skal være tilstrekkelig avklart. Men jeg har sagt at jeg ønsker å ta et initiativ overfor helseministeren med sikte på å få presisert disse ansvarsområdene.

Når det gjelder dette tilfellet, var det en varetektsfengslet som befant seg i psykiatrisk sykehus, og for varetektsfengslede eksisterer egentlig ikke begrepet «permisjon». Det er medisinske årsaker som er grunnen til at varetektsfengslede som er innlagt i psykiatriske institusjoner, får mulighet til å forlate sykehuset, og det må anses forsvarlig at den fengslede har en viss bevegelsesmyndighet under tilsyn av medisinsk faglig personell. Dette kan ikke påtalemyndigheten sette seg imot hvis det anses nødvendig for behandlingen. Problemet skal avkla-

res, og jeg kan ikke her si at det er nødvendig med noen endring av rettstilstand, men klargjøringen er åpenbart nødvendig.

S p ø r s m å l 1 3

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til justisministeren:

«6. november 1998 sto en mann tiltalt i Vesterålen herredsrett for å ha forsøkt å fange oter med minkfelle. Saken har vært etterforsket ved Lofoten og Vesterålen politikammer siden 8. april 1997, altså over 1½ år. Enhver ekspert på fellefangst, så vel som fangstfolk og legfolk, vet at det er omtrent umulig å fange oter i minkfelle. Rettssaken resulterte i at aktor la ned påstand om full frifinnelse.

Synes justisministeren at dette er forsvarlig ressursbruk av politi og påtalemyndighet?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Det er politimesteren som har ansvar for hvordan arbeidsoppgavene prioriteres i et politidistrikt. Statsadvokaten har et overordnet faglederansvar for de påtalemessige oppgavene.

Saksbehandlingstiden i den gjeldende sak ble lang fordi det aktuelle lensmannskontor i en periode på ca. ett år nedprioriterte saken på grunn av andre presserende gjøremål.

Tiltalen i den omtalte rettssak gjaldt tre forskjellige poster, og det ble domfellelse i de to øvrige postene. Det var bevisførselen for retten som førte til at aktor påstod frifinnelse for tiltaleposten representanten Bastesen omtaler i sitt spørsmål. Jeg gjør også oppmerksom på at dommen ennå ikke er rettskraftig.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er enighet om at dommen ikke er rettskraftig, den er vel ikke engang skrevet, men det skal godt gjøres at dommeren skriver noe annet enn det som blir påstått av aktor når forsvarere og aktor er enige – nok om det.

Med bakgrunn i det vi har sett her i Oslo-området av vold og galskap, blir det for distriktsbefolkningen helt utrolig å oppleve en slik ressursbruk og ufornuft i en slik saksbehandling. Lensmannen kunne ha løst hele problemet ved å ta en telefon til Direktoratet for naturforvaltning. Da hadde man fått et fornuftig svar, og så hadde saken blitt henlagt. Er det ikke på tide at justisministeren sender et rundskriv der politiet blir pålagt å bruke fornuft i slike saker?

Presidenten: Presidenten vil minne representanten Bastesen om at talen skal rettes til presidenten.

Statsråd Aud-Inger Aure: Det justisministeren anser som fornuftige prioriteringer når det gjelder kriminalitetsbekjempelse i det enkelte politidistrikt, er delegert til politimesteren, som skal foreta sine selvstendige vurderinger ut fra lokale forhold. Både justisministeren og

riksadvokaten, på hver sine områder, sier hvordan en dom skal være eller hvordan politimesteren skal disponere, men ikke i detaljert grad.

Så har jeg fra Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning fått beskjed om at den «tilsendte fella kan fange oter». Tiden tillater ikke at jeg går nærmere inn på det, men når denne vurderingen var gjort av politimesteren, respekterer jeg det. Vi kan da kanskje også få synlige bevis på at det kan være noe å hente både ved å få til en god styringsdialog med de ulike politimestrene, og ved å foreta andre vurderinger i forhold til politistyrker rundt omkring.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker igjen for svaret.

Jeg kjenner til den rapporten som er skrevet ved NINA. Det er bare det at den forskeren på NINA ikke forsker på fellefangst, og hun kjenner ikke til hvordan fellefangst foregår, det er ikke det som er hennes spesialområde. Likevel legger man denne forskers syn til grunn for politiets behandling. Det hadde vært bedre om lensmannen hadde ringt Direktoratet for naturforvaltning, som tross alt besitter den nødvendige kunnskap om fellefangst og all annen fangst.

Videre konstaterer jeg at justisministeren ikke vil at lensmenn skal bruke fornuft.

Presidenten: Justisministeren ønsker ikke å svare på den konstateringen.

S p ø r s m å l 1 4

Sylvia Brustad (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«I Hamar Arbeiderblad 19. oktober 1998 kunne vi lese at flere og flere virksomheter søker etter stadig yngre folk når nye stillinger skal besettes. Mange stillingsannonser er rettet mot mennesker under 35 år. Det er positivt at unge folk er ettertraktet på arbeidsmarkedet, men det er bekymringsfullt at mange arbeidsgivere ifølge avisen ikke ser verdien av at folk som er over 35 år, også har noe å bidra med i arbeidslivet.

Hva mener statsråden om denne utviklingen, og hva kan gjøres for å endre den?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg deler representanten Brustads bekymring dersom det er riktig at mange arbeidsgivere ikke ser verdien av at eldre har noe å bidra med i arbeidslivet. Vi trenger eldre fordi de er en ressurs. De har erfaring og en kompetanse som yngre ikke har ervervet seg. I tillegg tilsier demografiske utviklingstrekk at rekrutteringen av yngre til arbeidsmarkedet vil avta i årene framover. Vi har derfor behov for eldre arbeidstakere for å kunne dekke etterspørselen etter arbeidskraft i samfunnet.

Jeg mener imidlertid at det ikke er noen grunn til stor bekymring for jobbutsiktene for dem som nylig har passert 35 år. Dem jeg føler at det er grunn til bekymring for, er de eldre, særlig de som blir arbeidsledige fra midten av 50-årene eller seinere.

Tall for ledighetens varighet viser at eldre har større problemer med å komme tilbake til yrkesaktivitet enn andre. 25 pst. av de arbeidsledige i aldersgruppen 30-49 år var langtidsledige ved utgangen av september 1998 mot 41 pst. i aldersgruppen 50-59 år og hele 64 pst. for arbeidssøkere mellom 60-64 år.

Regjeringen tar disse problemene alvorlig. Bekymring for eldre arbeidstakers stilling i arbeidsmarkedet er bakgrunnen for at vi i samarbeid med partene i arbeidslivet har utarbeidet et informasjonshefte for å sette i fokus de ressurser som eldre er i arbeidsmarkedet. Her presenteres forskningsbasert kunnskap som underbygger at eldre er en viktig ressurs i arbeidslivet.

For å kunne beholde de eldre i arbeidsstyrken er det avgjørende at de har den kompetansen som arbeidslivet etterspør. Dette understreker nødvendigheten av en kompetansereform for livslang læring.

Det er også et utvalg i arbeid, det såkalte Førstidspensjonsutvalget, som ser på disse problemstillingene. Utvalget skal vurdere tiltak som kan bidra til at folk blir værende lenger i arbeid, enten på full- eller deltid. Dette arbeidet vil gi grunnlag for en nærmere vurdering av om det bør settes i verk nye tiltak for gruppen eldre arbeidstakere.

Sylvia Brustad (A): Jeg takker statsråden for svaret og er selvfølgelig enig i at det er aller mest grunn til bekymring for de eldste arbeidstakerne og de som er langtidsledige. Men jeg må jo også si at det er en skremmende utvikling når flere bedrifter i mitt eget fylke søker etter folk som er til og med under 35 år. Samtidig ser vi i en Oslo-avis i dag at det blir tøffere og tøffere på arbeidsmarkedet, at en skal være frisk og såkalt vellykket og arbeidsfør hele tida for å kunne delta i arbeidslivet. Det er en utvikling som skremmer.

Jeg synes det er fint at man ser spesielt på situasjonen for eldre arbeidstakere. Men jeg må jo si at dette blir litt rart sett i lys av det budsjettet som Regjeringa sjøl har lagt fram. Jeg vil derfor spørre: Synes statsråden at Regjeringas forslag om nesten en halvering av arbeidsmarkedstiltaka for neste år er et godt bidrag for å hjelpe nettopp langtidsledige og eldre arbeidstakere?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Nå fikk vel spørsmålet en litt annen karakter enn det opprinnelige spørsmålet.

Jeg vil før jeg svarer på det siste, si at staten som arbeidsgiver jobber aktivt med seniorpolitikk. Det betyr ikke at man skal jobbe for at de eldre skal ut av arbeidslivet tidligst mulig, men at de faktisk skal ha utviklingsmuligheter også i en avslutningsfase av sitt yrkesaktive liv.

Når det gjelder arbeidsmarkedstiltakene for 1999, som vi sikkert kommer tilbake til i budsjettdebatten, er de lagt på et nivå ut fra en vurdering av arbeidsmarkedssituasjonen slik vi ser den nå. Samtidig sier vi at dette er et punkt hvor vi vil ha full oppmerksomhet på utviklingen. Og hvis det blir behov for det, vil vi senere selvfølgelig komme tilbake med andre tall når det gjelder tiltaksnivået. Samtidig må vi nå bruke den muligheten vi

har, til også å få langtidsledige ut i arbeid, gjennom kortere AMO-kurs som er rettet mot markedet. Vi ser jo at det nytter for andre grupper enn de helt ordinære arbeidstakerne å komme ut i arbeidsmarkedet i den konjunkturen vi nå har.

S p ø r s m å l 1 5

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren:

«Gjennom enstemmig vedtak 28. april 1997 bad Stortinget Regjeringen sørge for etablering av tverrfaglige ulykkesanalysegrupper til å granske trafikkulykker i ulike deler av landet. Til tross for en beklagelig økning i ulykkestallene er vedtaket ikke fulgt opp med systematisk opprettelse av slike grupper.

Hvor står denne saken, og hvilken fremdriftsplan har departementet for det videre arbeid?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg vil innledningsvis understreke at jeg ser positivt på oppretting av ulykkesanalysegrupper som ett av flere virkemidler for å få bedre kunnskap om ulykkesårsaker, og derigjennom grunnlag for å iverksette mest mulig effektive tiltak slik at ulykkestallene kan gå ned.

Arbeidet med ulykkesanalysegrupper er ment som dybdeanalyser av et begrenset antall ulykker. Ved å foreta en mer grunnleggende analyse av forholdene får man mer dyptgående kjennskap til forhold knyttet til ulykker. Dette arbeidet vil komme i tillegg til det omfattende arbeid med ulykkesdata som har foregått gjennom mange år, og kan gi oss utfyllende informasjon som det ikke er mulig å få gjennom det tradisjonelle arbeidet som base- res på politiets uhellsrapporter.

Det har i lengre tid foregått aktivitet på dette feltet i regi av vegkontorene i enkelte fylker, som f.eks. Vestfold, Rogaland, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Finnmark. For å harmonisere og forbedre dette arbeidet har Vegdirektoratet bl.a., som en oppfølging av Stortingets initiativ i fjor, utarbeidet et forslag til retningslinjer for videre arbeid med ulykkesanalysegrupper. Dette forslaget blir nå vurdert i de berørte departementer. I det videre arbeidet vil det også bli tatt kontakt med vegkontorene, slik at de som skal delta i ordningen, i størst mulig grad følger det utarbeidete opplegget. Målsettingen er at det allerede denne vinteren skal være etablert ulykkesanalysegrupper som arbeider etter disse retningslinjene.

Ut fra en faglig vurdering er det ikke behov for å gjennomgå alle alvorlige ulykker i hele landet for å få fram den kunnskapen som slike analyser kan gi oss. Det tas derfor i første omgang sikte på å etablere ulykkesanalysegrupper i ni fylker som skal studere ulike typer alvorlige ulykker.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg er meget fornøyd med. Dette med etablering av ulykkesanalysegrupper er nå nært forestående, og da er det greit sett på bakgrunn av den tiden som er gått siden Stortingets vedtak.

Antallet ulykker der vogntog er involvert, er økende. 365 personer omkom eller ble skadet i slike ulykker i fjor. Lastebileierne ønsker en gransking av ulykkene for å finne årsakene, og slik mener de også at ulykkestallene kan reduseres. Jeg har merket meg at Transportøkonomisk institutt i en utredning i 1996 pekte på at det å kjøre et tungt kjøretøy er så forskjellig fra å kjøre andre kjøretøyer at eventuelle utredningsgrupper også bør ha med en representant for førere av slike kjøretøyer, altså en yrkes-spesialist. Det var også et viktig punkt i debatten i Stortinget i forkant av vedtaket om å etablere tverrfaglige ulykkesanalysegrupper. Er dette tatt hensyn til i de retningslinjene som er under utarbeidelse?

Statsråd Odd Einar Dørum: De retningslinjene som nå er under utarbeidelse, har det siktemål å ha med ekspertise på bil, på tekniske spørsmål og veg, og også medisinsk ekspertise og kontakt med politiet. Videre er det i retningslinjene gjort klart at det kan være aktuelt for vegkontorene å trekke andre grupper med i arbeidet. I undersøkelser der tunge kjøretøyer er involvert, kan det f.eks. være aktuelt å trekke inn en representant fra Norsk Transportarbeiderforbund eller Norges Lastebileier-Forbund, og tilsvarende kan det være aktuelt for andre trafikantergrupper, avhengig av typen ulykker som undersøkes.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for tilleggs svaret, som jeg også er fornøyd med. Han svarte helt konkret at det også kan være aktuelt å trekke inn representanter for lastebilnæringen, spesialister på dette området, men at man skal vise fleksibilitet i dette systemet og vurdere dette ut fra behovet – så svaret er fullt ut tilfredsstillende.

S p ø r s m å l 1 6

Terje Knudsen (Frp): Jeg vil stille følgende spørsmål til samferdselsminister Odd Einar Dørum:

«Postverket har foreslått justeringer av postnumre fra 1. mars 1999. Fortsatt vil det være svært mange av Bergens innbyggere som ikke får Bergen angitt i sitt postnummer, til tross for at de har adresse i byen. Flere ganger har formannskapet i Bergen rettet henvendelse til Postverket om at Bergen blir brukt som postadresse, men uten resultater.

Vil statsråden gjøre noe for å etterkomme Bergens kommunes krav, slik at Bergen blir angitt i alle postadresser i Bergen?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Posten Norge BA har gjennom det nye postnummersystemet lagt opp til at samtlige med postboksadresse skal benytte «Bergen» i sin adresse, ca. 10 000 kunder. Ved en slik innføring av postadresse «Bergen» vil behovet fra næringslivet og offentlige virksomheter bli møtt i stor utstrekning. I dag har ca. 26 000 husholdninger «Bergen» i postadressen.

Med det nye systemet som Posten nå innfører, vil ca. 85 000 husholdninger kunne benytte «Bergen» som postadresse.

Jeg har fått opplyst fra Posten at det opprinnelige forslaget fra Bergen kommune var at også stedsnavn skulle benyttes i tillegg til «Bergen». Dette er noe som ikke er i samsvar med den standard som er bygd opp i forhold til adresser som omhandler navn, gate/vei, postnummer og stedsnavn. På grunn av de tekniske forutsetningene som er lagt inn i Postens sorteringsmaskiner for riktig sortering, vil sortering bli utført med høyere kvalitet dersom det i adressen finnes ett referansepunkt i tillegg til postnummeret. I tillegg er det viktig at et slikt referansepunkt representerer kun et begrenset antall postmottakere. Ved eventuelt å øke dette vil det kunne oppstå negative konsekvenser i forhold til kvalitet, pålitelighet og fremføringstid når det gjelder postformidlingen.

Terje Knudsen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, men det ligger i sakens natur at jeg ikke er helt fornøyd med det.

Denne postnummerjusteringen for Bergen kommer, som statsråden var inne på, til å omfatte knapt 100 000 mennesker. Jeg har sett tall som 85 000 mennesker, men jeg har også sett brukt tall som 90 000 og 95 000. Disse ca. 100 000 menneskene vil få «Bergen» i alle postnummer. Hvorfor er det da så vanskelig å få dette til for den andre halvparten av befolkningen i denne byen?

Jeg finner det underlig at Postverket, som statsråden var inne på, oppgir hensynet til kvalitet, pålitelighet og kostnadsnivå som grunnlag for ikke å kunne bruke «Bergen» som adressestedsnavn. Dette til tross for at andre norske byer, og ikke minst mange utenlandske byer, greier dette på en utmerket måte. Ikke minst finner jeg det underlig, som statsråden bekreftet, at man kan få til at samtlige med postboksadresse i kommunen kan benytte «Bergen» i sin adresse.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er slik at etter den nyorganiseringen av Posten som har funnet sted, driver ikke statsråden detaljert tilsyn med Postens virksomhet. Jeg har ansvaret for gjennom stortingsbehandling å sørge for at Posten oppfyller kvalitetsmål, og de kvalitetsmålene som er pålagt av Stortinget, går bl.a. på framkommelighet og på effektivitet med hensyn til penger. Det finnes også partier i denne sal som mener at man skal bruke mindre penger enn f. eks. det Regjeringen mener man skal bruke, på såkalt ulønnsomme posttjenester. Posten har vært utsatt for et meget betydelig omstillingspress og står for det. Med bakgrunn i det legger en opp til å få best mulige sorteringsystemer og å holde framføringstidspunktene.

Spørsmålet som er stilt gjelder husholdninger i Bergen, og 85 000 husholdninger betyr – på normal norsk – at det handler om flere mennesker. Jeg skal ikke prøve å gjette, men jeg konstaterer fra talerstolen, som jeg sa i mitt svar, at det handler om 85 000 husholdninger. Det betyr at man har kommet veldig langt med dette. Å komme lenger enn dette, har de begrensninger som jeg har

gjort rede for i det tidligere svaret. Jeg skal selvfølgelig ta med meg representantens undring for å se om det kan bores mer i det, men jeg har ikke noe annet svar å gi enn det jeg allerede har avgitt.

Terje Knudsen (Frp): Det siste statsråden sa, kunne jeg se på som en liten håndrekning.

Jeg må likevel få si at Bergen postområde har ifølge dem selv i en meget tung og omfattende dialog med sentrale enheter i Posten argumentert for at man skal innrette postnummer sonevis og benytte «Bergen» som adressestedsnavn for samtlige postadresser både for postboksadressert og gate/veinavnadressert post, slik formannskapet i Bergen vil. Da blir mitt siste spørsmål til statsråden: Hvorfor følger ikke Postens sentrale ledelse opp dette ønsket fra den lokale postledelse i Bergen i stedet for å innta denne noe arrogante holdningen som her utvises fra monopolbedriften Postverket ved å si nei?

Presidenten: Statsråd Lilletun. – Beklager, det var statsråd Dørum. Det er jo stor forskjell på disse statsrådene både i tale og mer.

Statsråd Odd Einar Dørum: Men på det åndelige plan er forskjellen langt mindre enn noen skulle ane.

Presidenten: Godt!

Statsråd Odd Einar Dørum: Til det spørsmålet og den kommentaren jeg fikk: Det er ikke slik at Posten, som representanten sier, bare er en monopolbedrift. Den konkurrerer faktisk i markedet utover enerettsområdet, etter oppdrag fra Stortinget. I den konkurransen har Posten sørget for å være effektiv, holde servicemål og samtidig ikke bruke mer penger enn det Stortinget bevilger, for å sikre tjenestene. I dette skjæringspunktet har Postens sentrale ledelse, innenfor retningslinjer trukket opp av Stortinget, rett og plikt til å nå mest mulig av kvalitetsmålene, men samtidig gjøre det for en billigst mulig penge. Det er Stortingets forventning. På det grunnlaget kan det godt tenkes at det er en debatt internt i Posten, men det er en debatt som føres der, og som ledelsen til syvende og sist står inne for. Min plikt som representant for norske borgere er å holde oppe et service- og kvalitetsmål, og det handler bl.a. om at posten kommer fram i tide. Det kan tenkes at det skjer endringer, endringer som ikke er slik man var kjent med når det gjaldt posten i gamle dager, for å uttrykke det på den måten, men endringer for å opprettholde posttjenester. Spesielt i en situasjon hvor antallet transaksjoner innenfor bank avtar, tror jeg vi må godta omstillinger. Men kritiske spørsmål mottas alltid, og jeg registrerte et slikt kritisk spørsmål i sted.

S p ø r s m å l 17

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille kirke-, utdannings- og forskningsministeren følgende spørsmål:

«Å sikre fremtidig rekruttering til forskerstillinger er en prioritert oppgave for de høyere utdanningsinstitusjonene. Rekrutteringen skjer hovedsakelig gjennom doktorgrad og post-doc.-stipendier. Størrelsen på stipendiet kan ikke konkurrere med de betingelser mange potensielle stipendiater kan få som lønn andre steder. Det må derfor settes inn ulike stimulerings tiltak.

Vil statsråden ta initiativ til igjen å innføre ordningen med at renten i Statens lånekasse for utdanning ikke løper i stipendperioden?»

Statsråd Jon Lilletun: Først vil jeg gjerne si meg samtd med interpellanten i at det er svært viktig med en god rekruttering til forskerstillinger.

Adgangen til å få støtte fra Statens lånekasse for utdanning til doktorgradsstudier i Norge falt bort fra høsten 1995 etter vedtak på bakgrunn av behandlingen av St.meld. nr. 14 for 1993-94. Rentefritaket er knyttet til rett til støtte under utdanningen og falt derfor bort samtidig. Det var en samlet komite som i Innst. S. nr. 101 for 1993-94 sluttet seg til departementets anbefalinger når det gjaldt å ikke lenger gi støtte til doktorgradsstudier i Norge, mens muligheten for støtte til doktorgradsutdanning i utlandet ble bevart. Denne avgjørelsen bygde på et forslag fra Magistad-utvalget som den gang fikk gjennomgående støtte fra høringsinstansene. Departementet mener nå som den gang at grunnforskningsinstitusjonene og Norges forskningsråd bør ha et samlet ansvar for forskerutdanningen i Norge og også for den offentlige finansieringen av forskerutdanningen. Departementet har på sin side bidratt med at det er opprettet en ny stipendiatstilling med mulighet for høy lønns plassering – opp til lønnstrinn 50, bedre lønns plassering for den vanlige stipendiatstillingen og høy lønns plassering for postdoktorstillinger.

Jeg vil altså legge vekt på å bedre lønnsbetingelsene for doktorgradsstipendiater, og vil ikke vurdere å gjeninnføre støtterett for doktorgradsstudier i Norge og dermed rett til rentefritak under utdanningen. Det er heller ikke rimelig at doktorgradsstipendiater skal kunne innvilges rentefritak etter avsluttet kandidateksamen, mens andre i lønnet arbeid ikke skal ha denne muligheten. Lønnsspennet i ordinær stipendiatstilling er på nivå med andre stillinger i staten for akademikere på hovedfagsnivå. Med den nye stipendiatstillingen, som er høyere plassert lønnsmessig, bør også institusjonene kunne konkurrere bedre på ettertraktede fagområder hvor de må konkurrere med privat sektor om arbeidskraften.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret. Og det var også rimelig klart at statsråden ikke vil ta i bruk et slikt virkemiddel for å prøve å stimulere folk til å velge et stipendiat for å gå inn i forskerstillinger.

Jeg er godt kjent med bakgrunnen for den endringen som ble foretatt i 1995. Men ting har endret seg siden 1995, og vi vet at lønnsnivået i det private næringsliv i mange tilfeller er vesentlig høyere enn det en stipendiat kan få som stipend. Det er viktig at vi tar vare på dem som ønsker å gå inn i forskerstillinger, at vi greier å sti-

mulere dem, og da må vi ta i bruk ulike virkemidler for å gjøre det.

Jeg er også kjent med at man kan bruke lønsspennet på en annen måte enn tidligere, men vi vet at det går på bekostning av institusjonene. Det vil gjøre det vanskeligere for institusjonene å greie andre viktige oppgaver. Så jeg vil igjen stille spørsmålet: Vil ikke statsråden når han skal legge fram forskermeldingen i løpet av ikke altfor mange måneder, drøfte rentefritak under utdanningen som et virkemiddel for å stimulere til forskerstillinger?

Statsråd Jon Lilletun: Etter mitt syn er den muligheta som no er gjeven for fleksibel lønsfastsettning, meir målretta enn det tidlegare generelle rentefritaket var. Det er ikkje tvil om at debatten dei siste par åra har gjort at opprettinga av mange nye post-doc.-stillingar, som det dessverre tok lengre tid å kome i gang med på grunn av forhandlingar, vil gje eit betre resultat, og likeins vil òg det som no har skjedd i budsjettet, der ein legg meir til rette, òg kunne føre til ei betring. Men samtidig vil eg kome i møte avslutninga av representanten Reikvams spørsmål, om vi vil omtale dette i forskingsmeldinga, gjere ei drøfting og grunngje korfor eg har det standpunktet eg har. I ei slik drøfting vil òg begge sidene av desse synspunkta sjølvsagt måtte kome fram.

Rolf Reikvam (SV): Jeg er ikke uenig med statsråden i at de virkemidler som vi nå har ved å bruke lønsspennet, kan være mer målrettet. Men problemet er at institusjonene har så begrensede lønnsmidler at de ikke bruker lønsspennet for å stimulere personer til å gå inn i stipendiatstillinger. Det blir en kamp mellom ulike interesser, og der taper ofte stipendet. Jeg tror nok vi må være villig til å bruke alternative stimuleringsmidler for å få folk til å velge en forskerutdanning, velge å gå en forskervei. For det er en stor utfordring å få flere til å velge dette som en vei, i den konflikten som er mellom kanskje det å tjene mange penger i det private næringsliv, og det å velge stipend, som ikke alltid er så veldig høyt.

Jeg takker for svaret. Jeg takker for at dette blir drøftet i meldingen, og jeg håper også en vil drøfte generelt alt som har å gjøre med forskerrekuttering.

Statsråd Jon Lilletun: Det som var mitt poeng, var at i staden for å bruke ei ordning så generelt, og som faktisk kostar ein god del pengar når ho vert brukt generelt, trur eg det er betre å finne ein meir treffsikker måte, å rette det inn mot prioriterte område på ein annan måte. Og det er mogleg både frå Forskingsrådet si side og frå institusjonane si side. Sjølvsagt har det med det totale budsjettet å gjere, og det vil gjerne vere stramt.

Men dei problemstillingane som representanten Reikvam reiser, skal eg, som eg sa i stad, ta med i forskingsmeldinga, og i alle høve kjem vi sjølvsagt inn på det som representanten Reikvam tok opp, nemleg å sjå på rekrutteringa, sjå på kva som er gjort, og gje ei analyse av det. Då vil vi òg føre resonnement rundt det representanten Reikvam tok opp. Men pr. dato føler eg meg trygg på det standpunktet som eg har teke her, og som er i samsvar

med Stortingets tidlegare vedtak. Men det er alltid mogleg å gjere nye analysar og sjå om dei framleis held vatn.

S p ø r s m å l 1 8

Anneliese Dørum (A): Jeg vil få stille statsråden følgende spørsmål:

«Ifølge Fædrelandsvennen sier rektor ved Høgskolen i Agder (HiA) at skolen som institusjon ikke står bak rapporten som en gruppe fagfolk ved HiA har utarbeidet om Helsetilsynets informasjon om samliv og seksualitet for ungdom. Heller ikke dekanus for humanistiske fag ved HiA vil ta det faglige ansvaret for rapporten, og hun mener at en slik rapport burde ha blitt utarbeidet av flere fagfolk fra et bredere faglig miljø.

Mener statsråden at rapporten er utarbeidet av et bredere fagmiljø enn det Helsetilsynet har brukt?»

Statsråd Jon Lilletun: Det er Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet som har ansvaret for den opplæringa som vert gjeven i grunnskulen.

Statens helsetilsyn har utarbeidd eit undervisningsopplegg om samliv og seksualitet for ungdom. Det undervisningsopplegget som vart presentert, har m.a. elevar i grunnskulen som målgruppe.

Undervisningsopplegget er basert på Regjeringas handlingsplan for førebygging av uønskte svangerskap. Derfor var det naturleg for departementet å sjå nærare på det pedagogiske innhaldet.

Etter vurdering i departementet bestemte eg meg for å sende heile opplegget til fagleg-pedagogisk vurdering med tanke på bruk av materiellet i grunnskulen. Departementet ynskte ei tverrfagleg vurdering med grunnlag i dei styringsdokumenta som ligg til grunn for arbeidet i skulen. Det vil seie at faggruppa måtte vurdere det undervisningsopplegget som låg føre, ut frå formålsparagrafen for skulen og Læreplanverket for den 10-årige grunnskulen. Undervisningsopplegget måtte såleis vurderast ut frå læreplanane på ungdomstrinnet for faga kristendoms-kunnskap med religions- og livssynsorientering, natur- og miljøfag og samfunnsfag. Spørsmål om aldersgrenser og eventuell rett til fritak måtte også vurderast.

Eit fagmiljø som kan gjennomføre ei slik tverrfagleg vurdering av spørsmål knytte til naturfag, helse, religion, filosofi, samfunnsfag, medium og pedagogikk, finn vi på fleire høgskular, og departementet valde Høgskulen i Agder.

Etter at departementet har vurdert rapporten, har eg bestemt korleis dette opplegget eventuelt kan brukast i grunnskulen. Dette gjorde eg greie for i Stortinget i sponstanspørjetimen 28. oktober i år.

Representanten Dørum ynskjer ei samanlikning mellom breidda på Helsetilsynet si faggruppe og breidda på departementet si faggruppe. Ei slik samanlikning er ikkje særleg interessant, slik departementet vurderer det, då KUF ikkje trekkjer Helsetilsynet sin helsefaglege kompetanse i tvil. Det undervisningsopplegget som ligg føre, manglar derimot ei fagleg-pedagogisk vurdering for bruk

i grunnskulen. Den har vi no fått frå ei faggruppe med den breie kompetansen som KUF etterspurde. Rektor og dekanus ved høgskulen karakteriserer medlemmene av faggruppa som «svært dyktige og kompetente fagpersoner med stor integritet», i innlegg i Fædrelandsvennen 7. november 1998. Det vil ikkje vere naturleg at høgskulen som institusjon godkjenner reint faglege vurderingar. Rektor og dekanus understrekar i artikkelen dette med å seie:

«Slike vurderingar må klart stå for fagpersoners regning og ansvar og bør følgelig ikkje overprøves av institusjonens styringsorganer.»

Anneliese Dørum (A): Jeg takker statsråden for svaret. Statsråden burde være kjent med det grundige arbeidet som er nedlagt i forbindelse med undervisningsmateriellet fra Helsetilsynet. Det har vært oppnevnt referansegrupper bestående av folk med lang erfaring med undervisning og utvikling av undervisningsmaterieell om samliv og seksualitet for ungdom i alderen 13-24 år. Tre av medlemmene har hatt ansvar for utarbeidelse av nasjonalt valgfag i samliv og seksualitet. Når det gjelder dataspillet, har ulike faggrupper med spisskompetanse vært med hele veien, og Senter for Ungdom, Samliv og Seksualitet har hatt det faglige hovedansvaret for dataspillet sammen med Helsetilsynet. Spillet er også testet ut i en gruppe i regi av Kirkerådet, med god bedømmelse, og denne gruppen har ansvar for undervisning av ungdom. Nasjonalt læremiddelsenter har gitt dataspillet god vurdering og anbefalt det til bruk i de andre nordiske landene.

Mener statsråden at de brede faggrupper som har vært brukt her, ikke er gode nok når det gjelder pedagogisk vurdering?

Statsråd Jon Lilletun: Eg sa i mitt svar at eg hadde full tillit til Helsetilsynets helsefaglege vurderingar. Når eg går inn og ser på dei referansegruppene som vi òg har fått opplysning om har vore med, er det svært mange kvalifiserte folk der, men det er heilt opplagt at det er ikkje den same breie tverrfaglegheita på dei områda som eg ynskte ei vurdering av, som ligg bak Helsetilsynet si referansegruppe. Det er nemleg Kyrkje-, utdannings- og forskningsdepartementet som er ansvarleg for undervisninga i norsk skule, og det er Sosial- og helsedepartementet – i dette tilfellet delegert til Helsetilsynet – som har ansvaret i forhold til helsestasjonane og den opplysningverksemda som der kan gjerast. Dei gongene ein òg kan bruke dette materiellet i undervisninga i skulen, er det heilt greitt. Men eg ynskte ei breiare vurdering enn det som låg til grunn i Helsetilsynet, og eg er fornøgd med den vurderinga som den gruppa eg viste til, har gjort. Samla sett står eg trygt på dei tilrådingane som eg har gjeve for bruk av dette materiellet i norsk skule.

Anneliese Dørum (A): Jeg har merket meg at statsråden er fornøyd med Agder-vurderingen, og at den etter statsrådets vurdering og egne utsagn er god, grundig og bred. Men som statsråden har sett, er ikke høgskolen enig

med ham i det. De vil ikke ta det faglige ansvar for rapporten, og de mener at en slik rapport burde ha blitt utarbeidd av flere fagfolk fra et bredere miljø. Gruppen ved Høgskolen i Agder har hatt bare ett møte, og det er dette møtet som danner grunnlaget for rapporten som er ført i pennen av bl.a. teologer. Dette vil jeg ikke kalle en god, grundig og bred vurdering. Den pedagogiske vurderingen fra Helsetilsynet har pedagoger med lang erfaring vært med på. Det er altså på grunn av Agder-rapportens vurdering at statsråden bestemmer at videoen kun skal brukes i 10. klasse, og at videospillet ikke skal brukes i grunnskolen. Og det må jeg si er meget beklagelig. Men jeg prøver meg på nytt og stiller statsråden følgende spørsmål: Hva er årsaken til at statsråden har mer tillit til denne smale gruppen fra Agder enn til Helsetilsynets faglige vurdering?

Statsråd Jon Lilletun: No skjønner ikkje undervisningsministeren heilt kva som skal diskvalifisere ein teolog med pedagogisk kompetanse for å vere med og vurdere eit slikt opplegg. Eg ville tru at det òg var ei interessant yrkesgruppe i så måte. Det er altså ikkje rett, det som representanten Dørum seier i forhold til Agder Høgskule si vurdering.

Eg vil sitere frå eit innlegg i Fædrelandsvennen 7. november 1998:

«Som rektor og dekanus er det vårt ansvar at vi påtok oss oppdraget med å forespørre personer som frivillig dannet en slik faggruppe. De vurderinger og konklusjoner som faggruppen kom til, står og må stå for gruppens regning, og de er sendt uavkortet til departementet.

I denne saken besto gruppen av svært dyktige og kompetente fagpersoner med stor integritet. Vi tar det som gitt at de har vurdert saken ut fra sin faglige viten, erfaring og beste skjønn.»

Det er altså ikkje slik at dei seier frå seg ansvaret for rapporten, men denne er behandla som alle andre rapportar. Korkje eit forskingsoppdrag eller ein rapport vert presentert på vegner av styret eller ei gruppe ved ein høgskule. Det er aldri slik.

Så står eg fast på at det er på eit breiare grunnlag det som er gjort av denne gruppa i forhold til *undervisning*, ikkje i forhold til *helsefaglege spørsmål*.

S p ø r s m å l 19

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«I forbindelse med økning på 30 medisinstudenter i Osloregionen pr. år har en arbeidsgruppe i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet kalkulert en opptrapping av driftskostnadene til 230 mill. kroner og arealbehovet til 6 000 kvm. Helseregion vest har bedt om en tilsvarende studentopptrapping kalkulert til 44,3 mill. kroner, pluss et arealtilskudd på 2,8 mill. kroner.

Vil statsråden sørge for at planene i Oslo ikke båndlegger nasjonale, faglige og økonomiske ressurser i lang tid fremover?»

Statsråd Jon Lilletun: Etter initiativ frå helseministeren sette KUF i vår ned ei arbeidsgruppe som skulle vurdere å gjenopprette universitetsfunksjonen ved Sentralsykehuset i Akershus. Arbeidsgruppa, som la fram ein rapport no i haust, meiner at sentralsjukehuset er godt eigna som universitetsklinikk. Arbeidsgruppa meiner at dersom det skal setjast inn ressursar for at SiA skal bli universitetsklinikk, bør desse ressursane nyttast til å auke det innanlandske opptaket av medisinstudentar.

Arbeidsgruppa har gjort eit framlegg om å auke opptaket med 30 studentar i året. Studieplasskostnadene vil vere om lag 27 mill. kr i året for 180 studentar. Denne summen svarer til det som til vanleg vert løyvt til studieplassar i medisin. Arbeidsgruppa har også gjort framlegg om ombygging og nybygg ved SiA og Universitetet på 6 000 m². Planen er å ta opp studentar ved SiA i staden for å kjøpe studieplassar i utlandet, slik at det totale talet på studieplassar som vert finansiert over statsbudsjettet, vil vere uendra.

Arbeidsgruppa har i sin rapport vist at dei har vore nøkterne i si vurdering av behovet for personell. Ein del av behovet kan dekkjast av lækjarar som alt er tilsette ved SiA, og lækjarar som vil verte tilsette som ledd i den utbygginga og styrkinga av SiA som i alle høve vil skje i dei komande åra.

Etter Regjeringa si meining vil framlegget frå arbeidsgruppa både styrkje Sentralsykehuset i Akershus og vere viktig for medisinarutdanninga ved Universitetet i Oslo. Vi er også samde om at det er behov for å auke medisinarutdanninga i Noreg. Det er derfor i budsjettproposisjonen for 1999 foreslått 1 mill. kr på Helse- og sosialdepartementet sitt budsjett til prosjektering ved SiA, og Regjeringa er innstilt på å løyve tilsvarande beløp over KUF sitt budsjett til Universitetet i Oslo.

Regjeringa vil kome tilbake til spørsmål om eventuelt å gjenopprette universitetsfunksjonen ved SiA, i samband med budsjettet for 2000. Vi må då prioritere forslaget i forhold til andre tiltak på statsbudsjettet. Vi vil også vurdere om det er mogleg å få til ein noko meir forsiktig opptrappingsplan enn det rapporten gjer framlegg om.

Eg kjenner ikkje til det framlegget frå Helseregion vest som representanten Johnsen viser til, og kan derfor ikkje kommentere dette. Talet på medisinstudentar i Bergen auka i 1996 frå 120 til 150 i året. Hausten 1998 auka talet på medisinstudentar både i Trondheim og Tromsø. Ved NTNU skal det skje ein ytterlegare auke når RIT 2000 står ferdig, og vi arbeider også med å få ein auke ved Universitetet i Tromsø.

Ettersom det synest å vere eit nasjonalt behov for vidare vekst i utdanningskapasiteten for legar, finn eg det ikkje urimeleg at opptakskapasiteten for medisinstudentar også aukar i Oslo. Eg vil sjølv sagt ikkje la dette legge band på nasjonale økonomiske og faglege ressursar i lang tid framover. Eg vil også minne om at tiltaket som gjeld SiA, vil gje ein tilgang på 30 nye legar i året og dermed bidra til å fylle eit nasjonalt behov for fleire medisinarar.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret jeg fikk – jeg er vel ikke helt beroliget.

Jeg vil referere litt av et brev som er sendt til helseminister Dagfinn Høybråten og kirke- og utdanningsminister Jon Lilletun fra Helseregion vest. Der står det følgende:

«Det regionale helseutvalet reagerer sterkt på dei framlagde planane om medisinerutdanning i Akershus.

Dette skuldast mellom anna:

Planen er ei grov forskjellsbehandling av helseregionane til fordel for Akershus.

Helseregion vest har utvikla ein plan (150 planen) for utdanning av 150 medisinerstudentar i regionen.

Dette vil koste ca. 1,5 million pr. student, mens Akershus får eit tilbud som er uakseptabelt høgt i samanlikning.»

Brevet avsluttes med følgende:

«Det regionale helseutvalet i helseregion vest bed om at planen vert lagt til side, og at frigjorde ressursar som fylgje av dette vert stilt til rådvelde for andre helseregionar der trongen for helsepersonell er langt større, og der me kan utdanne medisinerstudentar langt meir kostnadseffektivt.»

I avslutningen av sitt innlegg sa ministeren at han ikke ville la økt opptakskapasitet i Osloregionen legge bånd på midler og faglig personell i lang tid framover. Hva mener ministeren med «lang tid» hvis denne planen går igjennom?

Presidenten: Tiden er ute. – Presidenten glemmer helt klokken når hun hører slike utsagn.

Statsråd Jon Lilletun: Det er heilt i orden frå ministerens side at presidenten gjer det, for eg har i grunnen mykje å svare.

For det fyrste vil eg gje sterk ros til Helseregion vest – fyrst og fremst ved Universitetet i Bergen og dekanus der – for den måten dei har klart å auke medisinaropptaket på, ved å desentralisere delar av studiet. Det er prisverdig, og det har vore sterkt støtta frå både Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet og Helsedepartementet. Men talbruken her vert ganske meiningslaus, for skulle ein rekne på den måten, måtte ein òg rekne inn det prekliniske instituttet som vi akkurat no byggjer i Bergen for bortimot 1 milliard kr, og som er ein føresetnad for å kunne auke opptaka der.

Det som er poenget, er at vi i dag har eit opptak av norske studentar som studerer i utlandet, av dei ganske mange i Dublin. Det vi ynskjer, er å få dei heim igjen og utdanne dei i Noreg – vi trur det er meir sannsynleg at dei vert verande her då. Derfor har vårt problem dei siste åra vore å få universitetsklinikkane til å ta inn fleire studentar, ikkje det motsatte. Eg vil altså sterkt rose Helseregion vest og Universitetet i Bergen, men samstundes meiner eg at her ser ein spøkjelse ved høgljos dag.

Jan Johnsen (H): Jeg takker igjen for svaret. Jeg beroliges litt når det blir sagt at jeg begynner å se spøkelses ved høylys dag – det er iallfall et positivt utsagn, bare det.

Jeg vil avslutningsvis minne statsråden om at det i forbindelse med en stortingsmelding om dimensjonering innenfor høyere utdanning og behovet for økt satsing innenfor IT- og helsefag, gikk ut en pressemelding fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet den 15. mai i år. Der skriver statsråden som en avslutningskommentar følgende:

«Det vil framover også vere viktig med ei målretta regional fordeling av studieplassar.»

Jeg regner med at statsråden står for dette og vil sørge for at Helseregion vest iallfall ikke blir den regionen som skal lide for det som det nå legges opp til i Oslo-regionen gjennom denne planen.

Statsråd Jon Lilletun: Det som vart sagt der i forhold til spørsmålet om regional fordeling, var klokt sagt frå departementet og Regjeringa. Det som er leit, er at eit fleirtal her på Stortinget – Høgre og Arbeidarpartiet – sende den tilbake igjen, slik at dette er ikkje Stortinget si utsegn, det er framleis berre Regjeringas. Men dersom berre Stortinget er villig til å fylgje opp same linja som statsråden har lagt opp til her, skal det verte ei god regional fordeling. Ei av ulykkene på 1980-talet når det gjeld medisinarutdanninga, var at vi la ned denne utdanninga ved Lørenskog. Derfor kom vi i dette uføret vi no er i. Eg meiner at det er ikkje ein motsetnad her. Når vi ser på kor mange studentar vi har ute no, og vi tek dei heim igjen, kan vi både opprette utdanning ved Lørenskog og klare å imøtekome det Helseregion vest seier dei har kapasitet til. Så dette vert å sjå over ein del år – og eg trur at vi skal verte ganske samde.

Og så: Eg er veldig glad for oppbakkinga når det gjeld klokskapen i stortingsmeldinga om dimensjonering.

S p ø r s m å l 2 0

John I. Alvheim (Frp): Jeg skal få lov til å stille den ærede sosialminister følgende spørsmål:

«I Dokument 8:66 (1995-96) fremmet jeg i mars 1996 forslag om å sørge for riktig praktisering av samordningsloven slik at ingen kan tape på å ha opptjent pensjonspoeng i Folketrygden. I innstillingen sa en enstemmig komite i forslag til vedtak blant annet at forslaget «oversendes Regjeringen for vurdering og oppfølging i forbindelse med arbeidet med Samordningsutvalgets innstilling og lovforslag i denne forbindelse».

Når kan vi forvente nytt lovforslag fremlagt?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Dei viktigaste forslaga frå Samordningsutvalet var desse: Å ta samordningsreglane inn i regelverket for dei ulike pensjons- og trygdeordningane slik at samordningslova kan opphevast, og å leggja etterlatnepensjonane frå tenestepensjonsordningane om til nettoordningar på sikt.

I visse høve kan ein tapa på å tena opp tilleggs pensjon i folketrygda, såkalt negativ effekt. Samordningsutvalet peika på at dette spørsmålet kan løysast ved å innføre ei fridelsløysing eller ei standardisert bruttoordning. Fri-

delsløysinga vart avvist av Stortinget i 1989 og 1992. Utvalet rådde til å føra vidare gjeldande ordning.

Samordningsutvalet sitt forslag om å oppheva samordningslova og innpassa reglane om frådrag i regelverket for tenestepensjonsordningane kan vera den framtidige løysinga for ei lov som har vore i miskreditt og er lite forstått. Sjølv om lova blei liberalisert i 1989, er det framleis misnøye.

Utvalet sitt forslag blei sendt på høyring i desember 1995. Departementet gjekk då inn for å oppheva samordningslova. Det blei vist til at ein då får samla reglane om bruttopensjon og dei frådraga som skal gjerast, på ein stad for kvar ordning.

I høyringa våren 1996 gjekk alle forvaltarane av dei offentlege pensjonsordningane samla imot å oppheva samordningslova. Av omsyn til einskapen mellom pensjonssystema i offentlig sektor fann Statens Pensjonskasse, dei kommunale pensjonskassene og Rikstrygdeverket det mest tenleg at samordningsreglane framleis var samla i ei lov. Likevel blei det peikt på at ei ramme-lov for offentlege pensjonsordningar kunne vera eit alternativ.

Oppfølginga av innstillinga frå Samordningsutvalet har synt seg å ta mykje tid av di det trengst ei heilskapleg handtering av tenestepensjonsordningane for statleg og kommunalt tilsette. Finansdepartementet fylgjer truleg dette opp til våren.

Så attende til det spørsmålet representanten Alvheim tar opp: Reglane om samordning kan i visse høve føra til at den samla pensjonen blir mindre når tilleggs pensjonen i folketrygda aukar for den som har tent opp tenestepensjonen. Dette gjeld særleg attlevande som får tilleggs pensjon delvis på grunnlag av det ektefellen har tent opp.

Samordningsutvalet meinte det beste var å føra vidare gjeldande ordning. Same spørsmålet har òg vore vurdert av Høgsterett i den såkalla Lassung-saka i 1994. Høgsterett kom då til at samordningslova hadde vore praktisert rett.

I høyringa til Samordningsutvalet si innstilling våren 1996 var det altså stor tilslutnad til å føra vidare gjeldande ordning.

Eg tar sikte på å leggja denne problemstillinga fram for Stortinget på nytt som ei særskild sak. Eg vonar å få til dette før jul slik at Stortinget kan handsama saka våren 1999. Stortinget kan då vurdere det spørsmålet representanten Alvheim har teke opp, men separat frå spørsmålet om å avvikla samordningslova.

Eg har merka meg at ein m.a. kan tapa på å ha omsorgspoeng i folketrygda. Dette ynskjer eg å sjå nærare på.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker sosialministeren for svaret. Jeg er enig med sosialministeren i at dette ikke er noen helt enkel sak, den er meget komplisert, men dog: Den tiden som nå er brukt på denne gjennomgangen og et eventuelt nytt lovforslag, kan etter mitt skjønn ikke aksepteres.

I 1997 svarte daværende sosialminister at lovforslaget om en eventuell endring skulle forelegges Stortinget ved

årsskiftet 1997/1998, og ved et spørretimespørsmål den 27. mai i år uttalte nåværende sosialminister at man tok sikte på å legge frem et lovforslag eventuelt til høsten. Nå er høsten snart over og vinteren er like om hjørnet, men jeg registrerte nå at sosialministeren sa at hun forventet at et lovforslag ville bli fremmet for Stortinget innen utgangen av året. Jeg ber bare om at dette blir bekräftet fra denne talerstol her og nå.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Samordningsutvalget begynner si innstilling med å seia fylgjande:

«Samordningsloven inneholder det mest kompliserte og vanskeligst tilgjengelige regelverket vi har i vårt rettssystem.»

Eg kan stadfesta at eg har fått mi rikelege erfaring med å gå gjennom det førehandsarbeidet som så langt er gjort. Det er også slik at vi i departementet har brukt tida frå mai og utover hausten til ytterlegare innhenting av synspunkt og til vurderingar. Eg er utolmodig etter å leggja fram ikkje minst for Stortinget, som eg sa, ei vurdering av den sida som gjeld omsorgspoeng, og eg gjer no det eg kan for å halda det løftet som eg har gitt om å få fram saka før jul.

Presidenten: Vi går da vidare til spørsmål nr. 10. Dette spørsmålet, fra representanten Torbjørn Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende.

S p ø r s m å l 1 0

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«I Norge ligger mange boliger svært nært høyspentlinjer. Mange mennesker mener de blir syke av strålefeltet rundt disse høyspentlinjene. Ekspertene på området mener denne strålingen kan være farlig for den menneskelige organisme.

Mener statsråden det er behov for å se nærmere på dette og å vurdere å innføre strengere retningslinjer for hvor nært høyspentlinjer kan legges inntil boligfelt og boliger?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Etter et langt og grundig utredningsarbeid la en tverrdepartemental gruppe frem NOU 1995:20 «Elektromagnetiske felt og helse. Forslag til en forvaltningsstrategi» i august 1995. Utredningen bygger på en rapport om lavfrekvente og magnetiske felts betydning for helsen, fra en ekspertgruppe. Den bygger videre på fagkompetansen i departementenes underliggende instanser, som Arbeidstilsynet, Elektrisitetsstilsynet, Statens strålevern, Statens institutt for folkehelse, Statens Arbeidsmiljøinstitutt, Norges vassdrags- og energiverk og Radiumhospitalet. Anbefalingene som ble gjort i NOU 1995:20, er følgende:

1. Ved anlegg av nye kraftlinjer bør man søke å unngå nærføring til boliger, barnehager og skoler m.v. Tiltak forutsetter små kostnader og må ikke medføre andre ulemper av betydning. Aktuelle tiltak er i første rekke traséendringer.

2. Ved anlegg av nye boligområder, skoler, barnehager m.v. bør man unngå nærhet til kraftledninger. Der det er mulig, bør man (utfra flere hensyn) velge en noe større avstand enn de minstegrensene som er fastsatt av sikkerhetshensyn for avstand mellom kraftledninger og bebyggelse.

...

På grunn av usikkerheten som fortsatt er til stede når det gjelder negative helseeffekter av lavfrekvente elektromagnetiske felt, mener embetsgruppen at i valg situasjoner bør man inntil videre velge løsninger med lavest mulig feltstyrke når dette kan gjøres uten merkostnader.»

Utredningen har vært på en bred offentlig høring, og det var stor oppslutning om gruppens forslag. Disse føre var-strategiene er retningsgivende på området i påvente av eventuelle nye forskningsresultater.

Som en oppfølging av arbeidet med NOU 1995:20 fikk Statens helsetilsyn i oppdrag å lage en rapport om eloverfølsomhet med forslag om helsevesenets fremtidige håndtering av symptomer antatt relatert til elektriske eller magnetiske felt. Departementet fikk oversendt rapporten i april i år og arbeider med videre oppfølging.

Stortinget sluttet seg til konklusjonene i utredningen, jf. Innst. S. nr. 252 for 1997-98 til St. prp. nr. 65 for 1997-78, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i år. Og det ble samtidig gjort klart at det fortsatt skal drives forsknings- og utviklingsarbeid på området. Departementet tildelte Norges forskningsråd i 1997 og 1998 årlig 500 000 kr over statsbudsjettet til dette formålet. Videre har Statens Strålevern fått 500 000 kr i 1998 for å utrede et eget informasjonsopplegg om dette.

I St. prp. nr. 1 for 1998-99 er det sagt:

«Det vil i 1999 bli lagt fram et nasjonalt informasjonsopplegg i forbindelse med oppfølgingen av forvaltningsstrategien NOU 1995:20 Elektromagnetiske felt og helse.»

Det skal videre forberedes en ny gjennomgang av saksfeltet innen år 2000. Problemområdet har også stor internasjonal oppmerksomhet, og Norge deltar i flere aktiviteter, bl.a. via Verdens Helseorganisasjon, for å belyse strålefare og eventuell sykdomsrisiko. Inntil nyere viten er dokumentert, vil føre var-strategiene fra NOU 1995:20, som altså Stortinget har sluttet seg til, være gjeldende.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, og selvfølgelig er jeg kjent med den – skal vi kalle det – motargumentasjon, iallfall den argumentasjon som ble fremført av statsråden.

Det er et faktum at det satses lite på dette området i Norge. Jeg er vel for så vidt skuffet over det svaret jeg fikk. Selv om det jobbes med det, er det små bevilgninger og små ressurser som settes inn på dette området. Det jeg vil kalle den avvisende holdning som norske myndigheter har hatt til dette spørsmålet, er bemerkelsesverdig så lenge en vet at en både i Danmark, Sverige og Finland anerkjenner at elektromagnetiske strålinger kan ha en til dels alvorlig innvirkning på den menneskelige organis-

me. En del undersøkelser viser at det er klare sammenhenger her: kreft hos barn som har bodd i et nærmiljø tett inntil kraftledninger. Det jeg vil spørre statsråden om, er: Hvorfor er det strengere bestemmelser i flere andre land når det gjelder krav til avstand mellom bolighus og høyspentlinjer, enn det det er i Norge?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg har vanskelig for å forstå representanten Andersens karakteristikk av det svaret jeg gav, for jeg presenterte ikke motargumentasjon, jeg presenterte den faglige vurdering som lå til grunn for at departementet og statsråden kom til Stortinget i vår med en anbefaling av hva som burde være retningsgivende forvaltningsstrategi på dette området. Den forvaltningsstrategien, det forslaget, sluttet Stortinget seg, så vidt jeg husker, enstemmig til. I det ligger det fra min side ingen avvisende holdning, men tvert imot en oppfølging av en meget sterk faglig anbefaling om en føre var-strategi på dette området.

Det jeg registrerer, er at representanten Andersen har et ønske om at man – utover de midler som er bevilget til forskning på dette området – bør satse sterkere. Det vil jeg notere meg med tanke på senere budsjettopplegg. Men det er helt klart min tanke at en del av oppfølgingen på dette feltet skal være fortsatt forskning, og inntil vi har mer kunnskap enn det vi har i dag, følger vi en føre var-strategi.

Torbjørn Andersen (Frp): Det andre svaret jeg fikk fra statsråden, føler jeg er mer betryggende. Jeg mener at dette er en sak som er så alvorlig at den må ses nærmere på. Det som jeg etterlyste, var en sterkere satsing på dette området. Det var det som var budskapet i min første replikk.

Jeg mener at det vel finnes indisier på at norske myndigheter og bransjer, fagbransjen selv, prøver å bagatellisere de realiteter som kanskje ligger i dette med elektromagnetisk stråling. Det er veldig uheldig, dersom det er slik at andre land har akseptert at det ligger en betydelig helsefare i dette problemet, at en kanskje på bakgrunn av at det betyr mye økonomisk å gjøre noe med det i Norge, prøver å bagatellisere det og feie det under teppet. Det kan jeg ikke akseptere.

Mitt spørsmål avslutningsvis må da bli: Forstår jeg det slik at statsråden nå vil satse mer på dette området?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg beklager å måtte si at jeg tror at representanten Andersen er litt på villspor når han karakteriserer det slik at norske myndigheter bagatelliserer dette problemet. Det er ikke bagatellisering når man nedsetter et offentlig utredningsutvalg med all den ekspertise som kan oppdrives i Norge på dette feltet, og ber dem lage en forvaltningsstrategi. Det er ikke bagatellisering når norske myndigheter følger opp konklusjonene fra den samlede fagekspertise. Det er ikke å feie problemet under teppet, men tvert imot å gjøre en del foranstaltninger som det isolert sett ikke er vitenskapelig grunnlag for å si at man må gjøre, men som man gjør fordi man vil være føre var.

Så jeg må igjen ta avstand fra karakteristikkene, men like fullt vil jeg bekrefte: Vi deltar i det internasjonale samarbeidet om disse spørsmål, og vi vil satse på forskning om disse spørsmål. Og jeg har notert meg representanten Andersens anliggende om at vi bør satse sterkere på forskning.

S p ø r s m å l 21

John I. Alvheim (Frp): Jeg skal få lov til å stille den ærede helseminister følgende spørsmål:

«Obduksjonsfrekvensen er i dag nede på ca. 10-12 pst. av årlige dødsfall. Statens helsetilsyn anbefaler en obduksjonsrate på 40 pst. av alle dødsfall.

Hva er grunnen til denne utviklingen, og hva vil statsråden gjøre for å øke obduksjonsfrekvensen til et faglig forsvarlig nivå?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Frekvensen av obduksjoner har vært avtagende i Norge i de siste 10-15 år, på lik linje med det man registrerer i andre vestlige land. Dette har flere årsaker:

Obduksjon som en tradisjonell virksomhet innen patologien har kanskje mistet noe oppmerksomhet og status innad i det patologiske miljøet, men også hos legene som rekvirerer tjenester fra patologene. Med nye diagnostiske metoder og nye tekniske muligheter har man fokusert i større grad på å finne diagnoser hos levende pasienter, kanskje på bekostning av det kvalitetsarbeidet som obduksjonene utgjør.

Med moderne undersøkelsesmetodikk og større utredningsaktivitet er det færre dødsfall der helsevesenet ikke antar at dødsårsaken er kjent. Det er også færre som dør en plutselig og uventet død. Disse forhold har gjort etterspørselen etter obduksjoner mindre.

Sykehusene har lagt om sin drift, og det er relativt flere mennesker som dør utenfor sykehus, enten i hjemmet eller i andre institusjoner. Det har vist seg vanskelig å få et nærmere samarbeid mellom patologene og primærhelsetjenesten for å gjøre obduksjoner også hos disse avdøde. Det må innhentes forhåndsgodkjenning fra trygdekantoret for at transport og obduksjon vil bli refundert.

De patologiske avdelinger i sykehusene er på linje med andre sykehusavdelinger avhengig av en stram økonomisk styring og en forventet inntjeningsgrad i sin virksomhet.

Helsetilsynet har tidligere uttrykt bekymring for de følger en lavere obduksjonsvirksomhet kan få både for utdanning, kvalitetsarbeid og sykdomsstatistikk. På bakgrunn av de forhold som er nevnt over, mener Helsetilsynet det nok ikke er realistisk å opprettholde ønsket om at 40 pst. av alle døde skal obduseres, men det bør være et mål å øke aktiviteten betydelig i forhold til dagens nivå. Dette er jeg enig i.

Jeg har tatt initiativ til tiltak for å bedre forholdene: – I forslaget til ny lov om spesialisthelsetjeneste er det lagt vekt på sykehusenes ansvar for så vel pasientbehandling som undervisning og forskning. Obduksjoner kan ses på som et viktig verktøy i denne sammenheng.

- I forslaget til endring av regionsykehusstilskuddet er det sterkere føringer med hensyn til synliggjøring av hvorledes sykehusene bruker tilskuddet både i forbindelse med direkte pasientbehandling, spesielle region-sykehusfunksjoner, undervisning og forskning.
- Det kan også være aktuelt å se på rekvireringsrutiner og refusjon i forbindelse med obduksjon ved dødsfall både i og utenfor sykehus.
  - Departementet har bedt Statens helsetilsyn om en redegjørelse om hvilke utfordringer patologifaget står overfor, hvordan oppgavene bør ivaretas og hvordan ressursene bør prioriteres. Denne utredning vil foreligge i løpet av vinteren.
  - Det vil også være naturlig at Helsetilsynet og fylkeslegene har oppmerksomheten rettet mot hvorledes sykehusene benytter obduksjoner og formidling av erfaringer fra disse i sitt arbeid med internkontroll og kvalitetssikring.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret, som jeg oppfattet som positivt og forståelsesfullt i forhold til det problemet som her diskuteres.

For egen del tror jeg det er mangel på ressurser i de patologiske avdelingene som er hovedgrunnen til denne nedgangen i obduksjonsraten. En tilstrekkelig høy obduksjonsrate er en meget viktig kvalitetssikring for fremtidig diagnostisering og behandling.

Slik Norges patologforening ser det, er det særdeles viktig at en opprettholder en høy nok obduksjonsrate ved våre universitetssykehus, dette av hensyn til undervisning og forskning. Og mitt oppfølgingsspørsmål er: Kan helseministeren tenke seg å pålegge våre universitetssykehus en minimumsrate når det gjelder obduksjoner, og er han villig til å foreslå en øremerket, nødvendig bevilgning til dette?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg er enig med representanten Alvheim i at obduksjonsraten er et uttrykk for i hvilken grad dette viktige kvalitetssikringsarbeidet blir ivaretatt i våre sykehus. Jeg er også enig med patologforeningen i at hensynet til undervisning og forskning ved regionsykehusene tilsier at en har en tilstrekkelig høy obduksjonsrate.

Hva som er et realistisk mål i forhold til dagens nivå, vil jeg ikke ha noen skråsikker oppfatning om her og nå, men jeg vil i dialog med Helsetilsynet og på basis av den redegjørelsen vi har bedt om når det gjelder utfordringene for patologifaget, vurdere de spørsmål som representanten Alvheim reiser, spesielt spørsmålet om en skal stille krav om en minimumsrate, eller om en skal sette et mer eksplisitt mål.

Når det gjelder graden av øremerking, mener jeg at det vi nå gjør med regionsykehusstilskuddet, i stor grad følger opp den intensjonen som representanten Alvheim er ute etter.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker igjen for svaret, som fortsatt er svært positivt og forståelsesfullt for selve saken.

Når det gjelder de spesielle tilskuddene til regionsykehusene som vi har i dag, kan selvfølgelig de brukes hvis de er store nok. Og hvis man får et pålegg, som jeg antyder, er jo det en vei å gå.

En annen vei å gå kunne være at når departementet nå skal godkjenne de regionale helseplaner, kunne man fra departementets side påse at obduksjonstjenesten ble faglig forsvarlig ivaretatt i disse planene, og hvis så ikke var tilfellet, kunne man i forbindelse med godkjennelsen pålegge regionene å sørge for en obduksjonsrate på minimum 20 pst., som vel er den raten som man i øyeblikket har i Sverige.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Vi er nå inne i en prosess hvor vi trekker opp retningslinjer for den regionale helseplanleggingen. En av de hovedproblemstillingene vi står overfor, er hvor detaljerte krav staten skal stille til innhold og utforming av disse planene, og i den forbindelse vil det være naturlig å vurdere det spørsmålet som representanten Alvheim reiste til slutt. Jeg vil si at i utgangspunktet kan denne problemstillingen synes å ligge på et lavere detaljeringsnivå enn det de regionale helseplaner bør befatte seg med, men spørsmålet vil bli tatt med i arbeidet videre.

S p ø r s m å l 2 2

Jan Johnsen (H): Før jeg stiller mitt spørsmål, må jeg få lov til å gjøre en rettelse i det. Det har dessverre kommet inn en feil ved at jeg skriver at det er stadfestet en dom fra «Høyesteretts kjøremålsutvalg». Det riktige er Gulating lagmannsrett. Og med denne rettelsen stiller jeg følgende spørsmål til helseministeren:

«Det foreligger nå en rettsavgjørelse i sak mellom staten og leger vedrørende tvist om tilbakebetalingskrav. I denne saken påpeker domstolen alvorlig svikt i trygdemyndighetenes saksbehandling. Videre foreligger det en stadfestet dom fra Gulating lagmannsrett som går imot kongelig resolusjon av 8. mai 1998, hvor lege er fratatt retten til å praktisere for trygdens regning i ett år.

Vil statsråden sørge for å opprette kontakt med Den norske lægeforeningen/lege om disse sakene?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: I forbindelse med «Aksjon Riktig Takstbruk» har trygdemyndighetene avdekket overforbruk av takstsystemet som har medført tilbakebetalingskrav mot leger. Det foreligger nå to rettsavgjørelser i saker mellom Rikstrygdeverket og leger vedrørende slike tilbakebetalingskrav. I dom i Jæren herredsrett i mars i år fikk Rikstrygdeverket medhold i sitt tilbakesøkningskrav. I denne saken hadde Sosial- og helsedepartementet også bestemt at legen skulle utelukkes fra å praktisere for trygdens regning i en periode. Retten fant at departementets utelukkelsesvedtak var gyldig. I nylig avsagt dom i Ryfylke herredsrett tapte Rikstrygdeverket på vesentlige punkter og tilbakesøkningskravet ble sterkt redusert.

Som representanten Johnsen er kjent med, er dommen i Jæren herredsrett påanket til lagmannsretten. Jeg har

fått opplyst at Rikstrygdeverket vil påanke dommen i Ryfylke herredsrett.

Representanten sikter med sitt spørsmål til at den aktuelle legen ved lagmannsrettens kjennelse av 17. juli 1998 fikk medhold i at staten ikke skal iverksette utelukkelsesvedtaket før det foreligger rettskraftig dom i saken. Lagmannsrettens kjennelse gjelder følgelig ikke selve utelukkelsesvedtaket, men går på tidspunktet for iverksettelsen av vedtaket.

Staten har på bakgrunn av lagmannsrettens kjennelse begjært muntlige forhandlinger ved Gulating lagmannsrett.

Lægeforeningen har som kjent uttrykt misnøye med trygdemyndighetenes saksbehandling og praksis ved tilbakebetalingskravene mot legene i forbindelse med «Aksjon Riktig Takstbruk». Foreningen har bl.a. vært opp tatt av at legene må få dokumentere sin takstbruk gjennom framlegging av pasientjournaler. Jeg er oppmerksom på at saksbehandlingen i mange av disse sakene har vært lang, og at dette har skapt usikkerhet hos legene. Disse forhold må imidlertid ses i sammenheng med prosjektets omfang og kompleksitet. Den lange saksbehandlingstiden har også sammenheng med at Praksisutvalget for allmennleger var ute av funksjon i en lengre periode. Rikstrygdeverket vil vurdere størrelsen på tilbakebetalingskravene i lys av bl.a. saksbehandlingsprosessen i den enkelte sak.

Rikstrygdeverket har nå besluttet at ansvaret for oppgjør for legehjelp og behandleroppgjør generelt skal konsentreres i særlige kontorer, vanligvis ett i hvert fylke. Disse regionkontorene vil ha en tilstrekkelig saksmengde, analysekompetanse og – i samråd med kontorets rådgivende lege – tilstrekkelig innsikt i klinisk legevirkosomhet til at saksbehandlingen kan bli kvalitativt betryggende og effektiv. Regionkontorene er under etablering. Det vil bli vurdert å gi regionkontorene vedtaksmyndighet i disse sakene, slik at fylkeskontorene blir ankeinstans. Slike saker vil i så fall ikke lenger bli behandlet sentralt i Rikstrygdeverket.

Spørsmålet om legene skal få dokumentere sin takstbruk ved journalutskrifter, er nå under vurdering i en egen arbeidsgruppe med representanter fra Rikstrygdeverket og Lægeforeningen.

Jeg kan ellers opplyse at det nå er løpende kontakt mellom Lægeforeningen, Rikstrygdeverket og departementet for å sikre et best mulig samarbeid mellom trygdeetaten og legene på dette området, slik representanten Johnsen etterlyser.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret.

Jeg hadde et spørsmål til helseministeren i vår, og det munnet ut i følgende:

«Kan helseministeren se på muligheten av å utsette iverksetting av vedtaket til rettskraftig dom foreligger?»

Det gjaldt det vedtaket som var gjort i statsråd, og helseministeren svarte da helt avslutningsvis at han mente at de var «på trygg grunn» ved å foregripe begivenhetene, ved å trø på menneskerettighetene med hensyn til at

dom skal bli avsagt før man dømmer. Her valgte departementet – under Kristelig Folkepartis ledelse – å dømme før denne dommen forelå.

Det er ganske bemerkelsesverdig at det i slutningen fra Gulating lagmannsrett står følgende:

«Inntil det foreligger rettskraftig dom i sak om Sosial- og Helsedepartementets vedtak av 29. april 1997, eller partene blir enige om annet eller annet blir bestemt av retten, kan staten ikke iverksette vedtaket overfor Roald Byre.»

Det som er poenget her, er at statsrådsvedtaket er satt til side. Det er alvorlig i seg selv. Menneskerettighetene er trådt på, og dette er gjort av Kristelig Folkeparti. Mitt spørsmål blir: Kan helseministeren se på dette som all right, eller mener han at dette er klanderverdig?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg akter ikke å gå inn i en polemikk med representanten Johnsen om en sak som nå verserer for domstolene. Det jeg imidlertid må ta skarp avstand fra, er at det vedtak som man refererer til fra vedkommende kgl. resolusjon, skulle være å trø på menneskerettigheter, eller skulle være å felle en dom. Jeg viser til at staten faktisk fikk medhold i at departementets utelukkelsesvedtak var gyldig da saken var oppe i Jæren herredsrett. Når det gjelder den videre håndtering av denne saken, har jeg sagt at staten på bakgrunn av lagmannsrettens kjennelse har begjært muntlige forhandlinger ved Gulating lagmannsrett, og jeg tror alle parter er tjent med at de forhandlingene skjer ved Gulating lagmannsrett og ikke i stortingsalen.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret, som jeg absolutt ikke er fornøyd med. Her foreligger det en rettskraftig dom. Det er ikke en sak som verserer for domstolene – ikke den som jeg refererer til med den ene legen. Den er avsluttet i Gulating lagmannsrett. Gulating lagmannsrett har gjort det helt klart at det vedtaket som ble gjort i statsråd, var feil. Det er ganske alvorlig – for meg er det iallfall alvorlig, om det ikke er alvorlig for ministeren. At en går ut og skaper en praksis som gjør at folk dømmes mens saken verserer for domstolene, er helt uakseptabelt, og det ønsker jeg å gi klar beskjed om fra denne talerstolen. Jeg tror staten vil tjene mange penger på å gå inn og forhandle med denne legen, få en avslutning på saken og også stoppe de andre sakene som er på gang. Statsråden, Helsedepartementet og trygdemyndighetene er her inne i et minefelt, og det håper jeg at ministeren også ser at han er.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er ingen tvil om at de sakene vi her taler om, er vanskelige saker, krevende saker både for myndighetene og for dem som er involvert i dem. Jeg har sagt en del om hva som gjøres fra myndighetenes side for å styrke kvaliteten på og tempoet i den saksbehandling som vi snakker om. Jeg har også sagt at det er en god dialog nå mellom Den norske lægeforening, Rikstrygdeverket og departementet om oppfølgingen av disse sakene. La meg bare, uten å ta opp igjen diskusjonen om en sak som går for domstolene, si at det

(Statsråd Høybråten)

denne kjennelsen i Gulating lagmannsrett av 17. juli 1998 går på, er ikke gyldigheten av vedtaket i kgl. resolusjon fra mai i år, men det er spørsmål om vedtaket skal iverksettes før det foreligger rettskraftig dom. Det er en vesensforskjell mellom de to ting.

S p ø r s m å l 2 3

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla spørsmål til olje- og energiministeren:

«Statoil og ICA/Hakon har nå inngått intensjonsavtale om å etablere et felles selskap som blant annet gjelder eierskap og drift av Statoils 1500 bensinstasjoner i Skandinavia. Det arbeides med en eiermodell som innebærer at ICA/Hakon-Gruppen kjøper ca. 50 pst. av aksjene i det nye selskapet.

På bakgrunn av Hakon-Gruppens opptreden i det siste, og det faktum at dette er et direkte skritt mot privatisering av en del av Statoils virksomhet, kan statsråden klargjøre om det er aktuelt å gripe inn overfor selskapet?»

Statsråd Marit Arnstad: Det er hard konkurranse i bensinstasjonsmarkedet. Tjenestene og vareutvalget på bensinstasjonene har endret seg mye. I dag er det mulig å få kjøpt både varm mat, dagligvarer og andre varer på bensinstasjonene. Stasjoner som bare tilbyr bilservice, er faktisk etter hvert vanskelig å finne. Samarbeid og allianser er blitt en viktig del av virkeligheten for mange selskaper for i det hele tatt å kunne overleve i bransjen. Som andre selskaper må Statoil ha mulighet til å vurdere og forholde seg til den nye markedssituasjonen.

Bakgrunnen for planene om restrukturering av Statoils detaljhandelsvirksomhet er hovedsakelig lav lønnsomhet. Derfor skal det satses på innføring av et nytt bensinstasjonskonsept. Alle Statoils stasjoner i Skandinavia skal inngå i et nytt skandinavisk selskap. Statoil har vurdert det som fornuftig å bringe inn en profesjonell partner i det nye selskapet. Eierandel og stemmerett til partner skal ikke overskride 50 pst. ICA/Hakon ble etter en vurdering av mulige kandidater ansett for å være en attraktiv partner. ICA er Sveriges største detaljhandelskjede. Hakon-Gruppen er en av de tre store detaljhandelskjedene i Norge. Hakon-Gruppen er for øvrig eid 55 pst. av Canica AS og 45 pst. av ICA.

Statoil ønsker å gjennomføre tiltak som er tilpasset den harde konkurransen. I tillegg har Statoil som mål å opprettholde sin stilling som en landsdekkende bensinstasjonskjede. Restruktureringen anses av Statoil som helt nødvendig for å gjøre det mulig å opprettholde dette siste målet.

Det er ikke inngått noen endelig avtale om partnerskap mellom Statoil og ICA/Hakon. Saken vil bli lagt fram for selskapets generalforsamling når den er moden for det, dvs. etter at styret har henvendt seg til eier, og Regjeringen vil på det tidspunktet ta endelig stilling til spørsmålet om eierskap og eventuell partner.

Regjeringen ønsker å videreføre Statoil som et heleid statlig selskap. Det er også klargjort i St.meld. nr. 46 for 1997-98, oljemeldingen, som er lagt fram for Stortinget.

Kjernen i statens eierskap i Statoil må særlig være det som dekker olje- og gassproduksjon og transport. Så får vi diskutere en tilpasning knyttet til andre deler av virksomheten når det kan være nødvendig for å opprettholde virksomhet på enkelte områder eller for å sikre gode nok og brede nok tilbud. I dette konkrete spørsmålet vil Regjeringen legge vekt på hvordan selskapet kan bidra til å sikre virksomheten innenfor bensinstasjonene, og særlig hvordan man kan sikre muligheten til å opprettholde et landsdekkende tilbud.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråd Arnstad for svaret. Eg har eit par oppfølgingsspørsmål som kanskje kan klargjera litt meir kva som er Regjeringa sin politikk.

Ved opprettinga av Norol, seinare Statoil, i 1975 var det fastsett politikk at staten skulle driva bensinstasjonar sjølv. Slik som eg oppfattar statsråden nå, er det framleis Regjeringa sin politikk, og at Regjeringa står fast ved det synspunktet at nasjonalt eigarskap er viktig. Då kan eg ikkje sjå noko anna enn at ein svensk hovudeigar, nemleg Hakon, ikkje kan gå inn i eit samarbeid med Statoil, men eg vil gjerne ha statsrådens syn på dette.

Eg ønskjer også kommentarar til denne eventuelle eigaren sin handlemåte i det siste i forhold til diverse samvirke- og bondeorganisasjonar.

Statsråd Marit Arnstad: La meg først få lov å understreke, som jeg sa i mitt svar, at Regjeringen ikke har tatt stilling til spørsmålet om et mulig deleierskap og en eventuell partner i dette spørsmålet. Det er en sak som vil bli drøftet når tida er inne for det.

Det vi har varslet i oljemeldingen, står også fast, nemlig at olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel, transport, altså det som kalles oppstrømsvirksomhet, er kjernevirksomhet og bør være heleid statlig. Så tror jeg vi kan være tjent med å ha en åpen debatt omkring tilpasningen i nedstrømsvirksomheten. Det er ikke slik i dag at alt er heleid. Hvis man ser på Navion, er det eid 80/20 pst. av Statoil/Rasmussen. Statoil er heller ikke heleier av Tjeldbergodden og heller ikke av Borealis. Det som har forandret seg siden 1975 og fram til i dag, er at i 1975 solgte bensinstasjonene bensin. I dag stryker de skjorter og selger varme pølser og andre dagligvarer. Spørsmålet er om det er en statlig oppgave. Det er et spørsmål jeg tror vi i det politiske miljøet bør drøfte ganske åpent og fornuftig.

Hallgeir H. Langeland (SV): Me kan nok ha ein lang og uttømmende debatt i Stortinget om staten skal selja pølser, men det er ikkje hovudpoenget her. Hovudpoenget er nemleg at eit selskap som er 55 pst. eigd av eit svensk selskap, skal inn i eit statleg norsk selskap. Det meiner eg står i motstrid til det som står i Voksenåserklæringa om nasjonalt eigarskap.

Så utfordrar eg òg statsråden når det gjeld denne eigaren som nå er inne, og som har gått veldig til felts mot samvirkeorganisasjonar, bondeorganisasjonar, og som nærast vil leggja ned norsk landbruk, fordi det er så lite

funksjonelt og opererer med så dårlige priser: Er dette ein ideell samarbeidspartner for Den norske stats oljeselskap?

Statsråd Marit Arnstad: La meg først få lov å si at jeg tror fortsatt at representanten Langeland ikke bør forskuttere hva som vil være den endelige holdningen til spørsmålet om man skal tillate en oppdeling av eierskapet – for det er ett spørsmål – og så om hvilken partner som eventuelt er den mest aktuelle. Statoil sjøl har en oppfatning om det, og det er naturlig at Regjeringen kommer tilbake til det når vi får det forelagt oss for selskapets generalforsamling.

Men jeg synes at vi er tjent med å ta en åpen debatt om det som går på forskjellen mellom kjernevirksomheten, forvaltning av naturressurser, som åpenbart er ment skal være heleid statlig, og tilpasningen i den mer ytre virksomheten. La meg også si at heller ikke skillet mellom nasjonalt og internasjonalt blir så klart som det har vært tidligere. Det er klart at Borealis driver innenfor europeisk petrokjemi, og når det gjelder Navion, kan man spørre om det nasjonale eierskapet knyttet til de partnerne som går inn.

Når det for øvrig gjelder Hakon-Gruppens stilling og rolle i forhold til norsk landbruksamvirke, er det mye som kan sies om det, men det er ikke min rolle som olje- og energiminister å uttale meg om det fra Stortingets talerstol.

S p ø r s m å l 2 4

Hallgeir H. Langeland: Eg prøver meg på nytt – til olje- og energiministeren:

«Statoil har rundt 200 eidegdommar som SFT reknar som forureina. Selskapet brukar til dømes mykje større beløp på ulike former for sponing enn på å rydde opp i gamle miljøsynder. Selskapet brukar ca 5. mill. kroner årleg på å rydde i gamle utslipp frå bensinstasjonar, og eit tilsvarende beløp på gamle tankanlegg.

Er statsråden nøgd med selskapet si handtering av saka, eventuelt vil generalforsamlinga gripe inn for å få eit høgare tempo på oppryddinga?»

Statsråd Marit Arnstad: Spørsmålet fra representanten Langeland etterlater det inntrykket at Statoil bruker mer på sponing av kultur og idrett enn på miljøtiltak. Det medfører, så langt jeg kjenner til, ikke riktighet.

Bevisstheten omkring miljøbelastninger knyttet til bruk og handtering av ulike stoffer har utviklet seg kraftig innenfor Statoil de senere årene. Etter mitt skjønn er Statoil seg bevisst sitt ansvar ved handtering og lagring av petroleumsprodukter. På den ene siden arbeider selskapet for å forebygge forurensning, og på den andre siden arbeider de også for å rydde opp etter akutte tilfeller av forurensning. Selskapet arbeider innenfor gjeldende lover og regler og i forståelse og samarbeid med miljøvernmyndighetene.

Når det gjelder drift av bensinstasjoner og tankanlegg spesielt, arbeider Statoil for å begrense og å rydde opp i

forurensninger i tilknytning til disse anleggene. Statoil har kartlagt graden av forurensning ved alle selskapets bensinstasjoner og tankanlegg i Norge. Nødvendige tiltak i forbindelse med forurensning blir iverksatt i hvert enkelt tilfelle. På bensinstasjonssiden bruker Statoil i Norge ca. 20 mill. kr årlig til forebyggende tiltak, og vel 5 mill. kr årlig til opprydding etter akutte tilfeller av forurensning. Selskapet bruker også vel 5 mill. kr årlig til opprenskning etter utslipp og forurensning fra tankanlegg. I tillegg bruker de 15 mill. kr til forebyggende miljøtiltak på tankanlegg.

Basert på de opplysningene jeg sitter inne med, kan jeg ikke se at dette er en sak for selskapets generalforsamling, men jeg forutsetter sjølsagt at Statoil til enhver tid etterlever de regler myndighetene har fastsatt for forebyggende og avbøtende tiltak når det gjelder forurensning. Dessuten er det jo i høyeste grad i selskapets egen forretningsmessige interesse å kunne bidra til opprydding og forebygging av miljøskader.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret. Eg forstår det sånn at statsråden er rimeleg nøgd med Statoils innsats når det gjeld å rydda opp i gamle miljøsynder. Dei opplysningane som det blir referert til i spørsmålet, er frå pressetalsmann Per Wangen i Statoil, som seier at ein bruker mindre beløp enn det statsråden nå oppgav. Det var utgangspunktet for problemstillinga. Då har me ulike opplysningar om dette.

Det som eg likevel vil utfordra statsråden litt på, er nettopp dette med om statsråden nyttar høvet til å styra Statoil i bestemte retningar. Me veit jo at dersom statsråden ville ta eit initiativ i forhold til ei raskare opprydding av oljetankanlegg, ville nok Statoil kunna vera med på det. Me veit at Statoil gjer mange utanrikspolitiske sprell, som ein òg i den norske regjeringa kunne ha meiningar om. Eg er litt ute etter å vita om statsråden er villig til å ta litt meir styring over Den norske stats oljeselskap, som eg sjølv òg er medeigar i.

Statsråd Marit Arnstad: La meg få lov til å understreke to ting. Det ene er at innenfor miljøspørsmål er det antakelig alltid mulig å gjøre ting bedre. Det er nesten alltid et forbedringspotensial. Det er mitt inntrykk at Statoil er oppriktig opptatt av å prøve å forbedre sin virksomhet når det gjelder miljø, også innenfor dette området. I Statoil-konsernet samlet sett brukes det i dag 600 mill. kr årlig til miljø-, helse- og sikkerhetstiltak. Det er de samlede ressursene som Statoil-konsernet bruker på disse utfordringene, og som jeg som olje- og energiminister synes er en anelig sum. Det er også et anelig antall mennesker som er ansatt i Statoil utelukkende for å jobbe med de problemstillingene.

Så har jeg lyst til å understreke, fordi det ligger implisitt i representanten Langelands spørsmål at det er SFT som har regnet en del eiendommer som forurensede, at så vidt jeg kjenner til, finnes det ingen SFT-kartlegging av forurensningen på Statoils bensinstasjoner og tankanlegg; det er faktisk Statoil sjøl som har kartlagt hvilke miljøutfordringer de står overfor.

Hallgeir H. Langeland (SV): Dei faktiske opplysningane baserer eg på opplysningar frå Aftenposten, som seier at SFT har opplyst om dette. Eg kan ikkje verifisera det meir enn det eg seier nå.

Det som eg vil utfordra statsråden på ein gong til, er nettopp dette med miljøspørsmål. Statsråden sa at Statoil bruker 600 mill. kr, og det er store beløp. Men dersom ein f.eks. ser på kva andre oljeselskap investerer i område som eg veit er viktige for statsråden, nemleg alternativ energi og sånne ting, er det framleis mykje som statsråden kunne sytt for at Statoil dreiv med på miljøsidea.

Statsråd Marit Arnstad: Jeg tror det er viktig at myndighetene, både Olje- og energidepartementet og miljøvernmyndighetene, er i en stadig dialog med oljeselskap – også med Statoil – om miljøspørsmål og om hvordan en kan forbedre arbeidet med miljøhåndtering. Jeg tror også at Statoil har interesse av å utvikle sitt arbeid innenfor fornybar energi. Men jeg synes ikke at det verken er riktig eller ønskelig at statsråden gjennom generalforsamlingen skal bruke sin eierrolle til å gå direkte inn i de mer daglige håndteringene av spørsmål i Statoil, enten det gjelder miljøspørsmål eller andre spørsmål. Den dialogen får vi ta vare på som en overordnet dialog mellom de politiske myndighetene og oljeselskapene som sådanne og oljeindustrien som sådan og også mellom miljøvernmyndighetene og oljevirkksomheten.

S p ø r s m å l 2 5

Astrid Marie Nistad (A): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til olje- og energiministeren:

«Gjennom NRK radio måndag 2. november 1998 vart det kjent at Statnett SF vil auke nettarriffane med 40 pst. frå og med 1999, og at NVE hadde godkjent dei nye tariffane.

Kva er grunnen til denne formidable prisauken?»

Statsråd Marit Arnstad: Statnett eier om lag 80 pst. av sentralnettet i Norge og er dermed operatør av den såkalte sentralnettordningen. Det er Statnett som sentralnettoperatør som har ansvaret for å fastsette overførings-tariffen i sentralnettet hvert år. Tariffen blir fastsatt på grunnlag av retningslinjer gitt av NVE, men det er ikke riktig at NVE har godkjent de nye tariffene. Tariffene for sentralnettet besluttes av Statnetts styre etter drøftelser med representanter for brukerne av sentralnettet, særlig SFO.

Det er riktig at sentralnettarriffen har økt betydelig fra 1998 til 1999. Prisøkningen har imidlertid ingen sammenheng med Statnetts kostnader i den samme perioden. Sentralnettets regnskap er helt atskilt fra Statnetts eget regnskap. Sentralnettet leier inn sentralnettanlegg fra ulike anleggseiere, herunder også fra Statnett.

Over tid skal regnskapet i sentralnettet gå i balanse. Dersom inntektene er for lave, kan mindreinntekten kreves inn gjennom økte nettarriffer senere. Tilsvarende vil for høye inntekter måtte tilbakebetales gjennom lavere tariffar på et senere tidspunkt.

Ved utgangen av 1997 hadde sentralnettet ifølge Statnett en merinntekt på ca. 300 mill. kr. Statnett satte derfor ned tariffen for 1998. Siden kundemassen også endret seg i sentralnettet fra 1997 til 1998, fant Statnett det senere rimelig at også denne merinntekten ble tilbakeført til dem som var kunder i 1997, direkte. Det betyr med andre ord at Statnett har tilbakebetalt merinntekten to ganger i løpet av 1998.

Endring av de variable leddene i sentralnettarriffen har også vært med på å bidra til at den samlede mindreinntekten i sentralnettet ser ut til å bli ca. 450 mill. kr ved utgangen av året. Etter en dialog med Statnett-kundenes Fellesorganisasjon har Statnett bestemt at denne mindreinntekten skal tas inn gjennom sentralnettarriffen over to år, dvs. ca. 225 mill. kr i 1999 og det resterende i år 2000. Det er årsaken til at Statnett har varslet en økning i sentralnettarriffene for neste år.

Astrid Marie Nistad (A): Eg takkar statsråden for svaret.

At NVE ikkje har godkjent tariffane, tar eg til etterretning, men gjennom NRK vart det sagt at NVE hadde godkjent tariffane. Det var slik eg fann opplysningane.

Men jamvel om prisauken er teken ut over to år, er det like fullt 40 pst. vekst i prisen på krafttransporten for vanlege forbrukarar og storforbrukarar. For storforbrukarar i næringslivet kan dette utgjere store beløp, f.eks. vert det for Hydro sine anlegg på Sunndalsøra ca. 3 mill. kr i meirkostnader, og eg hørde òg på lokalradioen at tilsvarende kostnader for Hydro Årdal var ca. 4 mill. kr. Dette er næringer som i realiteten arbeider i vanskelege marknader, og der prisauken på kort sikt kan bety noko når det gjeld å kunne planlegge på lang sikt.

Mitt tillegsspørsmål er: Kva vil statsråden gjere for at forbrukarane kan føle seg trygge for at ikkje tilsvarende prisauke vil verte pålagd i framtida?

Statsråd Marit Arnstad: Fordi regelverket sier at mindre- eller merinntekt skal dekkes opp i det etterfølgende år, vil en kunne få den type utslag også i årene framover. Det betyr rett og slett at en har en form for periodisering av tariffen over år. Det kan gi en stigning ett år, men det kan også gi en reduksjon et annet år. Det betyr ikke at en betaler mer enn det det koster, men det betyr at hvis systemoperatøren har beregnet en mindreinntekt i det inneværende året, må det betales tilbake neste år.

Jeg legger til grunn at når Statnett-kundenes Fellesorganisasjon og Statnett sjøl er blitt enige om hvordan mindreinntekten skal tas inn, vil myndighetene forholde seg til det. Men vi legger også til grunn at Statnett som sentralnettoperatør i framtida må søke å unngå så store svingninger i prisingen av nettjenestene i sentralnettet som vi opplever nå, for neste år og kanskje også for år 2000.

Astrid Marie Nistad (A): Bakgrunnen for tillegsspørsmålet mitt var det svaret som statsråden gav, der ho sa at over tid skal rekneskapen i sentralnettet gå i balan-

se, for då må ein kunne ha forventingar om at ein grip inn og ser på kva ein kan gjere dersom ein ikkje kan ha meir realistiske prognosar når det gjeld nettet sine prisar i framtida.

Statnett er eit monopol for transport i sentralnettet, og at rekneskapen skal gå i balanse, er veldig viktig. Men samstundes ser vi òg at Regjeringa nyttar seg av å ta utbytte, f.eks. i Gul bok berre med 157 mill. kr, men justert opp med 125 mill. kr. Det er eit formidabelt utbytte òg for Statnett, og eg reknar med at det er vanskeleg for forbrukarane å sjå at desse midlane ikkje kjem frå prinsippet om at rekneskapen skal gå i balanse, og at ein ikkje skal bruke meir pengar i Statnett sitt overføringssystem enn det det kostar den enkelte forbrukar.

Statsråd Marit Arnstad: Jeg tror at en del av det spørsmålet som nå kommer fra representanten Nistad, må bero på en misforståelse i den forstand at prisøkning og tariffing i sentralnettet ikke har noe med Statnetts øvrige virksomhet å gjøre. Det har dermed ingenting å gjøre med Statnetts kostnader eller for den saks skyld hvilket utbytte myndighetene tar fra Statnett.

Sentralnettets regnskap er helt atskilt fra Statnetts eget regnskap, og sentralnettet leier inn sentralnettanlegg fra ulike anleggseiere, også fra Statnett.

Det som skjer når en periodiserer – det er på den måten en egentlig gjør det med inntekter og utgifter – er at dersom en har kalkulert for lite ett år, må det tas inn neste år. Det er en avklart regel mellom Statnettkundernes Fellesorganisasjon og Statnett. Men det som det kan være grunn til å se nøye på, er de store svingninger en får fra i år og til neste år. Slike store utslag er ikke normalt. 1998 er resultat av helt spesielle omstendigheter, nemlig spørsmålet om sentralnettets utstrekning og en endring i tariffing av energiledet.

S p ø r s m å l 26

Fra representanten Trond Helleland til olje- og energiministeren:

«Hein seter turisthytte på Hardangervidda har søkt om tillatelse til å bygge et vindkraftverk for å erstatte bruken av fossilt brensel ved elproduksjon med aggregat. Lokale myndigheter har tilrådd dette, mens det statlige organet som er forvaltningsmyndighet for nasjonalparken har avslått bygging av vindkraftverk.

Vil statsråden sørge for at det blir gitt tillatelse til bygging av miljøvennlig vindkraftverk ved Hein seter turisthytte?»

Presidenten: Dette spørsmål er utsatt. Spørsmål 27 er allerede besvart.

S p ø r s m å l 28

Fra representanten Erik Solheim til utviklings- og menneskerettighetsministeren:

«Mellom-Amerika har opplevd den verste katastrofen i dette århundret. Menneskelige lidelser og materielle tap er ufattelige. Norske bistandsorganisasjoner har et omfattende engasjement, nettverk og et godt apparat for å distribuere hjelp i området på en effektiv måte, dersom de får midler til dette.

Vil statsråden bidra med midler til organisasjonene slik at de kan trappe opp sin hjelp?»

Presidenten: Dette spørsmål er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 29

Fra representanten Christopher Stensaker til miljøvernministeren:

«Trondheim har i dag et godt utbygd kloakkrensaneanlegg på Høvringen. Nå planlegges det et anlegg til 400 mill. kroner for kjemisk rensing som eksperter sier er bortkastede penger. Driftskostnadene ved et nytt anlegg på Høvringen vil øke fra 2,6 til 21 mill. kroner i året. Anlegget i drift må det finnes løsning for nærmere 20 000 tonn, og kloakkavgiften for bedrifter og private vil øke med mellom 60 og 70 pst.

Hva vil statsråden gjøre med dette?»

Presidenten: Dette spørsmål er utsatt. Da er vi ferdig med sak nr. 1 på dagens kart.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.30.
